

EPISTOLÆ
JOAN. RAVISII
TEXTORIS.

Non vulgaris eruditionis.

Nunc recens, in gratiam studiosæ
juventutis, multò quàm antehac
unquam emendatiores in
lucem editæ.

LONDINI,
Excudebat E. T. pro Socie-
tate Stationariorum, Anno
Dom. 1666.

quid moror ipso

f f

quid ipso
mor 2

quid 16

2 2

quid quid

2

9

f

quid

f

f

f f

f

Tuxier Nre remm

15--

X

4-1

T 1317

10-10

Joseph Smith

Joseph Smith

CHP
RHO

Ad Lectorem **TEXTORIS**, in bonis literis Alumnus.

*Um certò viderem, Lector amice,
non defuturos otiosæ garrulita-
tis & qualitatis importunæ ho-
mines, qui Textori viro clarissi-
mo vitio verterent, quòd has Epistolas
emississet in lucem (sumus enim naturâ ad ma-
ledicendum proni); putavi meâ interesse, nec
interesse tantum, at oportere, ut hanc refel-
lendæ calumniæ provinciam, etsi non æquam
viribus, humeris tamen meis imponerem:
quanquam, ex Phavorini Philosophi sententia
animo dubitabam, Turpius esse frigidè & ex-
iguè quenquam laudare, aut eum à nota exi-
mere, quàm insectanter & graviter vitupe-
rare. Primum omnium, velim scias, quod fa-
cilè (puto) tibi persuadebis. Non in hoc
scriptas has esse Epistolas ut ederentur; tum
quòd neque ab Autore elaboratas, neque ex-
quisitè comptève ornatas, expertus viderim;
tum etiam quod non ignoraret vir ille multi-
scius, non eodem scribendum esse stylo crudis &*

Ad Lectorem.

immaturis adhuc ingeniis, quo fecundis & felicissimis: sequutus hac in re optimam vivendi ducem Naturam, quæ, citra omnem exceptionem, nunquam nisi ex rudibus & adhuc imperfectis ad elimatiora consurgit. Exemplo erunt aviculæ, prius incerto quodam alarum remigio per dumeta, perque spinas volitantes, quàm eleganti illâ & frequenti corporis agitatione sese in altum aera elevent. Ut enim non est credibile, tenellum adhuc stomachum durissima & amara quæque digerere, cui vel mollicula omnia, & planè mellita vomitum provocant, pariuntque fastidium: ita sanè non est verisimile, ut in majoribus non succumbant oneribus, qui per modico fatiscunt, rudes adhuc & elementarii. Cæterum, Lector benevole, si quid non satis tersum aut politum occurrat, tuæ erit prudenitiæ; partem necessitati, partim etiam juvenum in scribendo incuriæ atque adeò ignorantia, non Autoris culpæ (quæ nulla est) id totum adscribere. Bene vale, & innum ac meum Textorem, votivas preces Deo oblaturus, in memoriam revoca.

DISTICHON.

*Quid graphiis limâve opus est? exporrige frontem:
Nil tibi cum larv. s. hic, pie Lector, erit.*

JOANNIS RAVISII
TEXTORIS Nivernensis

Epistola I.

HAbui jam pridem in votis, mutuis te verbis convenire; & paucis admodum, quæ in rem tuam sint, amicorum precibus, hortari. Cœnabamus pridie hujus diei domi meæ, ego & aliquot parentum tuorum, qui te à parvulo semper sibi demeruerunt. Inter cœnandum cum variis de rebus unà loqueremur, accessit insperatus nescio quis nuncius, tuus (ut dicebat) familiaris. Protinus (ut liberorum curiosi sunt parentes) mater tua percunctari cœpit quomodo esset filio suo, quàm prosperè valeret, quantumque in literis profecisset. Respondit ille; Bene quidem tibi esse, teque parentum monitis ubique semper acquievisse, præterquam quod literarum studia non amavisses. Quod ubi accepit pauperrima illa muliercula, (miserum me!) quantum indoluit? Verba mea apud te fidem non caperent, si ejusdem de tua hac negligentia querimonias tibi aperirem. Indoluit siquidem vehementius, quàm ut credi valeat. Te oro, si hætenus demeraveris, nunc respiscas, & ad literas animum convertas. Si enim tuâ semper negligentia Epimenidis (quod aiunt) somnium indormires, esses ei causa mortis, quæ tibi fuit vitæ. Vale.

AMicorum tuorum permulti satis ægrè tulerunt, quòd quotidianis penè convitiis tui te honoris jampridem monuerint, neque tamen assiduus eorum clamoribus locum reliqueris. Volebant, & ita sperabant futurum, opera tua, quæ jamdiu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti: cum, ut ex ea editione aliquid tibi laudis accederet; tum etiam, ut inde fructum caperent studiosi adolescentes. Quam, quæso, jacturam faceres, si nostris omnium votis responderes? Existimâne parentibus esse permolestum, repulsam à te pari, à quo omnia sibi promittebant? Non sum adeò imprudens rerum, ut non facîle videam nihil non maturum & concoctum curiosis hominum judiciis committi oportere. Quin etiam summorum quoque scriptorum opera & labores criticis lectorum unguibus & lituris plerumque vapulant. Nihilominus cum multos annos tu (hoc est, homo doctissimus) vigiliis tuas ad unguem elimaveris; securè (mea quidem sententiâ) potes parere, quod jampridem parturis. Ego enim te extra omnem liturarum & obeliscorum aleam esse dijudico: neque jacturam ullam inde futuram video, præterquam, quòd docilem tibi juventutem demereberis, & amicorum precibus satisfacies: quibus si non pareas, quamdiu certè vives, tamdiu malè audies. Vale.

Epistola 3.

Pudet me nostri hujus seculi, quo jam ea inolevit consuetudo, ut si quis vel proletarius vel semidoctus opus aliquod rudi (quod aiunt) Minei vâ compegerit magis, quàm fabrefecerit; dignum statim existimemus, quod nihil-non-vellicantibus hominum judiciis committatur, quòdque lecturiant omnes, & empruriant. Quasi verò non esset nobis conperitum, nil esse usque adeò elimatum, quod
 not

non interdum lectorum unguibus & graphiis expungatur severissimis. Quorsum verò hæc; roget aliquis? Hortabar is me paucis abhinc diebus, ut ego frivolas quasdam nugas, à me tumultuario & interrupto plerunq; studio congestas, curarem imprimendas: quincitiam me stultitiæ arguere videbaris, quòd tamdiu hoc ipsum facere supersedissem. Næ tu ipse multum deliras, qui Horatii non perpendis consilium, monentis, nè præcipitur editio, nonumque prematur in annum. An verò non vides plerosque primæ indicendo celebritatis viros, deletiles Censorum spongas pertulisse? Si ergo has mei laboris primitias eventilarem, quid inde futurum diceres, cum nihildum commentatione dignum scripserim, nihil, quod marcentem lectoris stomachum non magis ad somnum provocer, quam ad amplius legendum everberet? Quicquid habeo, parentibus refero acceptum: magis tamen nitar honori meo consulere, quam incautis eorum judiciis temerè assentiri. Vale.

Epistola 4.

Cum propter voluptates eò tui te parentes miserunt, quò solent, qui bonas amant disciplinas: da operam, quæso, ut eam, quam de te ceperunt omnes, non fallas opinionem. Dicebam novissimis, quas ad te dedi, literis, quantum matri tuæ doluisset, quòd accepisset, te parum adhuc aut nihil omnino, in bonis literis promovisse. Esses malignæ conditionis, si amicorum (qui tibi honesta & profutura consulunt) precibus nihil condonares. Tuum est nobis obedire, ut nostrum te hortari. Aliquidne tibi suademus, quod factu non sit utile? Nos, si nescis, tuæ, non nostræ utilitatis satagimus. Negligentiam tuam & inertiam susque deque feremus, nisi eam sciremus tibi futurum detrimento. Fac ergò quod monemus, & prosperè tecum age-

tur. Si enim feceris, omnia ex animi sententia abunde tibi suppeditabimus. Vale.

Epistola 5.

Cum certò videas ad nullius rei summam nisi præcedentibus initiis perveniri posse, miror maximè quod minores disciplinas (sine quibus tamen non est majoribus locus) adeò spreveris, ut earum studio tibi omnino interdixeris. An quia procul ab ostentatione positæ sunt, inutiles propterea, & infrugiferæ tibi videntur? Ulu venis, ut quæ minoribus primùm elementis exerceri vel recusant, vel erubescunt; in his quæ sublimiora sunt, infirmum ingenii sui captum præbeant, & experiantur. Neque enim credibile est, firmam fore ædificium, quod invalidis ruinosisq; nititur fundamentis; aut eos magno oneri non succubituros, qui permodico fatiscunt. Si sapieres, altiora non molireris; sed potiùs imitareris aviculas, quæ nidis suis nunquàm egrediuntur implumes; neque priùs aeri corpuscula committunt, quàm, factò primùm periculo, sese idoneas ad volatum didicerint. Vale.

Epistola 6.

Emergunt quotidie novæ mihi anxietates, quæ animum meum, suprà quàm cuiquam credibile sit, Variè distorquent. Sed nihil est, quod dolorem meum magis adaugeat, quàm cùm turpissimæ tuæ vitæ venit in mentem. Effluxit jam triennium ex quo sumptu non modico tu te parentes in scholis nutrierunt, tibi que omnia ex animi tui sententia abunde suppeditârunt. Fuère tamen receptæ fidei homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrârunt, te parum adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis præmovisse: ita ut tertio quòque vocabulo barbarissimum committas. Egeris ut voles: vive tuis legibus; ego te missum faciam:

ciam : selveris tamen, rebus tuis pessimè consul-
tum iri, nisi vitam in melius commutaveris. Vale.

DISTICHON.

Tot fortunati sine morbo sint tibi menses.

Tempore quot verno parturit Hybla favos.

Epistola 7.

Nihili facis, ut audio, amicorum consilia: qui
tuæ tamen student utilitati. Neque laboro,
neque gravatè fero, quod verba mea susque deque
habeas. Doteo tamen quod his non pareas, qui
tibi nocere non minus quàm prodesse valeant.
Pessimè, ut video, rebus tuis consulatur, si solitæ
semper dementiæ insisteris, neque apud amicos
culpam deprecabere, nisi eis acquiescas, quibus &
animam debes. Vale, & me serio, non joco loqui
existimes. Nan nisi feceris quod moneo, pericli-
taberis parum tibi frugis accidere herum. Vale.

DISTICHON.

Non prius incurras duri contagia mo bi,

Quàm sese immiti copulet agna lupo.

Epistola 8.

Si existimarem literas meas aliquid ad stoma-
chum tuum facturæ, tibi quæ fore plausibiles;
ego te non minus scribendo satiare, quàm tuis
ipse clamoribus ad hoc agendum me jampridem
compulisti. Culpam enim deprecari, aut noxam
eximere non possem, si repulsam à me patereris,
cui te hætenus totum devovisti, quemque
tuis semper opibus juvisti, & consiliis. Sed um
videam eorum nomen periclitari maximè, qui
suas ineptias, viris saltem eruditis, tuique simili-
bus non tam legendas, quàm ridendas exponunt,
& eventitant; ego infirmitatis meæ deterritus
conscientiâ, nugæ meas tanti viri iudicio non
ausim exponere. Nam si scriberem, risum (certò
scio) moverint tibi mei barbarissimi, & te ab amore
mei

mei fortasse diverterent. Quare nostræ vellem deprecationi veniam non deroges Vale, decus literarum.

DISTICHON.

*Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.*

Epistola 9.

EX quo tempore ad bonam frugem te recepisti, cavistiq; ab eorum commercio, quos, more pædum, Veneri & voluptatibus non pudet indulgere; tantam ubique locorum famam tui nominis concitasti, ut vicatim compitatimque te prædicent omnes, ac deum penè faciant. Quod si eo, quo cœpisti, pede perrexeris, certo scio, tantam amicis futuram indè lætitiā, ut ne digitum quidem transversum à nominis tui commendatione recessuri sint. Parer tuus (nihil comminiscar) tantam ex ea te cepit voluptatem, ut jam se totum tibi devovisse, relictisq; omnibus aliis, quos habet, liber is, in tuam unius jurasse utilitatem videatur. Quare prudenter, meā quidem sententiā, feceris, si à scopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem sequere.

Epistola 10.

CRedebas, ut opinor, te tuis verbis fore mihi formidolosum, cum nuper irascereris, evomeresq; quicquid in buccam veniret. Non sum is qui fulgura ex vitro reformidem, cuiq; terrori sint futiles & importunæ, qualibus tunc temporis strepebas, comminationes. Convicia tua nullo me detrimento afficiunt. Si tamen solitā semper loquacitate stomachum mihi moveris, faciam te tuæ stultitiæ pœnitere: secus enim, illatæ sibi injuriæ culpam præstarem; verumtamen rebus tuis, perinde ac meis, hætenus semper consuërim. Vale.

Epistola 11.

NEscio quàm odiosa mihi semper fuerit superba & impudens hominum arrogantia, eorum maxime,

ximè, qui, cùm ex humili & peregrina conditione ad perpinguem conscenderunt, adeò protinus infollescunt. primæque paupertatis obliuiscuntur, ut neminem præ se ducant hominem. Cujusmodi morbo, quoniam totâ laboras cervice, periclitari mihi libuit, possem necne aliquo elut helleboro contagiosam hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui utinam pressius paulò generis tui vilicatem examinares, ac reminiscereris, quoties pater tuus ostiatim domesticatimque stipem emendicauit. Tu pridie quàm huc venisses, ne obolum quidem habebas, unde vestem emereres. Nudus eras tanquam ex matre. Si benignior tecum fortuna luserit, & utramq; (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes propterea tantum tibi arrogare; tuòque indulgere supercilio, ut jam pavonis flabellum & exuvium leonis præ te feras? Si divitias illas tuæ virtuti magis quàm fortuito casui adscribis, totâ erras via: nam si Fortuna ex hominum meritis opes dispensaret & largiretur, multi certè emendicarent, & inedia consumerentur, qui bonorum habent myrmecias: multi contrà (in quos, novercatur eadem fortuna) opulescerent & drachmæ grandine operirentur. Quare, nosce teipsum; & tuorum natalium, qui ortu Nili sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

Epistola 12.

NON desisto literis fere quotidianis aures tuas onerare, tèque hortari, ut verbis antiquaris & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen quotiescunque scribis, totâ tua oratio obsoletis adeò scatet vocabulis, ut conjectare plerumq; me oporteat, quid sibi velint tua verba: Nescio an inusitatum ejusmodi sermonem gratum cuiquam existimes: sciveris tamen tantum mihi displicere, quantum literatis placet Cicero. Pluris multò facerem prostratas & proculcatas dictiones, quàm priscas illas

illas, quæ nec tibi frugem afferunt, nec eruditæ voluptatem. Proinde (si me amas) Phavorinum sequare consulenrem, Ut verbis utamur præsentibus, & moribus præcis vivamus. Vale.

Epistola 13.

Nuper mihi quidam retulerunt. eò te impudentiæ conscendisse, ut jam non erubescas cum ganeonibus perditissimisque patrimoniorum decoctoribus conversari, qui omnia prandiorum gurgitibus absument & abliguriunt. Quod ubi primum accepi, non potui à lacrymis temperare: adeò me tuæ calamitatis miseruit. Quid autem de patre tuo loquar? vix certè fidem impetrarem, si verbis vellem consequi quantum se distorqueat, & excruciet. Miror quòd te non pudeat tuæ immanitatis, qui decrepitum illum, morti & capulo vicinum, & jam in Proserpinæ (quod dicitur) peculio annumeratum, sic affligas: qui ab amore tui nunquam ne latum quidem unguem recessisse visus est. Egeris ut voles, nunquam tamen satyras & virulenta linguarum verbera declinabis, quantisper ad bonam frugem te receperis. Vale.

Epistola 14.

Qui miseriam sibi fabricant, & asciam cruribus suis illidunt, si forte fortunâ in discrimen aliquod impegerint, non est quod cuiquam irascantur, aut in alios quàm seiplos acerbioris suæ virus evomant. Tu, ubi satis Veneri & gulæ indulxisti, virtutesque omnes, reclamantibus nequicquam amicis, à terelegasti; eò tandem miseriæ redactus es, ut quorsum te vertas, aut quem impliores, nescias. Quis quæso, in culpa? Nonne certatim omnes hoc ipsum prædiximus tibi futurum? Verba nostra contemptui tibi fuerunt & ludibrio. Nunc si tuâ unius causâ infortunium fecas, patienter patere. Vale.

Epistola

Epistola 15.

INcredibilis me tenet admiratio, quòd crescentibus annis nihilo plus sapias, quàm cum in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo est adeò delirans animi, quem suæ tandem stultitiæ non pœnitear. Te verò nec piget, nec pudet, rebus tuis etiam pessum euntibus, cunctisq; naso te suspendentibus, & posticâ eludentibus sannâ, quòd nuces nondum reliqueris. Dic, quæso, quònam modo apud parentes super vitia ratiocinabere, nisi his ignorantiae tenebris emergas? Fuerat nobis in summa votorum, bene semper de te mereri, tæque nullo non honoris genere prosequi. Videretûrne tibi vacantis operæ, si his obedires qui tuæ satagunt utilitatis? Hactenus, quanta maximâ potu benevolentia te monui. Verum, nisi blandis hujusmodi verbis animus tuus remollescat, præceptis in convicia mutabo, tuisq; (quod dici solet) te pingam coloribus. Vale.

Epistola 16.

Nescio quid in patrem deliqueris, tamen nudiusquartus cum epistolam tuam, me præsentem, legeret, visus est mihi frontem caperare. Est enim credibile, aut barbarissimum aliquem reperisse, aut aliquod aliud ignorantiae tuæ fecisse periculum. Da operam, quæso, ut cum in amore tui contineas, ejusq; indignationem exarines. Quod erit tibi factu facile, si quid in bonis literis te profecisse viderit. Hæc ego jampridem tacitè & in aurem sibi dixeram: iterum dico, nè posthac excusationis veniam fore tibi confidas. Observare debes quantum hactenus te dilexerit, cum nihil unquam tibi deesse permiserit. Nisi feceris quod moneo, pessimè rebus tuis video consultum iri: nam, præter ludibrium, quo afficeris, amici tui omnes te deserent; quod si fiat, quomodo vives, nullo manum porrigente? Vale.

Epistola 17.

EO foras, quando rediturus nescio: quàm citissime tamen potero, redibo. Commendo tibi rem domesticam. Suffragium meum demereberis, si me absente sine tumultu omnia & citra pulveris jactum, sese habeant: ita vivas, ut nihil in te notatu dignum percipiant liberi mei. Habent enim nasum; & hæc populi observant, quæ deteriora sunt. Sicuti flagitio succumbas, reminiscuntur; nec te poterunt revereri, quem crimini obnoxium cognoverunt. Quod si inculpatam tuam vitam perceperint, non solum mandatis tuis assurgent, sed & aspectum reformidabunt. Vale.

Epistola 18.

Puerum habeo eleganti formâ, & ingenio facili: quem, quoniam magnam spem futuræ virtutis pollicetur, studio literarum devovere constitui, & tuæ primùm committere disciplinæ. Si quid sub te profecerit, faciam ut tui te laboris non pœniteat. Si quid fortasse tibi offerat, nolo ut assem quidem, aut eo plus, in muneribus ab illo accipias. Laboribus tuis cumulate & largo scœnore satisfaciam, si modo eum talem reddas, qui aliquando suâ doctrinâ amicos omnes ab injuria mortalitatis asserat, & oblivionis. Quod faciet, si tantum docendi illum desiderium te teneat, quanto discendi ille trahitur. Vale.

Epistola 19.

Nescio quo pacto alienæ semper calamitatis teneat me commiseratio: quotiescunque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiuntur, eorum jactura non minus animum meum everberat, quàm si ipse naufragium facerem, aut meis quoque rebus pessimè viderem consultum. Propterea cum videam famam tuam indies periclitari, me oportet (ut dolori satisfaciam, & animus meus conquiescat) rebus tuis
manum

manum dare. Omnes magnoperè tristamur, quòd perditissimis quibusdam & libidinis compertæ nebulonibus adhæreas, qui neque Deum timent neq; homines reverentur. Qui si corruptis suis moribus aliquantò diutius te inebriaverint, jam nullam tui liberandi spem relinques, & actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc morbo tuo mederi poterimus. Et quamvis primi tui mores patri stomachum moverint, tamen (velit, nolit) ab eo veniam extorquebimus, modò in hisce longius morari desinas, & meam exspectationem non destituas. Per me non stabit, quò minùs in parentum amorem redeas. Dii faciant, ut nostra hæc exhortatio aliquem tuæ menti relinquat aculeum. Vale, & verborum meorum reminiscere.

Epistola 20.

AMo te plusquam capiat humanæ mentis conjectura, Corneli suavissime; neque est mihi frequentius vorum, quàm ut tuæ semper voluntati respondeat fortuna, & omnia ex animi sententia consequare: & si scirem operâ mea tibi esse opus, accommodarem me tuis rebus, vel usque ad aras. Cum tamen venit in mentem canescentis illius & decrepiti parentis tui, quem non sine nota & posticâ multorum sannâ turpissimè reliquisti, nequeo mihi temperare. quò minùs ingratitude tuæ irascar, vel (ut verius dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm si trementem senio, & morbis affectum parentem filius gravatim videat, nedum non adjuvet? cum ratione carentibus brutis, modicisq; animantibus hoc ipsum sit odiosum? Ciconiæ genitricum senectam invicem educant. Glires genitores suos, fessâ senectâ, alunt insigni pietate. Quid autem hæc testimonia exemplis præpono domesticis ac vernaculis? Canes ipsi alumnos suâ morte tutantur sæpenuerò: à quibus tamen
nil

nil præter vilissimam stipem (utpote modicâ panis idque hordeacei, fragmenta) suscipiunt. Neque movêris, tuam ipsius naturam videri brutis deterriorem? Quis hoc non excretur? Quis temperet ab inve&ivis? Pater tuus assiduè languet; nullâ non hora laborat morbo, & capris ipsis (quod aiunt) est febriculiosior: neque tamen morienti dextram porrigis. Dii immortales, ut jam exulat probitas! ut pessum iêre boni mores, cum jam natos nihil parentum miseret? Dic bona fide, si nunc epularis lautè, si abunde rerum omnium tibi suppetit, id ipsum cui acceptum referrî convenit, nisi patri, cui vitam ipsam debes etiamnum? Medita i&ne, impudentissime, quid de te viciatim prædicetur, aut quanto tibi crimini vertatur, cum nitidâ & bene curatâ cute ac probè saginato corpore incedis ampullosus, patre tuo jam semimortuo? Mortuam Murænam flevit Hortensius Orator multos dies acratûs: tu patris morientis non miserebere? O mala tempora! O perditam ætatem! Velim, nolim, raceam oportet. Plurâ enim dicere non permittit animi ægritudo. Superest tantum, ut resipiscas; aut non ægre feres, si ab amore tui recessero. Vale.

Epistola 21.

Quàm bene decipiuntur, qui domûs vestræ ruinam sperant propediem tuâ virtute restauratum iri, cum tu (cujus interest assiduo labore lucrum venari & domesticarum rerum satagere) non solum nihil acquiras, sed & jam parta devores, ludisque & conviviis omnia absorbeas, quæ pertinaci & improbo sudore parentes tui collegerunt! Hæcine est illa tui expectatio? Sic amicorum opinionij respondes? Nescis (me miserum!) nescis quàm gravem tibi tuisque facias plagam. Pigritare quàm diu voles, porrectisque (quod aiunt) pedibus, & in putramyis autem quiescas; timeo tamen, ne ubi diurnum

tūm stultitiz tuæ somnum indormiveris, ad resuscipiscendum serò consurgas & expergiscare. Demum si casu aliquo infortunium feras, & novercam tibi Nemesim experiare, qui cachinnis temperabit? quis de te otiosa garrulitate non fabulabitur? Scio verba mea nullum menti tuæ aculeum relictura; ne tamen caulestis, tuæ te utilitatis nunquam monitum fuisse, nec iacturam tuam cuiquam improprie & impingas; doceri volui, per me non stetisse, quominus bene & prudenter vixeris. Vale, & desertam omni ornatu ac verborum lautitia epistolam boni consulas.

Epistola 22.

Mirum non debet videri, si nostræ ætatis liberi ab omni morum honestate recesserint, & velut impudentes ac inverecundi ganeones, unicuique jam virtuti dixerint extremum vale. Neque enim fieri potest, quin, cum à nobis infantiuli, & ab ipsis quidem serpenteris corruptelam & improbitatem imbiberunt, adulti quoque tenacissime retineant. Nos (autore Fabio) cum adhuc repunt, infantiam delictis lotimur: gaudemus, si quid turpe & impudicum dixerint; verba ne abjectissimis quidem porcaris, aut milionibus permitrenda, risu & osculo excipimus: aut (quod turpius est multò) aliis dicenda in aurem susurramus. Quid, hac innutriti contagione, ubi adoleverint, flagitii non experientur? qui priusquam hiscere, aut recte proloqui possent, turpissimis & impurgabilibus maculis jam se totos, & aurium tenuis immerferunt, voluptatumq; delicias concitaverunt, priusquam quid esset voluptas agnoscerent. Demum, quam illis mercedem rependent, à quibus licenter adeo & molliter sunt innutriti? eos ut suæ turpitudinis autores arguent & insimulabunt, nedum eis non assurgent. Prudenter quocirca fece-

rit, cui aliena jactura melioris consilii suggeret argumentum. Vale.

Epistola 23.

Quoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimentum afferat mollis illa educatio, quam Indulgentiam dicimus; efflagitasti, ut aliquantò uberius tibi aperiam, quibusnam institutis & moribus liberos tuos formare debeas. Quod (quamvis aegrè feram studia mea quibuscunque negotiis interpellari) facere tamen non recusabo, ne nihil omnino amicitiae nostrae videar condonasse. Imprimis, quod ad mores spectat, cave ne corruptis juvenibus adhaereant, qui pernoctant in alea, dies integros compotant & lasciviunt. Nam si hujusmodi maculas ab infantia contraherent, nihil esset de futura probitate sperandum. Compara tibi præceptorem sanctissimum, cujus sanctitas teneriores ab injuria teneatur, proveciores à licentia deterreat gravitas. Neque enim, si me audis, eorum doctrinae magis quam moribus consules: absit enim, studiis magis quam virtuti scholas prodesse. Secus enim, bene vivendi ratio potius esset eligenda, quam vel optimè dicendi. Laboribus paulatim sunt affluendi, non tamen pondere cui superesse nequeunt, opprimendi. Si delinquant, si mendacii convincantur, si jugum detrectent, si vel tantillum quidem remurmurent aut muginentur, accerrimè vapulent: neque prius parcat flagellis, aut animadversioni temperetur, quam & arrogantiam cognoscant emolitam, & tranquilliores oleo aut pepone molliores facti sint. Quod si verborum lenociniis iram præceptorum velint exarmare, adulabilis eorum sermo omnino dandus est ventis. Ante omnia cavendum puto maxime, nè eorum delictis conniveant, neu consultò dissimulentur errata, ubi palàm sceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoque non est supprimenda, ut

*Compara-
randus
præceptor
morum
sanctimo-
niæ insignis.*

eo velut gloriolæ fumo pelleſti, acris ſolito virtuti
dent operam. Importuna redeuntis ad te nunciū
feſtinatio, plura ſcribere non permittit. Vale.

Epistola 24.

SI eſſem ex eorum numero, qui criminatorias ami-
corum epistoſas cum bile & ſtomacho excipiunt,
non paterer tam diu me tuis literis objurgari: aut
enim deſidiam meam culpas, aut arrogantiam cri-
minaris, aut in voluptates declamas. Sed cum non ig-
nore, te hoc alioverſum facere, quàm ut nomini
meo maculam inuras, quicquid ſcribis, boni conſulo:
tantum abeſt, ut aures tuis conſiliis veſim occludere.
Sit vita mea moribus non uſquequaq; probatis adhuc
tamen dabitur mihi laudi, ſi probè momenti aſſur-
rexero. De his haſtenus. Porro ſiqua ex tuis illis
monumentis ſub incudem jam ſatis revocata matu-
ruerint, fac in lucem prodeant & eventilentur: tum
ut nos pleniore obſequio tibi demerearis, tum etiam
ut reipſum ab omni incommodò mortalitatis & obli-
vionis aſſeras. Vale.

Epistola 25.

NEſcio certè ſi exiſtimes te operæ pretium facere
aut multum haurire lucri, dum ſeverè adeò,
& Stoico velut ſupercilio vitam meam criminaris.
At, ut intelligas te nehilum proficere, ego verba
tua nihili penitus duco. Nam cum retrici nimium
cenſores mihi diſpliceant: hi omnium maxime, qui
ſe erratis alienis ingerunt Ariſtarchos, & aliis prædi-
cant bene vivendum, cum ipſi turpiſſimè vivant. Si
audiveris me vel minimum peccàſſe, exclamas pro-
tinus & naſo non aliter ſuspendis, quàm ſi vel parricidii,
vel ſtupri me compertum haberes. Quasi verò
mores tui intus & in cute unicuique non eſſent ex-
plorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contriviſti
ludo;

ludo; uniuersum fere patrimonium latrunculis & alea prodegisti: nihilo minus tamen simulatâ & quadam vulpinâ sanctitate alienis illustras delictis. Dices, non meâ interesse quid agas observare. Certe non video, cur pluris tuâ referat, mores meos oburgare, quàm me sceleribus tuis irasci. Propterea vel alienam vitam culpâre desinas, aut ipse ducas inculpam. Secus tuæ censuræ nec unius alius æstimantur.

Epistola 26.

Feri nequit, ut missum te faciam, nisi prius culpandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris, te culpâ carere, ac nihil commeruisse, dicto citius & sub manum mendacii te convincam. Nuper cum unâ cenaremus, suaseram tibi, ut relictis quibusdâ nugis Græcis amplectereris literas, quod ab his fluxerint Latine, & ad imponendum bonis studiis colophonem plurimum conducant; & adeo quidem, ut sine his, perfectus dici debeat nemo. Fidem dederas, facturum te quod dixeram; neque omnino quidem steteristi promissis: nam primis elementis dedisti biduum; verum mutatâ post paulo sententiâ, aliò negotii animum convertisti, sola (ut credibile est) levitate ductus & inconstantia; quæ te Proteo mutabiliorem arguit facile. Si dicas, terrori tibi fuisse ejus rei difficultatem: non diffitebor, amaras esse studiorum radices; verum hanc molestiam dulcissimorum inde fructuum comes pensat utilitas. Propterea, si quid loci apud te habent nostræ exhortationes, eo revertere, unde impudenter delinasti, neque primo labore terrearis: nam quas in portu credis tenebras, tibi postea sole clarius elucescent. Si animum integrum sub hoc jugo durare non grayeris, nullius postea desiderabis operam. Solus poteris sine cortice narare. Vale.

Epist.

Ubi pater tuus sumptu domesticae charybdis rem
omnem usque ad assem & pulvisculum prodegit,
ne offitum liberos stipem oporteret emendicare, co-
actus est omnes mechanicis artibus colligare, prater
te unum, quem meo unius beneficio Academicis de-
vovir, eâ expectatione, ut proficeres, & vestrae omni-
um consuleres paupertati. Cæcurns plurimum, si non
videas, tecum melius quàm cum cæteris actum esse.
Fratrum tuorum alter est alutarius, alius lapicida, al-
lius institor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo,
alius pegasarius. Omnes, quotquot sunt, cum pau-
pertate, nocturno diurnoque labore dimicant. Nulli
omnium melius, quàm tibi consultum; modò fortu-
nam sequaris ducem, & occasionem nunc capillatam
effugere, & calvam fieri, non permittas. Si vis evade-
re in virum magnæ & reconditæ literaturæ, prius
oportet, ut ab ipso statim principio te totum labori
devoveas. Ante omnia solida jacias fundamenta, ne
corrumpat quicquid superextiteris. Nullam de te mi-
hi frugem polliceor, si remissus primum videreris,
& in ipso (quod aiunt) portu impingeres. Cum
studiorum tenebit satietas, non offender me aliquan-
tula sudoris remissio; parce tamen hanc tibi indul-
geas: nam quæ diu nimis ab instituto opere desue-
cunt & feriantur, otii consuetudinem plerumque indu-
unt. Constitui de te mereri quàm optime, nec sen-
tentiam mutabo, aut calculum reducam, modò
meam non fefelleris. Dura parere: futurum est
enim, ut te laboris tui non poeniteat, cum satis olei
consumpseris. Vale.

Epistola 28.

Vulgò dicitur, eos non facile emergere quorum
virtus paupertate caligat. Quod adeo verum
est, ut paucis admodum pauperibus liceat opulescere.

*Haud facile
emergunt*

*quorum vir-
tutibus obstat
Res angusta
nisi domi.*

nisi vel utramque fortunæ mammam luxerint, aut prodigiosum aliquid suâ comminiscantur industriâ. Cui infortunio supremum illud accedit malum quod ubique fere gentium miseris illudant felices, & scabrosos contemnant aquilæ. Neque tamen propterea melior tibi conditio desperanda est: nam quamvis hoc seculo sufficiens virtuti merces non exsolvatur, neque tamen usque aded exularunt literæ, quin quandoque principibus placeant & familiarescant literati, pinguioresque fortunam sibi ipsi faciant. Quod si nihil melius tuis unquam votis accesserit, adhuc futurum est, ut te studiorum tuorum non poeniteat; hoc saltem lucrifeceris, quod scientiâ, & multarum rerum cognitione à brutis differes. Vale.

Epistola 29.

NUnquam fere ad me scribis, quin opinionem meam roges, quid de stylo tuo mihi videatur; sed sane, quid respondeam, nihil dum certum habeo, quod certum, & sui similem scribendi modum non habeas. Nunc enim impensius te delectat Latînissimus: nunc variâ verborum supellectile orationem locupletas. Nihil tamen (ut vere dicam) adhuc reperi quod abhorreat à castimonia linguæ Romanæ; neque est ullus, qui sermonis tui puritatem non deosculetur, nisi quibusdam molestum & grave esset audire, quod pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & operæ collocasti. Hâc ostentatione si careres, nihil daretur tibi probro: at dum ingenii gratiam studes demereri, oriosam lectorum in te garrulitatem excitas, suscitâsque & facis, ut immodicis nugis obstrepant arrogantiae tuæ. Quare vide, ne, dum tibi places, multis displiceas. Vale.

Epistola 30.

HAstenus aures tuas verbis onerare non destiti, ut & torpere desineres, & tandem aliquando ad virtutes expergisceris. Quod te facturum dejeraveras, si vetus tibi condonaretur culpa. Condonata est, & puerilem stultitiam omnes connivente oculo dissimulavimus: neque tamen experimur te factum aliquantò meliorem. Si tui sceleris te non pudeat, periculum est, nè ea mali suboriatur consuetudo, cui, cum velis, mederi nequeas. Inrumpi interim negotia mea, ut honori tuo consularem: nec me quidem pigebit hoc fecisse, modò resipiscas tandem, ac dementari desinas. Sin pergas semper facere ut cospisti, finem faciam exhortationibus. Liberum tibi relinquetur utram sequaris viam. Voluptatisne an Virtutis. Demum, si casu aliquo infortunium feras, aliorum esto iudicium, quis fuerit in culpa. Vale.

Epistola 31.

Cum ea ferè sit omnium natura, ut suarum potius rerum quàm alienarum satagant; adeò tamen utilitas tua semper mihi fuit curæ, ut vix effluerit momentum, quo me ceperit tui oblivio. Quare non ægrè feras, aut ab amore tui me recessisse arbitreris, si interim vitiis tuis irascor. Reclamavi, fateor, quòd illiteratis quibusdam fabulis tempus contederes. Sed hoc ipsum feci, ut aliud studium complectereris, unde plus frugis aliquando referres. Et, si non putarem tibi probatum iri quæ dico, sanè missum te facerem. Hoc unum tibi persuadeas, me tui semper studiosum fuisse, & qui te ardentius amet esse neminem: sed cum video famam tuam apud verbosas hominum linguas periclitari, tacere nequeo; neque si vellem, permetteret tuæ laudis desiderium: quo, dispeream, si quid unquam ardentius cupiverim. Vale.

Quattuor abhinc annos frequentius literis te salutavimus; neque tamen certiores sumus facti rerum tuarum. Quid sit in causa, conjectare non possumus. Credibile non est, tantis te negotiis districtum fuisse, ut tanto tempore nullum omnino scribendi otium potueris tibi suffurari. Aut ergo nostri te cepit oblivio, aut negligentie culpâ non cares. Quampridem enim te monuimus, ut non solum scriberes, sed ad nos ipse revertereris, & matrem capulo vicinam reviseres. Si venires, amici omnes quos longa tui fatigat expectatio, animi curas discuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obviis te manibus exciperent, & longa salutarent præfatione. Meditare, quanto spectandi tui desiderio ardeant omnes. Nulla non horâ de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quod tamdiu consuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea, si nos amas, fac nobis aliquantulum videndi tui copiam. Vale.

*Gymnosophistarum
consuetudo
laudabilis.
Amasis regis
Ægypti pro-
banda san-
ctio.*

Laudabilis mihi videtur Gymnosophistarum consuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferunt, cibis denegatur. Nec minus probanda est Amasis regis Ægypti sanctio, qui edicto iussit, ut singuli quotannis apud eumque præfatus præsidem ratiocinarentur, unde viverent; eisque mors inferretur qui non facerent. Quod utinâ nostro quoque seculo observaretur: Non tot passim nequam, & nihili reperirentur nebulones, quos ubique fere gentium reperimus: quibus nullum est aliud negotium, quàm, ut prona & obedientia ventri pecora, toto die crapulari, aut alienæ insidiari vitæ. Quorum perdi os mores quotiescunq; memoriâ repeto, videre videor desolatam & multis madentem lacrymis Iustitiam, quæ & Principum negligentia irascatur, & Senatuum jam sepultum somno, aut conniventem arguat

arguat. Et, nisi obviam ab omnibus properè catur, resistarūque pullulantibus abunde flagitiis, in tantum se propagabit iniquitas, ut nullus sit futurus virtuti locus. Actum erit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbitati jus relinquetur sedendi in Orchestra. Proinde, Corneli, siquidem me amas, (ut anas) cave nè eorum numero adscribaris, qui Naturæ sui partūs penitere faciunt, & antiquissimum illud Chaos confusis adhuc elementis appetere. Da operam, ut, cum parentes tui interrogabunt quid præceceris, dignus reperiare qui vivas, & quem ament. Hoc si feceris, neque te pigebit fecisse, neque illa bene de te meruisse. Vale.

Epistola 34.

Naturā ferè comparatum est, ut, quò quisque majore sit doctrinā, hoc & superbiat magis, & supercilium severius contrahat. Nec sane mirum. Nam & volucris, quo plures sunt plumæ, hoc sublimius in auras efferuntur. Et pavones hoc sese mirantur magis, quo latius flabellum proferunt. Sed est hominum genus, qui, cum sint elementarii, & bonas literas ne à limine quidem salutārint, se tamen omnium primos (si Diis placet) haberi volunt; feruntque ægre, quòd non æstimentur pluris, & quòd, quaquaversum transferint, transeuntibus non assurgatur. Cuiusmodi erat nescio quis magistellus & grammaticus, qui, audiente nuper idiotarum & verularum turbā, multis fabulis sic strepebat immodice, ut importunis illis commentationibus populo esset admirationi, & magnam doctrinæ opinionem sibi mereretur. Huc ergò cum ejus videndi causā certatim omnes convolarent, cœpi protinus percontari, quid illud esset. Eodem omnes ore responderunt, Alterum & mundo redditum Ciceronem. Tunc ego, cum reliquis, accessi ut percontarer, Verum esset, necne, quod de

de nebulone sibi persuaferat vulgus. Sed, dii boni, quàm nihil inveni, cum accessi proximè ! Vix orationem proferebat, in qua non tot essent barbarismi, quot dictiones. Cum ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertæduissem, temperare mihi non potui, quin eum suâ sede disturbarem: quod cum fecissem, parum abfuit quin delusa nugis plebecula in me saxis irueret: tot jam ille fumos vendiderat turba, rot ventis, cuius universum excantaverat theatrum. Quod quotiescunque memoriâ repeto, non possum nostro seculo non irasci, cui non sit aliud in Doctorum literis discrimen. Vale.

Epistola 35.

Plerumq; mihi doluit, quòd conveniendi tui nulla sese offerret opportunitas. Eram enim nescio quæ tibi dicturus, in rem tuam magnopere spectantia. Paucis abhinc diebus pater audivit, te voluptatibus æretitum usquè adeò, & illaqueatum, ut jam virtutes omnes aspernatus fueris, ac æstimaveris nihili. Vale.

Epistola 36.

Est genus hominum, quorum utilitati dum consulitur, se præbere gravantur dociles; ita ut videantur habere minus cerebri, quàm cimex sanguinis. Nihil tibi blandiar, nec oleum (quod dicitur) in auriculam tibi instillabo : sed mihi videri s unus ex illis qui nec scelera sua vellicari, nec viscera sibi tangi volunt. Novissimè cum me consuleres, ad quem vitæ scopum arcum intenderes ; vetueram te, ne insectare-
ris aulicos istos palpones. qui pellace vulpe benigniores, & in ostio tantum formosi, aureos montes pollicentur, & à tertio usque jugere manus porrigunt; his tamen sexpenumero fucum faciunt, à quibus amplissima acceperunt munera. Nescio quâ diluendi tui scelera fiducia consilium meum nauci feceris : hoc ipsum tamen est tibi maximo malo futurum. Nescis quàm

quàm austerum sit inculpare vivere, ubi probitas & virtus exulant? In aula qui Arabicè olent, & in cùte sunt purpurati, intùs ulceribus & leprà scatent. Postremò, videtur à virtute alienum, in multam noctem pergracari, in alca pernoctare, ære alieno obrui nihil non inhonestum audire? Et, ne multa, nihil est non probrosum. Oportet imprimis ab alterius jussu pendere. Religiosè & ad anxietatem usq; observandum est, non tantum quid verbis jubeat dominus, aut imperet; sed quid nuru significet, aut digito crepet. Alienà vivendum quadrà: Bullatis nugis aures sunt præbendæ: unicuique virtuti mittendum repudium. Nihil dicendum est, quod aures tyranni graver. Si caleat, æstuandum est; si frigeat, tremendum: & plerunque cùm diuturnam servitutem serviveris, si in ipsius iram impingas, ob rem nihili, ob floceos, ob vitiosam nucem te relegabit, perinde ac vilissimum Canopi vernam: nec primorum laborum stipendium extorquere poteris. Jampridem te hujus rei monueram, tamen verba mea nihili fecisti. Si tui infortunii fueris autor, æquanimiter feras. Æquum est enim ut faber, quas fecit compedes, ipse gesser. Vale.

Epistola 37.

MORIS est mihi, ubicunque locorum vixerim, eorum semper reminisci, quorum beneficio bonæ literæ, injuriâ temporum priùs sepultæ, reviviscunt paulatim, & repullulant. Nec sanè mirum: Nam meâ quidem sententiâ non minoris (minoris autem? imò verò longè pluris) æstimandi sunt qui linguam Latinam à morte vindicant, & pristinæ restituant dignitati, quàm qui civitatibus amplissimis jugum servitutis excutiunt, reddita libertate. Sed est hominum genus, qui, cum rudere magis quam loqui noverint, probis eruditorum votis & conatibus resistunt, timentq; ne optimæ se propagent disciplinæ.

In quos, reclaimer aliquis, Deus bone, quibus verborum tonitribus fulminabunt? quot plaustra convitiis onusta revoment? Non tantum non assurgent autoribus renascentis eloquentiæ, sed facta velut conjuratione in eos certatim confertimque dimicabunt; neque prius concutere parietes theatrorum, verbisque obtundero desistent, quam sui similes ad latrandum in laudabiles illos linguæ Latinæ candidatos, & redivivos eloquentiæ Camillos excitaverint. Diceres esse Gothorum Vandalorumq; reliquias, quæ in Romanam Rempub. arma parare, refarcire, suisq; barbarismis togatum sermonem corrumpere velint.

*Invehitur in
barbaros.*

Quare autem velint non video, nisi quod fortè verentur, ut nè qui suis nugis idiotas prius eluserunt, & agrestibus imposuerunt ingeniis, redeunte in præcipua ridiculi fiant, & ipsis etiam contempribiles quibus prius fuerant admirationi. Sed longè suâ spe falluntur. Nam si suscitandæ semper eloquentiæ animum adjecerint eruditi, tantumque operæ quantum jam ceperunt, barbari: hujusmodi retrudendis collocavere, non est mihi dubium, quin pudore deterri ei hoc genus Gothi causâ casuri, ac arena coluri sint, & ad extremum sese in pedes daturi. Quid si suis ineptiis contenti viverent, neque ceteras hominum eodem ruperent sordere luto; essent quidem ridendi, non tamen tanto odio habendi. Verum (quod omnium multò turpissimum) cum nullo non verbo solocissent, indignanter ferunt, non omnes eadem infantia isdemque barbarismis juvenari & ineptire. Et (quod magis rideas) sacras literas, esse sacro arbitrantur, ut cum his stare nequeat regina rerum Eloquentia: quasi Hieronymus, Ambrosius, Lactantius, Achanasius, & alii plus sexcenti barbarè semper sint locuri, aut eloquentiam cum Theologia non ita conjunxerint, ut nescias utri duarum magis debeas. Quiescite, quiescite philosophastri; nostræ omnium

aures

aures vestris jam deliciis calent. Magno vobis malo futurum est, nisi à suscepto in literas & literatos bello pedem retuleritis. Nam ut numerosas Xetxis copias paucissimæ Græcorum turmæ pepulerunt; ita & pauculæ eruditorum centuriæ infinitas vestræ gentis Vandalicæ myriadas, nullo negotio, & victoriâ expugnabunt incruentâ. Ridiculum est, quod publico exclamâris theatro, Renasci hæreses, Antichristos surgere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (ma-
lûm) religionis hostes reviviscunt? hinc quæ ex Græcis ad verbum docent Latina? Quia erat fides, quis eam commovit? Vos plebeculam in re nihil conelatis, ut eruditis terrori sitis: monstra confingitis, quæ nec fuerunt hætenus, nec post hæc sunt futura: neque est quisquam, cui à satyris vestris securo esse liceat, quique loquacitatis vestræ retia possit declinare, cum audiente vetulâ suâ turbâ sermocinamini: quasi verò ad ferendum ocyum sitis nati, & major quædam maledicendi libertas vobis, quàm cæteris mortaliû, sit concessa. Quod si quisque reluctari satagat, aut eadem regulâ vos referre; tan-
tis per illatrabitis, dum rudi vulgo persuaseritis, cum vel cervicem matris rupisse, vel in patris minxisse cineres. Et (quod pejus odi) neminem putatis dig-
num, qui vestra vestigia (si diis placet) lambat & osculetur: quasi verò legitimi sitis Naturæ filii, nos spurji tantum; aut sit aliquid in vobis doctrinæ, quod nemo quisquam sperare audeat. Si eloquentiam creditis viliorẽ, quàm cui vacari debeat: respondebo, vos similes esse procis Penelopes, qui cum dominam assequi non possent, ad ancillas divertebant. Vos quoque infirmitatis vestræ conscientiam deterri-
ti, quoniam ad eloquentiam, ut ad solem nocturnæ, cali-
gatis, ad quæstiones quas Fabius Ceratinas vocat, Crocodillinósque divertitis syllogismos. Quos tamen vestrum pleriq; inutiles fateantur, neminem tamen habendum

habendum in pretio putabitis, qui futiles hoc genus nugas nesciverit. Nunc (nè multis agam) si sapitis, veteris insolentiae cristas retundite. Secus, non deerunt, qui tanti fastus pertrahi, acutas sibi sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi urbinam habere (ut vos macharam), doceant, restenturque non esse edendam glandem, reperto jam tritico. Vale.

Epistola 48.

EGO cum rerum tuarum studiosus, tuique longè amantissimus semper fuerim, nec ullum obsequiosi hominis officium tuum in re prætermiserim; speravi, imò verò intrepide mihi saepenumero pollicitus sum, te mei perpetuò fore memorem; ac, si quando novercantis fortunae Boreas mihi insultaret, eum te fore qui in accepti beneficii hostimentum primus adjutricem manum mihi porrigeres. Sed dii boni, quàm longe mea me fefellit opinio, dum te mei memorem expectavi, qui tui dememineris; dum inquam, te rebus meis adiutorem speravi qui tuarum, plerisque mirantibus, imò verò illudentibus, nunquam sagas: quin, omnia, quæ multo parentum sudore tibi parata sunt, avide consumas, & cum flagitiosis hominum corruptissimorum gregibus universum patrimonium stultissimè profundas; & quod longe deterius, & ab humanitate magis alienum videtur patris defuncti obliviscare, cujus viventis labor tibi omnia peperit: qui te suavissime educavit, effusus charitatis habenis amavit, tibi quæ ad bene & beate vivendum pertinebant, uberim semper & ambabus suppeditavit manibus. Qui jam capulo instanti, & (quod dici solet) alterum pedem in cymba Charontis habenti, fidem dederas, te annuis parentalibus ac sacrificiis Deo immolaturam. Quinetiam dum mortui cadaver per sanda-

pilarios

pilarios efferreretur, ejulabas, vociferabaris, & ad ravim usque clamitabas; ita ut pro eo vitam pacisci velle videreris. Nunc autem, ubi fides viventi præstita? ubi simulata pietas cadaveri exhibita? O ingratae mentis juvenem! O perditissimum adolescentem! Nihil sane jam conqueror, quod mei dememineris, quem parentis cepit oblivio. Jam quoniam in nequitia tua ita occaluvisti, ut lapideam magis quam humanam videaris effigiem indutus, pluribus te verbis hortari desistam. Vive ut lubet, egerisq; ut volueris; profundas, perdas, pereas; nihil ad me futurum. Seiveris tamen ex Pittaci sapientis dicto, Tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præstiteris. Vale.

Epistola 39.

Politoris literaturæ viri, multâque lectione exerciti, qui de liberis educandis libros ediderunt, bene & doctè mihi instituisse videntur, ut infantibus adhuc vagientibus studiosæ adhiberentur nutrices, quæ eos cibis mollioribus, utpote lacticiinijs, suaviter pascere; nè si duriusculos ori tenero fortasse inculcassent, flaccidæ adhuc & bullâ fragiliores maxillæ dentibus immunes non frangerent, aut molliores pepone stomachi non decoquerent. Cautè siquidem observârunt, tenellum corpus, vix bene compactum esculenti paulò asperioris non esse capax. Hunc ritum, qui de erudiendis pueris aliquid reposuere, itidem observari voluerunt, ut videlicet rudibus crudisque ingenijs, quæ sunt veluti tabula rasa, in quæ nihil depictum est, præficerentur viri moribus non minùs quam doctrinâ conspicui, qui nutricibus nihilò asperiores, ipsos primis literarum edulijs, utpote minutulis elementis imbuerent, atque animum virtutibus perinde ac doctrinâ formarent, excoleant, non ignorantes eos arduis oneribus non sufficere,

cere, quorum vires modicis etiam rebus succumbērent: eos præterea maioribus disciplinis non esse idoneos, qui in ipso vestibulo deficerent. Cognitis demum elementis liminaribusque literis, Grammatices rudimenta studuerunt his inculcanda, quò facilius rationem grammaticam, licet ornatu & cultu immūnem, contexerent. Quod ubi facere jam probè scivissent, orationibus partim solutis, partim pedestribus, lepōrum & venustatis succo affatim delibutis, componendos voluerunt: ut imitatrix instar simiæ alienis inhærent vestigiis; quòque ab aliis factum inspicerent, ipsi facere, aut saltem æmulari, à tergo & è minus constentur. Hoc uno motus argumento, cum pridie hujus die audiissem, Petroni charissime, te ad artis Dialecticæ studia, remis velisque aspirare; non potui, ut utilitatis tuæ semper studiosus, quin id d. fiderium literis conarer excitare; difficillimum f. Etu suspicatus, te illius suocos ebibere, qui aliarum artium parvulos rivulos vix bene labellis primoribus degustaveris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorū fore ædificia, quorum debile fundamentum extiterit. Agedum ergo, priusquam immaturis condescendas affectibus, sagaci examine perpendas, quid tibi sit utile: neque quicquam pares extruere, priusquam stabili fulcro illud solidaveris. Futurūque dubio procul exspecta, te à cunctis artibus longè exulaturū, si hanc à te flocci factam proseripseris, proscriptam flocci feceris. Cui enim, per deos immortales, idoneus videberis disciplinæ, si hanc (Grammaticen dico) ignores? Quid ad stomachum tuum faciet rivus, cujus fons tibi odiosus fuerit? Eris juris Civilis aut Canonici peritus, qui Latinitatem dictionum sensus ignoraveris? Callebis physicas rationes, qui verborum etymologiam nesciveris? Extricabis difficiles sophismatum mæandros, qui apertissima quæq; explanare nequiveris?

Grammaticam discere perutile.

Scrutaberis cœlestes & altissimis Astrologiæ aut Theologiæ causas, qui quæ infima sunt, & pedibus tuis vicina contemplari nesciveris? Degustabis arborum, herbarum, unguentorum, ac radicum succos, cui odiosa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos unguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantix remedium adhibere neglexeris? Declamabis in Senatu, aut ages in theatris, priusquàm in schola loqui didiceris? Alii sine persuadebis, qui, quæ tibi prævides utilia, suadere nequiveris? Perpende, velim, & in memoriam aliquantisper revoca ex majorum annalibus, quam frugifera, quam iuctanda sit artium humanitatis lectio, cujus amœnitas, lepores, suavitas Italos (à quorū scatebris linguæ Latine rorem primum constat emanasse) in à pellegerit, ut parum gravatè tulerint, cæteras omnes disciplinas à se rejici & eliminari, ut has obviis ulnis am, lecterentur, harum odorem assiduè naribus olfacerent, saporem linguâ inexplibili degustarent, venustatem labellis arctissimè compactis deoscularentur. Quotusquisque etiam philosophus aut Sophistes in ipsis etiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illi Medicos, quot Astrologi peritos, quot Jurisconsultos invenies? Nullos sanè aut paucos. Contrà verò, Poetarum nominibus civitatum compita ebulliunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra sufficiunt. Grammaticos non capiunt scholæ Historicorum verbis passim locorum compita fulminant. Novus quotidie Servius nodosos enodat. Novus assiduè Valla muscosos emungit? & (ut semel dicam quod sentio) laudanda videtur Itolorum Latini sermonis parentum constantia; qui (quod has artes cæteris jucundiores semper credidère) ab earum castris nunquam defecerint. Legimus oratorum principem, provectæ jam ætatis, Tullium, Rhodiis præceptoribus sese recoquendum tradidisse: quin & easdem ar-

*Italis gratissi-
ma artium
humanitatis
lectio.*

*Itali sermo-
nis Latini
parentes.*

res à priscis Regibus tantopere exultas, ut liberos suos præceptorum ferulis ac flagris, perinde ac infimæ sortis aut conditionis peregrinæ puerulos, submitti voluerint; ipsosque institutores amplissimis plerumq; muneribus cumulaverint. Sic Marcus Antonius Imperator Frontoni Philosopho, quem dicendi præceptorem habuerat, statuam erexit: sic Scipio Africanus, Ennii statuam sepulchro suo imponi; sic Archelaus, Euripidem sibi convivam adesse: sic Trajanus Romam ingrediens Dionem Prusum curru suo donatum honorari; sic Ptolomæus Philopater templum Homero dedicari, voluerunt: Sic denique (ut à peregrinâ ad domesticam transeamus historiam) Clotharius Saragossillum ludimagistrum, quod Dagoberti filii sui Pædagogus esset, Ducatu Aquitanico donavit. Hæc & alia per multa, quæ adduci possunt testimonia, (ut opinor) sufficient, quæ artes humanitatis attentius excolendas in animum (nisi lapideus fueris) inducant. Verbis meis igitur acquiescas velim, qui nihil tibi non utile, non frugiferum consulam. Id ubi feceris, meo in te amor, licet infinitus prope fue- it, plurimum incrementi adjectum periclitabere. Vale.

*Clotharii
liberalissimo
in filii sui
pædagogum.*

Epistola 40.

REm à me tibi frugiferam, nedum jucundam, semper factum tibi opinatus sum, si parentis instar, quod ad animi tui cultum & morum honestatem pertineret, dicim tibi legendum, ac pro suavissimo delibandum esculento, proponerem: statui apud me brevissimis sæpenumero codicillis (quoniam id etiam quotidiano porè convivio efflag tabas) quid tibi laudi, quid utilitati futurum; contra quid honori tuo fuliginem & tenebras induciturum sit, aperire: quod certius meæ in te benevolentia, licet tibi tuis unguiculis notior sit, periculum adhuc facias. Fecisse autem

tem operæ prætium videbor, si prius omnes in te vitiorum favillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis studium inflammare studeam: si, inquam, docti agri olæ instar, prius tribulos, lolium, carduos, & urticas radicibus extirpavero, quàm purgatissimum & purum tritici granum sulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officiant, primas sibi vendicat Ebrietas, quam ideo primum eliminandam censeo, quòd ea rationis usum hominibus excutiat, vitis omnibus incrementum præstet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eò facilius eam claustris tui corporis interdicere speravi, imò & mihi sum pollicitus, quod non ignores, vinolentiam tabificum multis venenum fuisse. Quis enim nescit, *Incommoda quanta ex vinolentia oriuntur* florentissimis civitatibus & opulentissimis earundem incolis perniciosam & exitialem fuisse? Quis nescit, Trojam, multis antè temporibus ineluctabilem, & Matris rabie indomabilem, sepultis vino Phrygibus captam fuisse? Quis ingenies Rutilorum copias à Niso & Euryalo propter vindictam jugulatas? Romam à Brenno Senonum duce, obrutis Baccho civibus incendio datam? Fuirne & contagiosa summis etiam Principibus hæc Temulentia? Quà autore, Antiochus magnus, hyeme tota vino & Venere contrita, profligatus; Olofernes à Judith muliere inreceptus; Polyphemus ab Ulyssæ excæcatus; Deiphobus à Mendoza interfectus. Alexander ab Iola pincerna veneno poratus; Cynara, filia incestu contaminata; Bonosus Imperator à Probo superatus, ac suo sibi laqueo jugulatus; Achamas, Learchi, Agavæ, Penthei, filiorum sanguine pollutus; Anacreon acino uvæ passæ suffocatus; Lacides Philosophus nimio haustu obrutus; Cyanippus à Cyane, Aruntius à Medullina, filiabus, occisi creduntur. Infinita propè testimonia, quæ inexhausto orationis stylo mihi suppedicantur, in medium evocarem; nisi hæc satis

esse arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut saltem aliquâ ex parte refrigerarent. Perinde, velim, & apud te sagaciùs paulo contemplari, quid inde veneni pullulet, quanta exhalatur mephytis. Obruti vino sensus hominem gliribus somnolentiorum efficiunt, è gradu mentis dejiciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Rescipisce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam revoces: aut, si factu tibi videtur difficile, eo prorsus abstine quod tamdiu rantopere dilexeris; ne saltem Scythiffes, id est Scytharum morem imitere, qui nectar vel meracissimum Acheloio poculo nunquam diluunt: quin (ut scribebat Androcydes Philosophus ad Alexandrum) memento cum vinum potas sanguinem te bibitarum: nam cicuta homini venenum est, cicutæ vinum: hoc est, considera, quanta vini vis sit, ut veneni sit venenum. Vale. Datum ex ædibus nostris, pridie Calendas Decembris.

Epistola 41.

Facit tua in omnes, vel ignotos, comitas, nedum in liberos humanitas, pater colendissime, ut quamvis præter hoc corpus, & quicquid in eo est, tanta semper abs te acceperimus obsequia, plura semper dietim appetere non erubescamus. Quinetiam ita naturâ comparatum esse non ignoramus, ut (auctore Virgilio) Omnis in Ascanio chari stet cura parentis; Contra verò, liberorum spes omnis in parentibus, veluti naturæ refugium in anchora constituta permaneat. Audaciores igitur paulò in his, quæ utiliora nobis fore conspiciamus, vel ob id unum facti sumus, quod pictorem in excolendis morticini imaginibus, simulacris fictilibus, sensu & anima vicuis, non auro, non argento non denique pretiosissimis parcere pigmentis conspiciamus. Validius igitur argumentum cum nobis visum sit, nec patrem in excolendis suis

animatis

animatis Imaginibus debere facultatibus parcere, intrepide quæ ad ingenii nostri, nedum corporis cultum pertinent, exposcimus; te nihilo in his, quæ ad ornatum nostrum spectant, pictore renaciorem, expectantes. Nè autem diutius te pendulum remoremur, lucidiùs quid verba hæc nostra velint, aperiemus. Defecimus à primo præceptore, quem dum rusticaremur, mensæ tuæ convivam adhibuisti: nunc sub alio militamus, primæ itidem classis præfecto, qui discipulos, solutâ partim orationis venustate, historiæ partim flosculis explorare satagens, Fabium Quintilianum, & Cæsaris Commentarios assumpsit legendos: nec tamen ità assumpsit, quin revocato calculo faciliè recanter, si alios ad stomachum tuum & palatum magis facientes eidem legendos injunxeris. Hos tamen præcunctis elegit, quod Quintilianum, licet mendosum & maculis scatentem, ab omnibus laudari; Cæsarem, ut historiæ domesticæ scriptorem, à paucis, imò nullis, reprobari videat. Nè autem à majorum vestigiis aberrare, & (quod triviali fertur adagio,) cornicum oculos configere, & sexagenarios de pònte de jicere videretur, sex novissimos *Cornicum oculos configere.* *Aeneidos* Virgilianæ libros explanandos & ad finem (superis aridentibus) deducendos accepit: testatus Lucanum, Silium, & Sratium, ut duriusculos; Mantuani carmen, ut paulò flaccidiùs, à plerisque non usquequaque probari; unum Maornem heroici carminis scriptorem ab omnibus (nullo reclamante) laudari, amari, deosculari. Nunc igitur, pater æquissime, perpendas; videatúr ne utilis horum Autorum lectio: quam si probaveris, da operam, ut condiscipulis proficientibus oscitantes non pig itemur, pigri non oscitemus, sed novis actuum codicibus cæteros omnes cursu & lectione prævertamus. Vale.

Stomachum mihi aliquantisper movit, ac bilem
 excitavit multidica illa verborum tuorum licen-
 tia, qua me ut merulentum & vino marcentem,
 & (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgita-
 tum, severius incessivisti: movissesque acerbius paulo,
 nisi indubitatâ fide mihi comertum esset te non mor-
 bo animi, aut livoris stimulo ductum id egisse; quin
 potius, ut me tibi jampridem obnoxium, ampliore
 semper obsequio demeteraris. Ego sanè inficias neu-
 tiquam iero, me præter modum vinolentia dedi-
 tum fuisse; eâ tamen in re culpæ meæ veniam eo
 facilius me exoraturum spero, quod non ignores,
 neminem tantæ esse probitatis hominem (fuerit li-
 cet dii, ipsis proximus) cû jus vita aliquantulis vitio-
 rum tenebris non obnubiletur. Aeneam sua com-
 mendat pietas, dedecorat proditio. Alexandrum
 bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Solomo-
 nis prudentiam quisque laudat, lasciviam nemo non
 vituperat. Neque tamen propterea licere mihi exi-
 stimo, sceleratis aliorum vestigiis impuere ut adha-
 ream: verum id unum summopere abs te orarum
 vellem, ut convitiis aliquantò mitioribus me incre-
 pares. Non sum pectoris ad id obtusi, ut verbis hu-
 manis non mollescam. Cæterum quoniam me à
 potu nimio multis & immodicis sermonibus deter-
 ruisti, te deprecabundus postulo, ut prolixiore ora-
 tionis stylo mihi adaperias, & enarres, quid contra
 ebrietati & crapulæ temperantia utilitatis affe-
 rat. Secus haud facile mihi persuasero, fugiendam
 esse prorsus vinolentiam: quam semper (absit ta-
 men verbis tuis contra niti) non solum jucundam,
 sed & ut lem mortalibus existimavi; nec existimavi
 tantum, sed ex receptæ fidei autoribus, in omni
 doctrinâ locum facile principem obtinentibus, col-
 legi. Ennius in primis, Horatiano testimonio suc-
 cinere,

cinere, & calculum ad jicere volens, mero despumans
ad carmen promptior extitit: quin & Gratinus as-
serit, Nulla placere diu, nec vivere carmina posse
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mnestheus quoque
vinum animæ & corpori robur addere testatus est.
Quodd si horum testimonia, quodd profani fortasse
autores tibi videantur, sùsque deque tuleris; Chris-
tianæ religionis cultorem Baptistam Mantuanum
tibi objiciam, qui Faustum pastorem. ita loquentem
inducit.

Vina sitim minuunt, animique doloribus obstant:

Vina ut amicitias vires ita corporis augent.

Funde iterum: potare semel, gustare: secundus

Collucos potius: calefacta refrigerat ora

Tertius: armasti bellumque indicere quartus

Aggreditur: quintus pugnat: victoria sexti est:

Septimus (Oenopheli senis est doctrina) triumphat.

Nè igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc de-
neges: quin ubi crastina fulserit hora, epistolam ad
me remittas, qua lucidius omnia verbis complecta-
re. Cæterum pridie hujus diei ad aures meas per-
venit, te libris affluere complusculis, quos ut mini-
mè tibi idoneos nunquam revolvās, sed in seriniis
putrescere, cum blateis ac tinceis rixari permittas:
hos velim properè ad me curares deferendos, ne
non sit, quo corporis & ingenii mei vires exerceam.
Vale.

Epistola 43.

Vix satis (ut opinor) verbis exprimi possit, in
quàm profusum ac vehementem risum me vel
invicem traxerit novissima, quam ad me dedisti,
epistola; notissimum equidem tuæ cæcitaris argu-
mentum præferens, longèque notius exhibitura, si
ita semper cæcutire, hallucinari, ac desipiscere, ut
occæpisti, pergas. Ego verbis quam fieri potuit hu-
manis faris, ut opinabar, studueram te à vinolentiâ

cæterisque per multis id genus flagitiis detertere :
quod certò scirem, nullum ad virtutes, non eradi-
catis à stirpe vitiorum fementis, aditum mortalibus
patere : mihi quæ ad ò præter scrupulum pollicebat,
te in meam sententiam, non pedibus modò, sed ma-
nibus quoque ac toto corpore descendurum. Verum
quis me oleam & operam perdidisse non fatebitur ?
dum te ab his, quæ perniciose fore tibi conjiciebam,
divertere studui, & ad ea quæ profutura opinabar,
hortatus sum : cui verbis meis, ut aliquantò asperi-
oribus, ac consilio importuno, parum fuit non acqui-
visse, nisi & reprobanda quorundam Epicureorum
testimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimen-
tum adduceres : quasi verò delicti causam expur-
get erroris alieni testimonium, æqueque visum re-
stituat alienæ cæcitatis probatio. [¶] Sed Christianæ
religionis cultor Mantuanus vinolentiam proba-
vit, qui septimum etiam haustum non deneger.
Perpendas velim prius, quàm quicquam crudum &
impræmeditatum exomas, quemnam pastorem his
verbis inanibus effutientem induxerit : nōne, quæ-
so, et idiotam & consilii prorsus immunem ? quod
sciverit, quæ à rusticis nihil præter aratrum redol-
lebris efferuntur, à sapientibus non pluris, quàm
veneris crepitum æstimari. Videberis igitur agresti
plusquam ingenio natus. si rustici, perinde ac gra-
vissimi Catonis, frontis rugosæ viri, probaveris di-
ctum, eò quod ad nequitiam ampliorem (quod
dici solet) fenestram tibi patefecerit. Quoniam
autem efflagitas, ut amplioribus verbis tibi aperi-
am, quid contraria crapulæ, & corporum volupta-
tibus, Temperantia utilitatis aut laudis offerat; No-
tius id (ut opinor) tibi fuerit, si prius apud te me-
diteris, quid infamiæ, quid pœbri quid ignaviæ af-
ferant turpissimæ ac mellitæ Voluptates : quas (ut
ait Cicero) qui sequitur, nomine tantum homo, re
autem

autem bellua dicendus est: cujus sit proprium, cor-
 pori inservire, & his solum voluptatibus, quantum
 est pastum est ventris querere rebus. Turpissimum
 enim est genus hominum illorum, qui in ventrem
 projecti ac libidinem, veluti sues ceno volutantur.
 Nihil est ergo quod ignores, hominem tantis lau-
 dibus ob temperantiam efferendum, quanto probro
 ob voluptates illas, quibus semper poenitentia sub-
 sequitur comes, deprimendum esse conspicias. Tem-
 perantiam (nisi cornea fibra, aut jecur adamant-
 inum, roburque & res triplex circa pectus fuerit) ut
 laudabilem probabis, si diligentius observes, quan-
 tam plerisque mortalium celebritatem, aut, ut ve-
 rius loquar, immortalitatem pepererit. Non igno-
 ras communi omnium suffragio perpetuo laudibus
 efferri Masinissam regem Numidarum, quod cen-
 tesimum suae aetatis annum agens semel tantum in
 meridie cibum sumpsit, ut milites suos ad tempe-
 rantiam suo induceret exemplo. Romanorum hi-
 storis Curium caelo tenus efferri conspicias, quod
 pluvius contentus viveret. Lycurgum nonne Ro-
 gem ubique gentium nominari, quod abstemius vix-
 erit? Alios item prope infinitos per ora hominum
 volitare, quod sibi has pestes interdixerint? Co-
 gant te igitur ad respiciendum virtutis praemia,
 aut à flagitiis deterreant scelerum opprobria. Non
 me praeterit, difficile admodum esse, contemnere
 voluptatem jam nobis insitam, & quae affectuum
 nostrorum semper sequatur comes. Possunt tamen
 sensim vitiorum fomenta extinguere, quae momento
 unce extirpari nequeunt. Sed de his haecenus. Ex-
 petiveras nuper, ut libros, quos in scrinio putre-
 scentes cum blattis tineisque rixari permittebam,
 ad accurare perferendos. Curavi, quod etiam,
 licet ab ostentatione procul positos, utiles tamen
 tibi fore suspicabar. Ego ubi majorem paulò studiis
 meis

meis quietem impetravero, ad te majora dare con-
stitui. Hoc tu interim boni consulas. Vale.

Epistola 44.

*Stultum est
timere quod
vitari ne-
queat.*

Asfiduis (ut accepi) lacrymis faciem hume-
ctas, curis edacibus animum corrodis, verberi-
bus crebris corpusculum diverberas, unguibus in-
fens faciem deformas, quod natum eximio litera-
rum amore flagrantem, (cujus prima ætas iter ad
ingenii lumen manifestum ostendebat) fatali jacu-
lo percussum amiseris. Quod sanè audire, nedum
petpeti, difficile admodum mihi visum est: pa-
rùmque absuit (ita me stimulabat novi doloris ra-
bies) quin interdum vulneribus inhonestis me mor-
diens mutilaverim : Adque (ut opinor) fecissem, ni
muliebrem quandam ejulationem, olim parentum
& amicorum exsequiis interdictum, lege cautum
fuisse me monuisset Cicero. Ad id me urgebat in-
dolas pueri eximia, mores probatissimi, & ingenuus
pudor. Verùm cum apud me sagacius paulo confi-
deravi, Stultum esse (ex Senecæ dicto) id timere,
quod vitari nequeat; lacrymis temperavi : quod
ut facias, monitum te velim. Nōsti certius quàm
ut moneri debeat, Mortales omnes, etsi sensus mo-
rituros tamen. Parearum ordo stat immobilis, fa-
tum ineluctabile, immutabilis rerum dispositio.
Surdas esse mortis aures, saxum pectus, inevitabile
telum conspicias. Nihil est ergo quod te diutius
animi excrucies; nihil quod vehementius indele-
as; nihil quod amplius Deos & astra voces crude-
tia. Effet hęc ele, quod merito posses conqueri, si
micius cum cæteris mortalium, quàm cum nato tuo
æquum conspiceres. Effet quod justè Mortem ut in-
justam accusares. Verùm (ut ait Tragicus) stom-
achibus æqua? non superbificis Regum divitiis magis
quàm lacero mendicorum panno flectitur: nec fre-
quentius casas & tuguria, quàm turres & castra in-
greditur

greditur & expugnat: nec magis Iro, quàm Cræso;
Curio, quàm Augusto, se præstitit inimicam. Non
hanc fucatis declamationibus oratores, suavidicis
carminibus poëtæ, promiscuis pharmacis aut unguen-
tis medici & myropolæ, teretibus lanceis equites,
pennatis missilibus strictivæ mucronibus pedites,
gemmais coronis imperatores, non denique cuncti
mortales rebus ullis mortem effugiunt, aut terrent:
neque sanè honestius aut sublimius Regi, quàm pa-
stori domicilium præparat.

*Quantum quisque sui metitur corporis umbrâ
Impendens terræ, majorem non parat uriam
Principibus quàm pauperibus rudibusque dubulis.*

Quin & urbes fortissimis munitas propugnaculis,
templa variis exstructa marmoribus, aulæ Attalicis
decoratas tapetibus funditus demolitur, evertit,
dissipat. Cum nihil igitur intactum relinquat, cui
suz acerbioris virtus non propinet, quod non so-
dicet relo; furorem moderare, bilem cohibere. Erat
(fateor,) quem luges, facili natus Minervâ, multâque
jam lectione exercitatus: ita ut prospere cum La-
rinis actum esset literis, si supervixisset. Cùm ta-
men fatalis necessitas ita exigat, ut unumquemque
aliò migrare expediat, ejus transitum vultu sere-
no ac minimè supercilioso perferre debes: quin eti-
am, felicem illum conferre, quòd non repentino (ut
plerique à Plinio enumerati) obitu decesserit; sed
dilutâ ac expurgatâ longo examine conscientia:
quanquam nihil (ut conjicio) severa dignum scuticâ;
brevibusque Gyris, & umbrarum carcere dignum
perpetraverit. Quòd si tantus animi tui dolor nul-
lis verborum aggeribus queat mansuescere, alienæ
saltem constantiæ exempla te moveant; Anaxa-
goræ imprimis, qui, audita filii morte, nihil sibi no-

TEXTORIS

vum nunciari, asseruit, quod ex se natum mortalem
 sciret. Periclis item, qui duobus filiis intra qua-
 triduum spoliatus, iisdem diebus vultu non magis
 moto quàm fuisset dura flix, aut Marpesia cautes,
 concionatus est. Æmilii Pauli, & Xenophontis po-
 strebò; quorum huic sacrificium agenti cum nun-
 ciatum esset, alterum ex filiis, natu maiorem, in acie
 cecidisse, coronam tantum deposuit; percunctatus de-
 mum, quonam modo cecidisset; ut audivisset fortissi-
 me pugnantem interiisse, depositam capiti coronam
 reposuit, numina testatus, Se ampliorem ex filii vir-
 tute voluptatem, quam ex morte amaritudinem sen-
 tire: Ille, dum, quartò ante triumphum suum Mace-
 donicum die, alterum filiorum amisisset, alterum de-
 mum tertio post triumphum; iacturam illam æquo
 animo tulit. Id erat quod te mōnirum volebam, & à
 te precarios factum experebam. Vale.

Epistola 145.

Sæpe & multum apud me dubitavi, liceret, nè ne,
 ad eos velut ad anchoram & asylum semper in
 adversis confugere, quorum suppetiis & patrociniis
 jam plerunque fuerimus adjuti: atque eò magis,
 quòd beneficium qui dare nescit, (inquit Seneca)
 injustè peti; si que ingrata & minimè generosa
 mentis accipere semper, largiri nunquam. Fecit ea
 res, ut, nouo emergente scrupulo, qui malè me ha-
 bet, consilii sui suppetias adhuc emendicare diu-
 tius & cunctanter erubuerim, cum jam tua bene-
 ficia in me tanta extiterint, ut si vitam pro tua uni-
 us dignitate profunderem, vix partem minimam
 viderer assecutus. Cum tamen monuit me Tulli-
 us, Grati esse animi ei multum velle debere, cui
 jam plurimum debeas; tanti tamque prudentis vi-
 ri dicto audacior paulò factus, timorem exui:
 neque adhuc turpe existimavi, ad te veluti Meccena-
 tem

rem beneficium recurrere: qui si meritis tuis re-
spondere, aut gratiam referre nequeam, agere sal-
tem non desistam: eosque imitabor mendicos, qui
cum acceptæ stipis mutuum referre nequeant,
benevolæ verborum actione rependunt. Is autem
scrupulus, qui me mordicitus vulnerat, nocturnum
somnia mihi adimit, severam faciem mihi exaspe-
rat, meque, propè dixerim, de gradu dejicit; talis est:
Insurgit in me rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ
virulentia clamorosus quispiam detractor, ac pestifer
libitiniarius, satyricis armatus aculeis, telaq; vipereo
sanguine tincta gerens: quem nec verbis à me læ-
sum, nec injuria affectum (testes verborum meorum
Deos invoco) putaverim; sed (quod nunquam sibi
persuasit) plerunque miris extulerim præconiis,
meisque rebus, ac modicâ supellectile, quantula-
cunque fuerit, si eguisset, uti voluerim: Istamen,
ut nō unt omnes, passim locorum caninâ utens fa-
cundiâ, nomini meo illudit, canino dente me mor-
dicat, indelebile stigma mihi inurit. Hunc diceret
quotidie torum perlegere Archilochum. Quod sanè
perpeti, difficilius ac molestum magis videtur, cum
quâ me accusavit culpâ ipse vacem, simque eorum,
quæ mihi impingit, minimè conscius. Si ulla verbo-
rum petulantia à me præter hanc fuisset irritatus,
immeritò sanè videret conqueri, Qui pateret telis
vulnera facta meis: Cum præsertim Lacedæmoni-
us Chilo præceperit, Proximo non malè dicas, si
non vis malè audire. Verum (repetere cogit dolo-
ris rabies) nunquam usquam à me, factum di-
ctumve existimo, quare ita in me stomachari, succen-
dere, invehi ac sævire debeat. Id tolerandum, necne,
fuerit, non satis scio. Tolerarem, nisi tacendo cul-
pam præstare viderer, nisi etiam ab hoc me diverteret
Publii mimographi poetæ verbum, scribentis, Vete-
ram ferendo injuriam, invitas novam. Te igitur plus
quàm

quàm dici queat oratum velim, ut ubi primum negotiis, quibus nunc districtus es, quietem impetaveris, aliquam consilii tui scintillam mihi porrigas quòdque imponitur oneris, sponte suspicias: simul ut pleniore obsequio me tui amantissimum demeraris; simul, nè id suffragii mihi denegans, sis delicti mei (quòd alioqui fortasse perpetrarem) auctor conscius. *Vale.* Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, ut semper fecisti. *Datum ex adibus nostris, IV. Non. Ianuarii.*

Epistola 46.

Sæpe & multum dubitâsse te asseris, Effes necne, quando sinister scrupulus animum tuum pressum vulneraret, ad me velut anchoram præsidii causâ coniugiturus: Miror sanè, unde perplexa ista fluctuatio & anxietas tibi primum irrepserit, qui amicitiæ jura omnia tibi polliceri debuisses, quæ a corporis aut ingenii mei vires non exsuperant. Eset quòd cunctantius paulò hæsitares, si ulla in re quam amicum postulaveris, aut te repulsam apud me passum testareris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verum (nisi fallor) cum me semper probâsti, qui (ut *Pericli* verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare etiam usque ad aras; quique conservandi tui causâ de via declinare cum *Chilone*, non dubitâim. Dignissimum enim hoc munus inter nos charitatis pignore ut semper judicavi. Hæsitare igitur quiesceas moneo tibi que persuadeas, me (ut cum *Terentio* loquar) pedibus manibûsque omnia semper facturum, quæ rebus tuis consulam. Quòd autem scribis, malignum quendam ac rabiôsæ loquacitatis *Zoilum* te contagiosæ virulentæ dietim quicquam ubi vis locorum evomere; quem nec verbis à te læsum, nec injuriâ affectum putes: vis quid in ea re utile facere sentias.

sentiam ut tibi adaperiam? Socraticæ patientiæ tibi
loricam assumas, trontem baccare cingas; incon-
cusso vultu omnia paterere, perpeterere, & abstinere; ejus-
que verba non pluriis quàm saturi ventris crepi-
tus facias. Non ignoro, id cò duris bilem tibi ac
stomachum movisse, quod quorum te infimulat
minimè sis conscius. In hoc hercle notius argu-
mentum fuerit tuæ sapientiæ, si, ubi clamorosa com-
minatione, verbisque jurgiosis ita oblatrat, ita cor-
nicatur, elinguem Seriphi ranam te restiteris.
Quid enim huic homini bombilio litrem dissuadeas?
Quid serpentina linguæ venenum excludere sragus
Paterere, paterere, ac priusquam temerè quicquam
crustes, Tiberii Cæsaris modestiam in memoriam
revoces, qui (ut testatur ille) post convicia malos-
que rumores, ac famosa de se ac suis carmina, firmus
& patiens, dicere satis habuit; In civitate libera libe-
ras esse linguas oportere. Ad id te omnia philosopho-
rum apopathegmata ac sententiæ invitant: Cleo-
buli imprimis, Cum cavillantibus non esse infanien-
dum, præcipientis. Quid, quæso, te lucri consecu-
torum speras, si cum jurgioso litiges, & (quod fer-
tur) in puteo cum cane pugnes? Nihil sanè malè di-
cit, qui bene dicere non novit. Ejus igitur verba Ze-
phyris committas. Clamer, obstrepat, creper, incre-
per, nihil est quod tibi dari queat vitio, si pertuleris.
Vale.

*In Seripho,
Insula, rana
muta sunt.*

*Cleobuli sen-
tentia: Ad-
versus impro-
bos non est
velitandum.*

Epistola 47.

Magni (ut video) verba mea æstimasti, magni
consilia fecisti, hominum stultissime; qui,
quod tibi perniciosum semper fore prædicavi, exca-
catus, stultitiæ tenebris involutus, perperaveris. Pa-
tenti tibi visum fuerat, juventurem innumeris propè
flagitiis contaminare, nisi &, summam tuis miseris
impositurus, uxorem duceres: quasi vero odiosa ti-
bi fuerit libertas, infantium clamor jucundus; quasi
mul-

TEXTORIS

multorum curam appetas, qui tui tantum vix curiosus esse poteris. Quid dicet homo antiqua virtute ac fide, pater tuus, si resciverit, qui jam sacris mysteriis & cultui divino ab incunabilis te devoverat? Testor Deum atque hominum fidem, ad insaniam redigeretur; vix erit sui compos, ita ardebit iracundia. Et cui dubium potest esse, quin, si ubi locorum te repererit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi diminuat, aut te verberibus caelum in pristinum det? Quibus autem verbis ambire furem conabor? Quae prima exordia sumam? Quo assatu lenire studebo? Vociferabitur, scio, & me erroris tui conscium protinus exclamabit, arguet, detestabitur. Cum enim interdum apud me juventutis tuae jugum, libidinem, prodigiamque biliosus increparet, atque adeo execraretur, ut pene in capillos tuos vellet involare, apud eum te semper excusatum habui, dixique, Juvenile id esse vitium. ac primavis omnibus commune, quod crescentibus annis facile extirparetur: promissique perditos illos mores me tibi facile excusatum. Dii boni, quid (inquam) dicet? Ultri nostri sum gravis exandescet? Ultri durius convitium evomet? Ultrumque sane (ut opinor) pari culro dignum putans, furis devovebit. Miserum me, quid agam? Hoccine etiam, hominum perditissime, fecisse debueras, priusquam amicorum cuiquam verba faceres? mihi saltem, qui te semper pari loco habui, quo & parentem; cui nihil unquam tam arcanum intus latuit, quod tibi adaperire dubitaverim? Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies? Quid, cum te arguet, referes? Si, p. iusquam quicquam molireris, amicorum neminem consiliis tuis adhibere voluisti, cautiussaltem praemeditari debuisses, quid oneris subibas, cui iugo cervicem inclinabas: iugo dico

dico, quod cum vel cornibus excutere placeat, *Multis sunt*
 non liceat: Id auribus tuis inculca, um si profun- *obnoxii cu-*
 dius volvas, ademptam tibi libertatem comperies. *ris quibus*
 Te solum tui curiolum prius esse oportebat: Uxo- *nupserint*
 ris posthac & liberorum cura erit habenda. In *mulieres.*
 diem antehac vivebas: incepto vix prandiculo Hor.
 matutino, cenæ sequentis anxium te esse nunc ex-
 pedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in
 utramque prius aurem dormiebas, nocturnum som-
 num tibi posthac auferet domestica necessitas. O
 hominem inconsulrum ! ô tribus Anticyris caput
 insanabile ! Erit, polliceor, tempus, in quo stulti-
 tiæ tuæ poenitentia ductus, & unguibus faciem tibi
 deformes, & matrem, cum te pepererit, abortivum
 malles peperisse. Quid quæso ? Si amicorum verba
 nequiverunt, suis aureis sententiis philosophi ab
 hoc non deterruere ? Quid, primum omnium tibi
 non succurrit Alexandrides, qui dicebat, Diem nu-
 ptiarum, omnium malorum initium ? Nam aiebat,
 Si pauper divitem duxeris, dominam non uxorem
 acceperis : Si pauperem, onus vitæ ferre non pote-
 ris, cum pro uno duos sis nutriturus ; Si turpem,
 dolebis ; Si pulchram, habebis communem. Quid,
 inquam, Hipponactes & Chæremoni non diverterunt ?
 Quorum ille, duos dixit uxoris dies dulcissimos ;
 Nuptiarum videlicet, & Mortis : hic, Satiùs uxo- *uxoris dies*
 rem efferre, quàm ducere. Cæterum quoniam ve- *duo dulcissi-*
 teri fertur proverbio, Serò Phryges sapere, tuo nunc *mi.*
 infortunio sapias : & quam in te cudisti fabam, pe-
 petere. Quod tibi propinasti venenum, bibe. Vale.

Epistola 48.

Quid causæ est, quod novissimis tuis literis tan-
 to opere mihi succenscas, in me tam graviter
 exclames, tam acriter inveharis, tam furiose sævi-
 re ? Summe incendiarius, pirata, sacrilegus, homi-
 cidæ ? Nihil hercule (ut suspicor) peccavi, nihil

commerui, nihil denique tanto dignum convictio
 perpetravi. Ac uxorem (dicitis), parentibus, qui jam
 sacris mysteriis ab incunabilis me devoverant, ig-
 norantibus, aut invitis potius, duxi. Quidhî duxe-
 rim? Quis à protogamia hominem diverteret, cum
 nec humanis, nec divinis legibus, cautum ac veti-
 tum fuisse unquam reperiatur? Tu sicubi legum,
 locorum, gentium, auctorumve eminentissimorum
 contra factum probaveris, dignissimus censeri ve-
 lim; *Cujus in exitium & mortem non una paretur*
Simia, non serpens unus, non culeus unus, sed
quicquid ab ingeniosis ad hominum tormenta &
miserias tyrannis unquam repertum est. Vis me
 fenio tenus (quæ misera est, lassitudo) solitarium
 ac cœlibem consensescere? Vis brevissimam hanc
 vitam instar lacrymosi turturis præterire? Frustrâ
 igitur moneret Tragicus, læti ut viveremus dum
 fata sinunt, cum præsertim properet cursu vita
 citato, voluerique die rota præcipitis decidat
 anni. At veterum quidem philosophorum multos
 & castè vivendum præcepisse, & ut præceperunt,
 vix fle, faciliè concesserim. Non est tamen dissi-
 mulandum, Verè sapientes non tantum nuptias
 commendasse, sed ad eas quoque accessisse. Summi
 enim Philosophi, Pythagoras, Socrates, Crates eti-
 am qui sine supellectile fuit, uxores duxerunt, ei-
 que cohabitavere: neque philosophiæ impedimen-
 to putaverunt. Quid enim (ut arguebant) magis
 officium philosophi, quam secundum naturam
 vivere? quid autem magis secundum naturam vi-
 vere, quam uxorem ducere? Tute ipse nôsti,
 animal plenum rationis (quem hominem dicunt)
 sociale esse, atque ex philosophorum testimonio
 societatis illius principium esse conjugium, sine
 quo neque civitas consistere, neque domus per-
 fecta esse potest. Illud enim vinculum (quæ ju-
 cunda est animi requies) utrique curas adimic, in
 utroque

officium
 philosophi.

utroque amicitiam constat, ac, siquod acerbioris
 virus in altero enascatur, partem alter ebibit. Non
 sum ætatum adeò imprudens, ut cuique, vel reiectis
 statim crepundiis, id licere contenderim: ubi ta-
 men ætas firmitus aliquando maturuerit, non video,
 quare id commodè fieri non possit; aut si possit, non
 debeat; aut si debeat, cur mihi quoque non liceat,
 cum necessarium videatur matrimonium, ex tri-
 plici Lacedæmoniorum lege: quarum primâ, Qui
 uxorem non duceret: secundâ, Qui tardius; terciâ,
 Qui non bene, damnabatur. Apud Romanos quo- *Bona eorum*
 que Valerius Maximus, & Julius Brutus bubuleus, *qui ad se-*
 Censores, bona eorum qui ad senectutem cœlibes *neſcitum*
 pervenerant, fisco ad iudicasse creduntur. Sed qui *cœlibes per-*
 deformem (inquis) duxerit, molestiam feret: Qui *venerant fi-*
 divitem, non uxorem sed dominam accipiet: Qui *fisco ad iudi-*
 pulchram, tenebit communem. Duxi ego uxorem *cabantur.*
 forma liberali, & vultu adeò modesto, ut nihil suprâ:
 neque enim (spero) communis erit, quæ nullum
 adulterio capitalius esse flagitium sibi unquam per-
 suasit, sed eos, qui illud perpetrâssent, Perilli tau-
 ro & Bussi idis ara dignissimos semper asseruit. Quid,
 quæso, melius facerem, quàm quæ laborum partem
 sustineret, partem voluptatis & lætitiæ mecum ebi-
 beret, reperirem? Faciam enim aliquid oportet:
 Sacris me addicerem mysteriis, qui, id utile fore ut
 crederem, adduci nunquam potui? Solus bellus in-
 star viverem, cui solitaria vita nihil unquam magis
 odiosum visum est? Fornicarer, aut adulteriis me
 contaminarem, cui aliter concupiscentiæ præter
 scelus parere liceat? Fornicatione & adulterio ab-
 stinerem, cui stimulo carnis reluctari, impossibile ma-
 gis, quàm difficile exitit? Cum igitur secus fieri
 nequiverit, quiescas porro moneo, ac desistas mihi
 velut ignominiosum aliquid, connubium ob jiceres
 Egeo tua & parentum opera, quam si facti huius per-
 tasi mihi denegaveritis, solus rerum mearum, ut

cumque potero, satagam, quando etiam id efficere, mea proprius quam aliorum interest. Quod si assiduus corporis mei sudor minor fuerit, quam ut nostrum utrique victum conferre valeat; certum est domesticatim potius manum ad stipem porrigere, quam inedia miserè consumi. Vale, habes animi nuncia verba mei. Datum ex meo & sponsæ tugurio. Calend. Martii.

Epistola 49.

Hominum barbaris & incultis moribus prædictorum compluscula belluinæ propè feritatis exempla, historiarum passim reperire est. Nec usquam tamen annalium legisse aut vidisse tam lapideæ cervicis, tam agresti natum ingenio quenkquam memini, quem peponē molliorem, & oleo tranquilliozem non redderent meæ vitia tua detestantis inelamationes: quæ te cordiculus non solum non pupugère, sed nè in cute quidem tirillarent. Quod me animi suspensum ita reddidit, ut quotiescunque rei huius in mentem venit, (venit autem per singulas horarum minutas) mihi vix ipse temperem, quin vitæ longioris pertæsus, novum aliquod & inauditum mortis genus misero mihi comminiscar, quo possim invisam quam primum aberrumpere lucem. Fecissemque jam pridem, nisi ferreum hunc animi tui rigorem humanissimis verbis sensim excuti posse mihi persuasissem. Quis enim perferat probris alienis se infam. in fieri? At puerorum flagitia sæpenumero parentibus impinguntur: quod hanc peccandi occasionem, mollemque educationem (quæ omnes corporis & animi nerves frangit) liberius illis videantur indulgisse. Videbor igitur meâ socordiâ, aut formandi tui negligentia, ad nequitiam sinestram tibi patefecisse: atque eam nihil aliud perpetravero, quam quod talem genuerim,

genuerim, magnam tamen reipublicæ injuriam videbor intulisse; quasi verò omnem operam, curam, industriam, diligentiam denique omnem, ut te quàm optimis formarem instituis, non adhibuerim. Quando enim, quæso, rerum tuarum negligens visus sum? quando tardus, aut fugiens laboris ejus, præsertim quem tibi usui fore credidi? nōne à puero parvulum eduxi? nōne pecuniarum, aliarumque rerum tibi utilium, assatim semper ministravi? Nōne sub præceptoribus Latinas literas haud incuriose doctis, quos intra privatos parietes non modico retinui stipendio, erudendum curavi? Abunde lignorum, si quando vehemens esset frigorum intemperies, præbui; mundius cæteris fratribus vestiivi. Sperabam itaque his in te meritis, te, quoquò terrarum misissem; iturum; nihil eorum, quæ præcepissem, morosa ceruice detrectaturum, sed pedibus manibusque in meam sententiam descensurum. Neque tamen te pudet, hominum turpissime, ea fucere, quæ & me ad insaniam redactura, & te, (ne dubitaveris) aliquando ad furcas & scalas Gemonias ductura sint. Nam si lucidius aliqua ex his, quæ infinita sunt, verbis complecti liceat, quænam scelerum species reperiri queat, quâ te non inquinaveris? Quis in tota Gallia sicarius, quis ganeo, quis adulter, quis parricida, quis nepos, quis aleo, qui se tecum familiarissime vixisse non fateatur? Taceo pueritiam tuam, quam deliciis solvisti; verba impudica, ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis, in ore tuo frequentia; alia item gravissima, quæ ab omnibus perpetrasse utinam falso dicereris: quæ tametsi dictu pudenda sunt, fecisse tamen te non puduit. Acciverunt me ad coenam nudis usquartus amicorum nonnulli, ubi cum in tui mentionem mutuis incidissemus colloquiis, cæpit quidam immodicus aliqui virtutum mearum æstimator,

Natus finis- mator, me sinistra avibus natum prædicare, qui si-
stris avibus. lium genuissem effigie tenuis hominem, spurcissimis
autem moribus porco simillimum, cui jucundius
sit in coeno stercore volutari, quam aqua pu-
rissimâ dilui. Nec defuere, qui te ipsum, perinde
ac spurium, semine meo genitum inficias irent,
qui virtutum mearum ne minimam quidem re-
ferres scintillam, nec mea te monentis verba pluris
quam minutulos lanarum floccos æstimares. O
quanta, quæso, quàmque acuta doloris cuspidè pe-
ctus meum tunc perfolium fuisse existimas! O
quanta ira siccum jecur arsisse opinaris! Vidisses
(ita me dii ament) effusos oculis meis lacrymarum
rivulos uberrimè erumpere. Vidisses capillos ven-
ris diffusos extrahi. Dixisses, aut me dentium stri-
dorem perpeti, aut quibusdam numinum intem-
peratis morbove comitiali miserrimè agitatum di-
storqueri: ita me stimulabat rabies, ita comprime-
bat dolor. Quem dum, qui aderant, verbis lenire
(frustra tamen) conarentur, aggravelcebat ira, ut
perendie viderer moriturus. Diï boni, si te talem
futurum sperâssem, te hercle (ut opinor) nutritis
ab ubere raptum, seris devorandum objecissem.
Idque in rem utrique fuisset: tu viriis saltem caruis-
ses; ego meritis istis, quas perditissimi tui mores
glomeratim mihi congerunt. Tu ob scelorum igno-
mipiam, ego ob eam (quam præbuisse dicor) pec-
candi occasionem, despectui & ludibrio non habe-
remur. Mirabar, mirabar, quòd tui videndi copiam
neque nobis, neque amicorum cuiquam jampridem
fecisses. Tu enim turpissimæ vitæ consiliis reformi-
dabas, ne nostris omnium clamoribus (ut criminosi
est) arguereris. Timebas licentiam tibi adiungi, &
jugum servile imponi. O quàm inopes mentis meo
unius periculo, eos prædicaverim, qui, dum ætas,
morus, magister prohibent, quo jam velut prælagio
putant sibi compertum, quales sint futuri juvenum
mores

mores; his nihilo sagaciores, qui ab unguibus leonem judicant! Tu cum adhuc puerulus esses, eminentissimum futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omnesque (ut eos juvenum, qui verecundi sunt, laudare mos est) modestissimum te prædicabant: nec erat qui spem de te quàm optimam non conciperet. Sed,

*Heu hominum ignare mentes, ignara futuri
Pectora! Dum validos atas tibi contulit annos,
Virtutum radiis celerum præferre tenebras
Cepisti, & misera præsagia fallere turba.*

Jam ut aliquando verbis istis, nihil apud te lucri facturis, nullum (ut scio) pondus habiturus, finem adjiciam; ad ea quæ nunc dicam aures adverte. Non; si (ut cum Terentio loquar) ex capite meo sus natus, itidem ut aiunt Minervam esse ex Jove, eâ causâ magis patiar flagitiis tuis me infamem fieri. Aut igitur vitam tu in melius commutes, aut de te literam longam acturus, jugulum pares laqueo. Nisi enim te respuisse audiëro, ego velut spurium, & puerum me patre minimè dignum, te exheredatum, brevibus Gyaris, perpetuis tenebris, aut furcis potius devovebo. Vale, & verborum meorum (si sapias) noli dememinisse.

Epistola. 50

Vix audeo hercle postulare, ut verbis meis fidem adhibeas (non quòd commenticia quædam aut hyperbolica scripturus sim, sed quòd factu difficillima fortasse viderentur) nisi sincerâ fide tibi persuaderes, cum me esse, quem amicorum absentia non minùs torqueat & exulceret quàm delectet præsentia & enutriet. Postulabo tamen (scio) multa intempestivè & illepidè meo more dicturus: sed quæ omnia meæ imperitiæ tuæ condonet & indulgeat

*Quæ hic
scribuntur
de Socrate
ex A. Gellio
excerpta
sunt.*

dulgeat humanitas. Jam primum omnium latere te nolui, ex eo quo Lutatianæ mythologias, vilioresque istas (quibus impallescimus) nœnias reliquisti, Aureliamque profectus es, ut ibidem in meliores disciplinas, & magis quæstuosas te totum impetrares, animum meum tuî absentis desiderio ita intabuisse, ita somnolentis quibusdam cogitationibus emarcuisse, ut S. cratis non longe absimilis viderer, qui stare solitus dicitur pertinaci statu perdius atque perniox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iisdem in vestigiis, ore atque oculis in eundem locum directis, cogitabundus. Dixisses me, instar Niobes, in lapidem obriguisse, aut præstigiis quibusdam, larvisque bustuariis stupefactum obmutuisse. Quinetiam agelastus, ac velut irrisibilis lapis factus sum. Testes collegæ nostri, qui ubi attenuatam prorsus faciem, & ossa ipsa cute tenus protuberantia contuentur, morbo eo quidem acerbo ac diuturno me laborasse coniectant: qui tamen mutæ nostræ benevolentiz certiores fiunt, id tuî causâ mihi contigisse non ambigunt; ægrum propterea solantur, aut saltem solari contendunt, causati, Nullum esse tam pertinax & indissolubile amicorum contubernium, quod aliquando, alio istud, alio illuc profecturis, separari non oporteat. Vellem nihilominus à diis immortalibus ita comparatum fuisse, ut mori tecum mihi licuisset, quocum tam benevolè vivere (quid vivere? imò joculari semper & otari) licuerat. Sed ô Fortuna (exclamat Plautus) ut nunquam es perpetuo bona! Eo me amico privari oportuit, quocum omnia, ut mecum, liberè loqui poteram; qui dolorum meorum partem ebibebar, sine quo jucundum nihil mihi videbatur, qui acerbioris meæ virus utcunque pestilens in exhaustâ verborum magniloquentiâ repellebat; f. cundo tibi cinî persimilis, quem scitè & modulatè adhibitum, viperarum morfi.

moribus moderi, testis est Theophrastus ille Gellia-
 nus? Quæ omnia qui adulandi studio à me dicta
 suspicaretur, is hercle tibi non minus, quam mihi
 esset injurius; me videlicet Parasitri similem existi-
 mans; te Thrasoni Terentiano auris popularibus
 gaudenti comparans, qui inadulabilis es, & judicii
 tui non prodigus; quique palpum obtrudere, si le-
 nocinium esset, caute novisti. Stultum esset & in- *Palpum ob-*
 consulte factum, hoc astu ad tibi congratulandum *trudere.*
 Belle irrepere: quem nuda & infucata delectat veri-
 tas, quemque (ut cum Anlo Gellio loquar) hominē
 esse novi scientia nihil de verbis laborante. Etsi
 autem eā animi ægritudine semper fuerim, scriben-
 di tamen cupido mihi nunquam defuit, neque enim
 deesse permisisset insopita murus inter nos amicitiæ
 recordatio, quæ audacem suggerebat animum &
 horrabatur, licet timidiusculum faceret imperitia;
 eoque audacior fiebam quò opinarer stylum meum
 insulsum & rusticum, solocisimisque (ut tecum &
 cum Gellio loquar) ubivis scatentem, non multum
 ab eorum abhorre facundia, qui vel Cæsareo, vel
 Pontificio juri vacarent: non quòd eis linguæ cul-
 tum derogem, sed quòd mihi dicendi peritiam ven-
 dicare nolim. At ubi reddita est nobis à Trismegi-
 sto tuo vere (ut opinor) leguleio, epistola; Dii boni
 quantum stupui, quantum, inquam, mihi admiratio-
 nis attulit rei novitas, qui belle in animum meum
 induxeram, sermonis cultum non magis cum le-
 gum studio conjunctum esse, quàm maturam cum
 infantia prudentiam! Putabam ego philonomos
 omnes barbare, aut saltem non multum lepide
 loqui; plerosque non Latinæ linguæ inscitia, sed
 ostendendæ doctrinæ tædio, aut odio potius. Video
 tamen, si modò tui similes multi comperiantur, pe-
 ritiam & facundiam cum legibus adeò conjunctam
 esse, tu difficillimum sit judicare, magisne legibus
 artes humanitatis; an artibus ipsis leges debeant.
 Qua

Qua in re maximum mihi stuporem attulisti, quod eas contempni, nedum derelictui habeas, sine quibus leges ipsæ vel sanè rudentibus Arcadiæ pecuariis displiceant, aut sylvestribus rusticis norescant facillimè. Gaudeo tamen quicquid dicas, earum amoenitate & succo te oblectari, quarum studio cuncta tibi interdixisti. Dii faciant, ut eo semper animo, etsi dissimules, perdures, ut Palatinam mephitum, & caudicorum istic latrantium barbaricam suâ eruditione simul & doctrinâ venustes, & Budæum, quem doctissimum esse vel frequentibus cum iustique testimoniis, & inter Luterianos velut monstrum prius inuisum, nemo inficias ire audea, omni modo insecteris doctrinæ, eosque aliquando castiges patronos ineptientes, qui nullum utique juri sermonem aptum existimant, nisi eum qui inornatus sit maxime; quasi vero ex industria barbarè loquantur, quos Latine loqui verat imperitia. Quod autem multis verbis artes nostras despiciari visus es, te sanè felicem prædico, cui tandem aliquando ex his garrulentis disciplinis, nihil homini præter pauperiem comparantibus, emergere, ac pedem revocare licuit. Nos autem male feriati in his consenscimus, ac penè Pherecydis instar, phthiriasi, & morbo Syllano inter pediculos collegiales emarcemus, & tæbe lentâ consumimur. Non impendio loquaciores, theorematibus tantum nugacibus puerilibusque commentationibus dilarrantes, & captionum Grammaticarum laqueis strepentes, stipulas & culmos steriles colligimus. Vos absit verbis meis invidia) grana, relictis inanibus paleis, uberrimè metitis. Nos (ut vere dicis) verborum & argutiarum fuligine obcecati, præsentia tantum conspiciamus, futurorum immemores. Vos & præsentium & futurorum solliciti, post habitis disciplinarum nihil crumenæ profutararum studiis, prospicienter vobis & reipublicæ consulitis. Quare nihil mirum si ad magistratus amplioresque dignitates

dignitates erecti, fortunam vestro temperetis arbitrio; nos vero veluti pulli involucre & implumes, *E nido sur-*
nido surgere nunquam possumus. Sed quid aliud gere-
 faciamus? *Non cuius homini contingit adire Corin-*
thum. Unum est quod me solatur maximè. Securi-
 us ego me in infima conditione victurum spero, si
 modo paupertate mea fuero contentus, quam si am-
 pliori inhians, me semper animi excruciaremi mi-
 sere; etsi hoc eorum sit dictum, qui cum nihil asse-
 qui possunt, desperantes, suis se contentos rebus
 asserunt; quod quidem, velint, nolint, faciant
 oportet. Ceterum nè in re nihili utramque pagi-
 nam fecisse videar, conditionis meae certiore pau-
 cis te velim facere, ut mihi si sinistra sit, condoleas;
 si prospera, congratulere. Discipulorum in primis
 numerus in eodem statu permanet, præterquam
 quod uno Florido imminutus est, qui patrem malà
 valetudine laborantem visurus abiit, ut vel attra-
 tus interfit exequiis, vel convalescentem lætus
 videar: venturus sit nène later. Neque sanè
 multum laboro: eam enim à discessu tuo constan-
 tiæ lorica indui, ut jam frivolis id genus rebus *Constantia*
 contristari non decreverim. Ego prosperè valeo, *lorica.*
 Id vero me semper male habuit, quod absentiae tuæ
 impatientissimus fuerim; dolorem ramen hunc
 leniit prospera tua (quam ex literis cognovi) con-
 ditio. Nihil istic novi agitur. In regum festo tria
 aut quatuor tantum Collegia mimos & comœdias
 recitavere, & eas quidem satyricis immunes acu-
 leis: timuit enim capiti suo unusquisque, quorun-
 dam periculo factus cautior, qui (quod regiae ma-
 jestati & muliebri perduelles stigma inuissent)
 carenari ad regem non tam ducti, quam tracti *Multa ca-*
 lunt. Magister Durandus, cui doleo, adhuc in dunt inter
 vinculis est: dolorem ramen suum, sperato reginae *calicem su-*
 adventu, ubi se liberum fore confidit, solatur, *premaque*
 Fatis (ut multa plerunque cadunt inter calicem *labra.*
 supremaque

supremaque labra) concesserunt magister Joannes Tylli, olim Navarrici templi sacellanus, & N : hic Luteriæ, Nivernensis ille: misereatur utriusque Dominus ! Saluravi omnes quos literis tuis salutandos jusseras, qui te pariter resalutant. Superest etiam ut verbis, utcumque fieri poterit, humanis dominos meos Amoncurianos (quorum ego obsequiis, ad aras usque, sum paratissimus) meo nomine salute dones ; Item M. Xantonensem & utrumque Garsonerium ; inde Magistros, & (quos omisisse fuisset incivilis & rustici planè hominis) discipulos nostros Rutili-um Pedianum, & Mirandulanum, ingenuos adolescentes, mei (ut opinor) amantissimos, quibus quoque in amore respondeo. His plurimum gratulor, gratulaborque quamdiu vixero, quòd (ut scribis) conteptiosâ quadam æmulatione studio avidissime incumbant, sintque ut meorum & tuorum, ita & studiorum ingeniosi sectatores, & solertes simji. Spero rem nostram publicam tuâ & eorum doctrinâ ac prudentiâ tandem maximè auctum iri, & prudentissimè gubernatum. Dii faciant ut ea res falsum me non habeat ! Si quid est, quod mea ars istic in tua & eorum causâ efficere valeat, aut patrocinari, non parcas laboribus. Invenies me non segnem, neque tui absentis immemorem. Vale tu Nomophage, & illi Nomophili ; & excusatam habere, ut sermonis, ita & formandorum compingendorumque debire elementorum, inscitiam. Datum ex cubiculo nostro 18. Cal, Feb. Unum est quod omiseram. Cavete, queso, mei animi i, nè ingeniola vestra & corpuscula tantis laboribus, aut pervigiliis, frequentiorique studio ita fatigeris, ut propterea immedicabilem morbum incurratis. Id dico, quoniam jampridem compertum est, vos in hac re frænis non calcaribus indigere. Vale.

Epistola.

Epist. 45.

57

Nul diutius, hora post meridiem circiter
 quarta, eas ego suscepi literas, quas tabella-
 rio nostrati pridie Cal Octobr. ad me dederas:
 quibus ego lectis, notissimum prudentiae tuae feci
 periculum; notius longè facturus, si in ea per-
 stiteris animi modestia, quam hactenus tibi vendi-
 casti. His autem me consulebas, sub cujus praecep-
 toris ferula tibi ad doctrinam comparandam esset
 militandum: Quod etsi inquisitius, exactius, ac ma-
 gis sollicitè quasitum repolceret iudicium, coactus
 sum hac epistola, raptim & tumultuariè scripta, tibi
 paucis aperire, quid super ea re mihi sit animi; id-
 que facere propter desperatam abituri nuntii cele-
 ritatem, qui antelucano sequentis diei, quo venerat,
 tempore, sibi properè redeundum esse testabatur.
 Consularem imprimis, ut cum praeceptorem tibi
 eligeres, cujus virtus non minus animum extoleret,
 quàm doctrina ingenium vegetaret. Nam si studiis
 (ut cum Fabio loquar) scholam profuturam, mori-
 bus autem nocituram constaret, potior mihi ho-
 nestè vivendi ratio quàm vel optimè dicendi videretur.
 Est ludimagistrorum genus, qui rudimenta
 illa (sine quibus quicquid super-exstruxeris corruet)
 neglectui habent, & fastidiunt, quod ab omni o-
 stentatione aliena sint: ea tamen maximè curant,
 quae Kenodoxian, id est, vanam gloriam afferant.
 Sub his te merere nolim: tum quòd plura in fronte
 promittant, quàm praestent in recessu; tum quòd
 impendio loquaciores, ac nugacibus quibusdam
 menis dilatrantes, pueris fumos venditent, nihil
 doctrinae corundem animis suggerant & inculcent,
 sed inani verborum & argutiarum fuligine perbellè
 deludant; ita ut cum quinquennio eosdem habue-
 rint discipulos, abcedarios & primorum elemen-
 torum ignaros, si interroges, comperias: quòd
 quàm molestum sit parentibus, qui pecunias non
 modicas

modicas his nutriendis profuderunt, quàm perniciosum illis ipsis, qui illic pueritiam in nugis contriverunt, dictu esset difficile. Hujusmodi præceptores verbis interdum piperatis strepunt, præ se ceteros rudes esse & agrestes prædicant, inanes jactant glorias, ac falsam scientiæ persuasionem sibi induunt, dignosque penè dixerim se judicant, quibus vicatim assurgant omnes: verùm si propius consideres quid utilitatis habeat eorum doctrina, nihil sanè reperiēs, quod vel fractâ nuce tibi putes emendum. Horum igitur scholis tibi maxime interdicas: præstabilis sapientiæ virum elige, cujus sanctitas teneriores puerorum animos ab injuria custodiat, ferociore à licentia gravitas deterreat. Hæc si feceris, nec te sub eo meruisse, nec consiliis nostris acquiescisse pœnituerit. Vale. Datum ex ædibus nostris. 16. Calend. Novemb.

Epistola 52.

Vitam meam nec unius assis æstimandam putaverim, nisi te rebus meis ac saluti totum devoveas, qui nullum amantissimæ hominis officium in me prætermiseris: imminer enim capiti meo discrimen, quod, nisi suo unius patrocinio ac præsidio, vitare non liceat. Ne autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio strictim aperire constitui. Celebrabatur nuper convivium, perdicibus, phasianis, coturnicibus, pavis, lepulculis, ferinâ, tantisque alijs omne id genus deliciis & esculentis superfluens, ut hujus respectu memorabilem Cleopatraz coenam sordere dixisses. Aderat & minimum nectar, quod jam in subterraneis œnopolis pœne emarcuerat. Huic ego interfui, affuerunt & plerique multi nostrates non obscuri nominis viri. Saturis jam omnibus, ubi depositæ epularum reliquæ, coeperunt protinus (ut moris est) cicharistæ & tibi-

hibidines peramcenis instrepere cantiunculis, arque omnium ita aures delinire, ut jam divorum, nedum regum, felicitati non inviderent. Nania surrexerunt histriones, funambuli, qui multiformi corporum volutatione plurimum oblectabant. Venerunt interdum qui prurientium animos titillarent. Aderat (ut semel finiam) omne genus voluptatis, grataque omnia & jucunda supra modum visa sunt, præterquam quod comaruli cujusdam, uno digito caput scalpentis, mollicies plerisque tædiosa satis visa est. Erat enim, qualem fuisse Demosthenem scribit Gellius, vestitu, certoque cultu corporis nitido, venusto, nimisque accurato: calaribus tuniculis more Lydi cauponantis circumspectè & compositè induebarur. Erant ejus manus inter agendum argutæ & gestuosæ; ita ut Dionysia saltatriculæ cognomento dignus cum Hortensio videretur. Cum igitur id omnibus molestum esse conspicerem, nullam tamen esse, qui ejus rei tedium verbis auderet exprimere, justâ objurgatione superfluentem tantis rebus hominem incessavi: quod ægre ferens animo, colaphum mihi protinus impegit; ego contra gladio vaginâ excepto hominem cordicitus vulnerravi: quo factò, salutem mihi fugâ querere coactus sum. Vivatne adhuc an mortuus sit, nescio. Quærunr me satellites ad furcas, ut, sibi locorum me repeterint, de me propediem actum sit. Venio igitur te oraturus, ut vel me domi tuæ oculos, aut saltem visum tibi, si istac transierint, inficeris. Iniquum est, fateor, mendacium perpetrare: Parva tamen (inquiunt Theophrastus Gellianus, & Livius) vel turpitudine, vel infamia subeunda est, si eâ re magna utilitas amico quæri potest. Et Chilo sapiens conservandi amici causâ de via declinavit; falsum enim consilium pro ejus salute dedit. Pericles quoque rogatus, ut pro amico falsum dejeraret; Opus est (respondit) me amicis commodare, sed usque ad aras

aras. Hunc igitur precibus meis locum relinquo velim. Tantum enim me tibi debere fatebor, quantum patri, si tuo unius praesidio periculum hoc effugero. Vale.

Epistola 53.

Demosthenes Græcorum eloquentissimus, apud Philippum regem, Amyntæ filium, verba facturum, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, maiestate (ut credibile est) tanti viri perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudiustertius mihi contigisset, dum me colloquio tuo dignatus es; nisi stuporem hunc explorata mihi jam pridem excussisset humanitas tua: nam cum parvulus esses, & in re literaria milites, tantam morum facilitatem præ te tulisti, tantam in omnes abjectissimos & gregarios inopes benignitatem, ut jam tum primum, qui spem de te quam optimam futuræ virtutis non ceperit, fuerit nemo. Quod mihi ampliori laude cumulus videris, qui provectior factus tibi semper constiteris, neque amplissimis honorum culminibus evaseris arrogantior aut magis insolens: quod qui faciant, albis sane corvis rariores comperiuntur. Ulsu enim venire conspiciamus, ut à teneris annis permulti dociles videantur pueri, qui ubi collum iugo subtraxerunt, tandem velut pristinae conditionis immemores, statim superbiant, eosque aspernentur quibuscum pueri familiarissime vixerunt; quodque multo deterius est virtutes omnes abrogent: Neroni hercle perfimiles, qui licet ephebus optimæ videretur indolis, ubi tamen virum egit, tantis tamque probos vitam flagitiis commaculavit, ut Cuius in exitium & mortem non una parari Simia, non serpens unus, non culeus unus, debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cæco appareat; qui quanto provectiores annos attingis, amplioribus animum virtutibus exornas. Nam

(ut

(ut exemplo contentus unico, reliqua innumera, quæ sese uberrimè mihi offerunt, & ingenium penè obruunt, omittam) quis mansueti ac modesti hominis factum non judicet, quòd me (in ludo quem priùs tyronem agnoveris) abjectissimum homuncionem, è quercubus (ut dicitur) & saxis natum, vixque satis dignum, qui pedum tuorum vestigia deosculer, semel & iterum in familiam tuam evocaveris, nunquam de te bene meritum? Quid enim bene mereri posset is cui nihil est, de eo cui nihil deesset? Quid, si nullo genere obsequii læcessitus fuisses? credibile est sane, te magis paupertatis meæ & laborum misereri, quàm operæ & famulitio indigere. Nunc, ne parafiti instar verbis titillantibus aures tibi demulcere, aut caput blandiendo confricare videar, ea nunc primùm literis aperiam, quæ mutuo revelare colloquio tua deterruit majesta. Ubi heri me tecum loquentem timidiusculum vidisses, concessisti (quæ tua fuit humanitas) ut id scriptis facerem. Faciam igitur. Percunctatus es me, vellem necne à regendis puerorum gregibus abstinere, atque isthinc domum tuam migrare. Nolo hercle isthic consenesce-re consensui tamen hætenus, expectans, quòd istinc advocarer, ut de te bene mererer, non doctrinæ meæ (quæ nulla est) gratiâ, sed paupertatis (quæ magna est) intuitu. Hanc spem suggerebant plerique, quibus non usquequaque sinistre provisum est. Nam, ut cæteros omittam, præceptor meus doctissimus, D. Magister Joannes Clavimontius, qui rotam aliquandiu istic volutavit, familiæ domini Laudunensis adscriptus est. Alii etiam permulti, quorum nominibus parco, ne quis me oculis obliquis alienam prosperitatem limare dicat, fortunam satis pinguem sibi fecerunt. Eandem ego aleam dictum expecto, nullius tamen, quantumcunque etiam opulenti, domum intraturus, quem impericiæ
R
meæ

mez ac moris non commouuerim. Quoniam igitur tua fuit modestia, me avocare, id jam primum omnium non ignores velim, nihil esse in me doctrinae, aut eloquentiae, quod tibi usui vel honori esse possit. Si quod tamen sit in hac re, ministerium non negligens tibi polliceor, & (sicut vires suppeditabunt) frequens, atque laboriosum: nam nullum aliud officii genus ab ipsa infantia exercui, in quo operam tibi possem promittere: quam si pollicerer; & te tua spe fallerem, & me mendacii convincerem. Noveris adhuc, me esse his moribus praeditum, ut olusculis agrestibus liber malim victitare, quam servus lautissimis esculentis. Quocirca tibi soli & uni obnoxius esse velim, ac subiectus; omnibus tamen obsequiosus. Praeterea, nudus sum tanquam ex matre, vixque (ut in adagio dicitur) otolum habeo unde restim emam. Si tecum fuero, omnia mihi suppedites oportet, quae ad honeste vivendum videbuntur utilia & necessaria: & quoniam ex famulorum immunditia & sorditate, domini plerumque arguitur inopia, vestimentis (ut clericum deceat) honestis indui peto, non versicoloribus aut histrionicis: quae si meo emenda arbitrio voles committere, stipendio quantumcunque modico mihi opus est. Scio te munificum, & qui famulos terse, neque tamen compescere & venustissime, indutos malis, quam crumena in immodicis auri ponderibus tumentem. Equum praeterea vellem suis ephippis ornatum, tuis sumptibus nutrire: & quoniam, teste Ovidio, Carmina saeculum scribentis & otia quaerunt, vellem ut tandem aliquem locum mihi designares, ubi Musis ac tibi liberius vacarem. Impossibile est enim, quae tumultuario sunt studio, ac frequentibus interrupta disquisitionibus, multum esse deocta, ac eliminata. Haec omnia cum studiose appetam, nihil tamen ardentius, & obnixè magis tua benivolentia: quam

ubi fuero consecutus, digito coelum videbor attingisse.
Quæ omnia eo audentius tibi aperui, quò me inre-
pidum in his detegendis prius esse iussisti. Postula-
rem, si me susceperes, ut non citò desereres; nisi jam-
diu mihi compertum esset, eâ te constantiâ præditum,
ut quos tecum evocaveris, nunquam nisi volentes
deseras. Perpendes igitur, si adhuc hoc mihi condo-
nare libet, placeat necne hæc tibi conditio: quæ si
displiceat, fortunæ adhuc prioris contentus vivam:
ferreus tamen sim, utcunque contigerit, & lapideus,
si unquam tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus.
Vale.

Epistola 54.

Vix licet per otium in mense semel tantum feria-
ri: tot meæ cervici incumbunt negotia, tot ul-
tro citroque curis agitor. Sed si aliquando possum
aliquid suffurari otii, moris est mihi aliquò me loci
recipere, ubi fatigatum labore spiritum revocem, &
hujus seculi vanitates & miseriae considerem; quod
nudius tertius feci. Sed ubi satis apud me sagaci ve-
lut trutinâ perpendi, nihil in toto mundo reperi,
quod suos non pariat manes. Reges venenum re-
formidant: Primares ad ampliora semper obrepunt.
Senatores sunt avari, & lucri cupidi: nunquam se-
curè degunt milites; mors propius instat, quam vita:
in perpetuis vivunt miseriis agricolæ. Nè multa,
nihil est, quod suos non pariat manes, quodque
non sit calamitatibus obnoxium. Quocirca si me con-
sulas quid in hac re sis factururus, te monebo, ut post-
habito omni diuturno studio exitum vitæ perpendas.
Nam aperte constar, nihil hanc vitâ esse fragilius;
prudenter igitur feceris, si tuæ saluti invigiles. Vale.

Epistola 55.

Nihil pejùs odi, quàm istos hypocritas & philo-
sophastros, qui in opinionem sanctitatis ve-
nientes,

nientes, Catonianam severitatem capillis super cilio brevioribus paulatim promittunt. Expertus loquor; multos reperias verborum tenuis Zetos, qui multa de virtutibus publico theatro exclament, quique omnia vitio dent, aut digna putent incendio: intus tamen sunt pellace vulpe nequiores. Volo, si religionem imitari decreveris, ut sis aperto pectore, & infucatis moribus. In primis da operam, ut talis fias, qualis cupis videri. Non est quod in me succensere debeas, sed potius ames, quod nullam nomini tuo maculam inuri permittam: insuper quod dicas te velle amicum habere, quocum libere omnia, ut tecum, audeas loqui; Nullum, si me audias, amicum tibi comparabis, nisi prius cum eo tres modios salis comederis. Multi sunt in ostio tantum formosi, & verbis palam amici, qui tamen clanculum serunt insidias. Vale.

Epistola 69.

Nescio quid sit in causa, quamobrem mihi succenseas: nihil enim me puto fecisse, aut dixisse, aut excogitasse quidem, quod tibi detrimento sit futurum. Culpavi, fateor, nonnunquam ignaviam tuam, observavi quibuscum versabaris, tuarum rerum fategi; sed alioversum hoc feci, quam ut tibi nocerem. Tute olim mei in te amoris periculum fecisti. Nisi velis in tua vitia reclamari, aliò te divertas: nam quamdiu simul vivemus, nullam tuo nomini maculam inuri permittam: mihi etiam, si secus agerem, summo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquiescas, & bene tibi verter: omnia ad votum tulum faciam. Non parcas pecuniis meis, atque adeo omnibus domesticis rebus. Hauries à me, velut ab ipso horreo. Sed si cuiquam detrahere vells, ut genialibus tibi indulgeas, nullum à me speres auxilium. Vale.

Epist. 57.

Moneo te plerunque tuæ utilitatis, & ab omni scommatatum injuriâ nomen tuum vindicare satago: sed cum aliquantisper mihi tecum loqui licet, alio divagaris, & (ut dicitur) extra meum sermonem tuæ peregrinantur aures. Non admodum haberis in pretio, si eo quo cœpisti pede semper perrexeris. Ut enim vicatim compiraticumque eos juvenum prædicant omnes, qui rectè consulentibus dociles se præbere non ingraventur: ita & maximo probro datur his, qui amicorum consiliis aures occludunt, aut prudentum exhortationes nihili penitus ducunt. Et cum unusquisque sibi persuaferat, te ingenio facili & benigne esse, in spem veneram, te nihil detrectaturum, quod suasssem: At (ut video) si rosas loquerer, verba mea nihili quidem duceres. Nescio quid sit in causa, quamobrem id ipsum facias. Tantisper enim dum tuâ consuetudine mihi frui licuit, intimum te semper habui: sed (ut conjicio) illud ipsum est. Nemo non novit, arduum esse hominem naturâ districtum corrigere. Nequitia tuâ diuturnum indormivisti somnum, & in pectus semper obduruisti: quare difficillimum est, te novâ pelle induere. Vale.

Epistola 58.

Laudabile fuit Amasis Ægypti regis institutum, *Amasis institutum.* qui lege sanxit, ut singuli quotannis apud cujusque præfecturæ præsidem profiterentur unde viverent: quod qui non facerent, extremum illis supplicium esset poena. Cui sanctissimæ legi conformis propemodum videtur Gymnosophistarum mos, apud quos imprænsi abibant, qui nullum divini laboris fructum parentibus afferebant. Et apud Bala- *Gymnosophistarum.* res Hispaniæ insulas, puer antiquitus cibum à matre non capiebat, nisi quid, eâ monstrante, sagittâ percussisset. Nam, ut in Olympia non me- *ms.* retur

retur coronam, nisi qui legitimè certaverit : ita nec dignus est vitâ, qui nihil parturit quo testetur se vixisse. In omnibus elementis ita vel Deo placuit, vel Naturæ, ut nihil penitus torperet in otio, Cælum, quo integuntur omnia, cyclo & orbiculari motu se volvit. Sol & luna alternatim suos motus peragunt, & sibi cedunt. Hæc noctem illuminat, ille diei præst. Venti suas tenent regiones, unde flatu spirant immobili. Signa Zodiaci alternatim Solis flexum amittunt. Mare quiescentibus ventis tranquillum, iisdem reflantibus agitur, & suos pisces nunquam non ejicit. Terra, sterilis & infecunda hyberno tempore, vernis & æstivis frugibus otium pensat hyemale. Arborea ac planta, & tempus aptum fructui ferendo persentiscunt, egerunt botros, & virorem induunt. Illices & quereus concipiunt glandes, laurus & oliva baccas, corylus nuces, mespilus corna : Nec aculeatis quidem dumis, spinis, & vepribus cessatio est : nam & rhamnus, & alios fructus minutissimos pariunt. Sed obseruentur nobiles vinearum gemmas. Consideremus quantâ fidelitate rerum omnium mater & parens, Terra semen sibi commissum regerat, refundat, rependat : quanto fœnore agricolam suum daret, triticum, siliginem, hordeum, avenam, milium, fabas, pisa, lentes, ervum, lupinam, & alia id genus frumenta & legumina cumulatissimo proventu generans. Quid annus ipse, quem rerum nostrarum & vitæ dimensionem cognoscimus, quando à sua desit natura ? Quis vidit ver sine violis, æstatem sine granis & calore ; sine pomis autumnum, hyemem absque nivibus & pruinis ? Nonne succedentes seriatim menses in suis officiis manent ? Quis inversum vidit ordinem ? Quod si hæc omnia naturæ legibus & institutis parent, ut suos semper emittant fœtus, nè pudeat hominem solum, quem tamen præesse omnibus creaturis dii viderunt, quiescere,

*De quatuor
anni tem-
poribus.*

quiescere, solum putrescere in otio, solum sine fruge consensescere, effectam solum ætatem præterire, solum sine ullo vitæ ornamento emori. Quis hoc probaret, nisi cui desit oculus, nisi qui cucurbitas lip-pit, & inops est rationis: cum bruta ipsa cætera-que animantia, quibus deest ratio, ratiocinentur unde vivant, & quantulumcunque laboris sui testi-monium nobis omnibus videndum proponant? Alia hominibus prosunt, sibi que charum, & nobis utilem proferunt partum: paucissima admodum reperiuntur sterilia, & quæ nihil omnino in publi-cum afferunt emolumenti. Si quis in aquatilibus fidem requirat, & exemplum; parit Balæna, par-tumque lacte nutrit: ova gignit Cephalus: Del-phinus egerunt foetus, quos scæmina uberibus & lac-te pascit copioso: agunt verè conjugia, pariunt catulos æstivo tempore. Echini ferunt ova: Hip-pocampus contra canis rabiosi morsum prodest. Sed ad hominis usum nonnihil operantur. Nec minor est in avibus sedulitas: Aquila pullos pro-bat ad solem; qui eum sustinere nequeunt, ut de-generes repellit: Columbæ binæ ova pariunt, ma-sculum primum, secundum scæminam; concipiunt diebus quadragenis: Galli longa edunt ova, ro-runda scæmina; nuntiunt lucem, & pigros ad la-borem excitant: Pavones incubant ovis duode-cim. Hirundo quinque pullos parit, quos magnâ pascit æquitatē: incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris orrûs habens rationem. Us-que ad cætera descendam animantia. Tauri labo-rem juvant mortalium, agricolæ sunt; arantque terram ex qua fruges demet mus: Oves suis lanis nos induunt, lacte vagientes pascunt infantulos: Apes nobis mellificant: Sues se saginant ad esum nostrum: Canes pro foribus nostris excubant; gre-ges à lupis, domos à latronibus tutantur: Felēs cubicula purgant muribus. Dum oculos circum-

*Galli pigro
excitant.*

*Nulla dies
sine linea.*

fero, passim nihil invenio, quod in re aliqua non exerceat naturam, nihil quod otium non refugiat. Quid ergo (ut ad institutum aliquando deveniam) faciendum nobis putamus? Volumus vinci à brutis, quæ ratione, animæ dignitate, forma, & nobilitate, præcellimus? Imitemur potius Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat sine linea. Caveamus ne similes illi videamur vernæ pigri & ignavo, quæ ruri degebat, ut mortuum cadaver in sepulchris. Revolutus est annus, arbores sua poma pepererunt: Ceres agricolæ votis respondit: horti suos carbunculos, suas violas, suos dederunt flores: racemis suis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumuerunt. Soli supersumus, qui anquam nondum frugem protulimus. Reminiscamur opprobrii quod paritura est novis ignavia, si convincamur desidiz. Reminiscamur jacturæ, quæ nostris omnium cervicibus impender, si convincamur ignorantiz. Expergiscamur, socii, surgamus ab otio, ad aratum convolemus, ad burim, ad ligones, ad vomeres: laceremus in aula cervinam pellem, ut tandem in sylvis militemus. Declamemus intra domesticos & privatos parietes, ut in Senatu causam Milonis agamus: relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio pupillis obsequamur, explodamus oppressores, consulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenii vires, purgemus linguæ vitiliginem, priusquam eò veniendum sit, ubi superciliosi sedent consules, nasuti tribuni, oculati prætores, acuti causidici, quæstores vastri, cæterique emundæ naris homines. Ecce gymnasiarcha aures arrigit; in expectando est quid dicamus; paratus est excipere, quod offeremus; paratus audire, quod recitabimus; nec favorem aut patrocinium nobis excusat modestus comes, & ingeniosus hypodidasclus: cæteri insuper doctrina & mo-

moribus clarissimi præceptores nostri advertunt; favorem, vultum pollicentur. & ride bundis oculis benevolentiam: neque porro nobis verendum est, nè si quid ornatè parum aut inconcinnè protulerimus, id ipsum protinus crispà nare sublannent, & aversentur. Non estis, doctissimi viri, ætatum adedò imprudentes, ut non cognoscatis facile cum Marco Fabio, suam esse studijs infantiam. Fortissimus quisque edidit aliquando vagitum, & qui coram principibus aut senatoribus magnà suà glorià in omnium admirationem causas oraverunt, priùs tamen fuerunt rudes & alphaberarii. Vultis exigere ab adolescentulo, quod parentem eloquentiæ Ciceronem deceat? Vultis sarcinam dare infantulo, cui Demosthenes succumbat? Habenda est ætatum ratio. Non habet senectus vires juventutis, sed nec juvenus consilium senectutis & eloquentiam. Vale.

Epistola 59.

Satis certasti pater, satis militiam securus es: tempus est ut conquesceas & ferieris: tempus est ut subtrahas te periculo, & solita professione tibi interdicas: tempus, inquam, ut jam domeris rude, & imiteris Horatianum illum Vejanum, qui, armis ad Herculis postem fixis, domi sese continebat, ne in arenam denuò traheretur. Non est tibi formidandum ne non habeas unde vivas. Tu non es ut plerique gregarii milites, quibus cum stipendia detrahuntur, tenuissime vivunt, & (ut est in adagio) digito plerumque salinum terebrant: Patri tuo (quod Dñs habeo grariam) abunde est auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim divitiarum. Propterea, si me amas (ut amas) revertere domum, ut & tranquillius vivas, & votis amicorum respondeas. Vale.

Epistola 60.

Doluit mihi, quod nostrates aliqui nuper retulerunt, esse scilicet nescio quem nebulonem, qui quotidie me mordet, & famam meam passim compitorum vellicat. Eum quæso moneas, ut (si sapiat) Jaliò suas convertat saryras, & me missum faciat: nam si cerebrum mihi moverit, ego illum à vertice capitis ad plantam pedis suis pingam coloribus. Scio non esse sapientis juveniles curare nugas, aut anserum moveri strepitu. Quis tamen non graverur istum sorlolum (qui adhuc quotidie brachias & femoralia percacat, & culcitras omnes cum lodicibus stercoreat) sic unicuique obstrepere, nullā præsertim facessitum injuriā, nullo everberatum stimulo? Hoc ego susque deque ferren, si postularet ratio. Verū quoniam fama nec etiam ludum recipit, malo meis ut oppedat naribus, quàm me naso suspendat, aut posticis eludat cachinnis. Vale.

Epistola 61.

Rem novam & auribus tuis non prius audiram afferro, Marce Tulli: Scribit Fabius, eos fractum iri potius, quam posse corrigi qui in pejus obduruerunt. Tortellius tamen ille, ille inquam homicida Tortellius, in quo futuram probitatem desperant omnes, ad bonam frugem se recepit, & vitam commutavit in melius. Quod in tantam me rapit admirationem, ut in hac re quid dicam, nesciam, nisi, Euripum tandem posito requiescere cursu, Mutatūque unā consistere Proteæ formā. Nunquid enim mirum videtur, hominem illum momento, & præter omnium expectationem respiscere, qui ab adolescentia (adolescentiā autem imò pueritiā; adhuc lapsus sum, ab ipsis cunis) meam improbitatem & corruptelam cum lacte imbiberat, & nulli non vitio fuerat innutritus: idque
adco,

deò, ut iactam de illo aleam prædicarent omnes, videreturque Neronem propediem induturus. Quod noniam accidit, rediit in benevolentiam parentum. Iura scriberem, si per occupationem liceret: quoniam autem nunc non licet, mittam ad te cras aut erendie meum mulionem, qui quæ supersunt tibi periat: interim Vale.

Epistola 82.

Durum est mihi studia mea interrumpere: quoniam tamen multis jam argumentis periculum feci, te esse ex eorum numero, qui accepti semel beneficii nunquam non reminiscuntur, volo adhuc pleniore obsequio te mihi demereri. Ante omnia studiis tuis consule, in quibus nè oleum & operam ludas, dicam quid opus facto mihi videatur. Primum omnium, eorum lectione tibi interdico, qui sesquipedalibus & antiquariis quibusdam verbis ab Evandri seculo repetitis ampullantur, qui que nihil ducunt pulchritus aut potius, quam ut affectatâ obscuritate, & permixtis deditâ operâ gryphis, & hiantem & suspensum teneant lectorem, & crucem figant studiosis. Poeniteret te lectionis huiusmodi autorum, quamdiu viveres, qui se operæ pretium fecisse putant; si involucria quædam compegerint, quæ Oedipo conjectore & natatore Delio (ut de scriptis Heracliti dicebat Socrates) indigeant: quibusque Gordii nodus, labyrinthus Dædali, Sphingis ænigmata, numeri Platonici, Lycophronis tenebræ, & Saliorum versus, suis sacerdotibus (autore Fabio) vix bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc scriberem, insperata quædam moramenta me avocârunt: quibus implicitus, interrumpatam epistolam in diem sequentem coactus sum prorogare. Vale.

Epistola 63.

EPISTOLA, quam heri ad umbilicum traxeram, nunc ad calcem perducenda est; quandoquidem otium scribendi liberius, sese offert. Quod etiam si non adesset, adhuc tamen rerum tuarum vellem satagere, partim amo: e tui, partim parentum. Quorum precibus expugnatus, promisi me aliquid quotidie scripturum, quod esset tibi usui. Quare ut intelligant me sterisse promissis, hominemque esse quocum securè in tenebris miceat, plura præstabo quam promiseram. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui dedita operâ antiquariis strepunt vocabulis. Nunc te hortor, ut abstineas à librorum copia, neque tam variis autoribus ingenium & memoriâ confundas. Nam, quod scribit Fabius, Lectionum varietate refici stomachum, & pluribus cibis minore ali fastidio; non ibo inficias, modò tamen intelligamus, hominem jam ad eò in literis profecisse, ut huic labori non succumbat, & sub ejusmodi onere vires non facileant. Huic vero labori quomodo poteris superesse, qui nihil adhuc, aut parùm in bonis literis promovisti? Commodius multò feceris, qui, posthabitis illis, ex quorum paleis paulum colligitur fructus, unum tibi deligas Ciceronem, quem semper velut archetypum feras, cuiusque succum imbibas, & doctrinam. Nam & Cicero ipse Terentium (quem familiarem suum vocat) semper habebat præ manibus; & Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione præteribat: Scipio item Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quos si imitaberis, rem facies tibi utilem, & mihi jucundam, Vale.

Epist. 64.

Quamvis me pudeat puerorum nostri seculi, nec tu credere, nec ego satis exprimere possum, Fabiane. Per multos enim reperias invereccundos aded & impudentes, ut, quamvis adhuc sint elementarii, & abecedarii, jam tamen plurimum sibi tribuant, neque assurgant illis, qui veteres omne genus scriptores multis vigiliis magnaque oblata impensa jam excusserunt. Nolo putes deesse mihi in hac re testimonia, aut me aliquid comminisci. Nam cum nudiusquartus redirem Nucerio, ubi, metu pestis nullibi non sævientis, duos & amplius menses fueram rusticatus, obvium habui quendam puerulum, quem cum rogâssem, quò iret, unde veniret, & cujas esset; dicere non erubuit, Indignum me esse quocum verba faceret. Causam percunctanti respondit, Esse sibi circulum & encyclopædiam illarum artium, quas in oratore perfecto requirit Fabius: mihi verò tantum esse inscitæ, quantum sibi doctrinæ; ac propterea non oportere, ut inter Arcadia pecuaria & Musas, interque graculos & olores aliquid esset commercii. Pueri insolentiam demiratus, satis habui consulere, ut Anticyram navigaret, ibique sumpto helleboro repur-garet insaniam. Vale.

Epistola 65.

Jam annis plus minus decem Grammaticos secutus es, Pauline, neque tamen ab inscitæ tenebris pedem eduxisti: nam cum scribis aliquid aut loqueris, tercio quoque verbo incidis in solæcismum. Nescio quis excusationis locus tibi sit relictus: culpam non potes deprecari, si per te steterit, quo minus profeceris. Credo tamen partem culpæ tuis præceptoribus adscribendam, qui primæ rudimenta memoriæ tuæ non inculcaverunt, quique te adhuc implumem ad volatum provocarunt,
& Da.

*Cicero Mi-
loni seve-
roquendum
dedit.]*

& Dædalum fecerunt prius quàm esses Icarus. Superest tantum, ut, quamvis serò, discas tamen, & ad prima redeas fundamenta. Noli putare hoc tibi futurum probro, ob ætatem jam provectam. Præstat in ipsa etiamnum senectute resipiscere, quàm ad capulum usque delirare. Non puduit eloquentiæ parentem Ciceronem, post multas in Senatu declamationes, dare se Apollonio Miloni recoquendum. Neque octogenarium Socratem muscæ vacare. Nec tibi quoque turpe videri debet in ipsa adolescentia, atque ad eò virili ætate proficere, eaque jacere fundamenta, sine quibus corruet quicquid superextruxeris. Quod solito brevius ad te scribo, dabis veniam: nam, cum has à me literas nuncius postularer, non erat mihi otium ad mungendas nares. Deinceps plura scribam: interim salvebis ab amico, qui commendat se tibi de migliore nota.

Epistola 66.

Magna posteritati fit injuria, gravemque facturam faciunt bonæ literæ, dum ea supprimuntur opera, quæ si prodirent in lucem, & eventilarentur, omnes inde frugem caperent. Omnibus enim exploratum est & compertum, quantum studiosi detrimentum acceperint in operibus Ennii, Lucilii, Cæcilii, Quadrigarii, aliorumque plurimorum ex quibus nihil nobis præter nomen relictum est. Non placet mihi eorum scripta circumferri, aut exponi venalia, qui temerè & sine judicio scribunt quicquid in buccam venerit, neque aliquid unquam ad incudem revocant. De his loquor, qui, quod rude primum pariunt, frequenter postea lambunt urforum more, frequenter incudi reddunt, & severam ubique apponunt limam: quique refrigeratio inventionis ardore, perpendunt postea, non tanquam auctores, sed lectores. Quod te multis jam lituis fecisse quoniam in confesso est, & constans ubique

ubique prædicat fama, cur tamdiu eos retines suspectos qui de te multa sibi pergunt polliceri, quique opera tua lecturiunt certatim & empturiunt? Non est quod iudiciorum aleam aut maledicorum graphia reformides. Certe scio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex officina tua prodibunt: cum etiam, quas tumultuariè scribis epistolas, omnes mirentur plurimum, arque adeo tanti faciant, ut rosas loqui videre, & omnia calamistris eloquentiæ compta dicere. Quare non minimo tibi daretur probro, si omnium expectationem fraudares ac destitueres. Opus est ergo ut parias quod parturis jampridem. Vale.

Epistola 67.

Miratus sum plerumque, cur nunc bonæ literæ pessum eant, quæ superioribus annis tanto in pretio habitæ sunt: cur nunc literati nihili fiant, qui quondam æstimabantur maximi, & habebantur Numinum loco. Sed nihil est quod mirari debeam. Quondam enim artes præcio & honore fovebantur; neque erat qui non assurgeret eruditus: adeo ut maximi quique Principes lucri loco ducerent, in oratorum & poetarum amicitiam venire, & eorum scriptis famam suam ad posteros prorogari, & vindicari à mortalitate. Nunc verò quàm mutata sint omnia, vident omnes. Sic enim sortent & vilescunt literæ, ut non solum non faveatur studiosis, sed illudatur etiamnum. Nam multo pluris æstimantur (cur hoc relinquis inultum, Jupiter?) lenones & parasiti, qui Principum aures verbis deliniunt, quique fumos vendunt, qui oleum in auriculas instillant, quàm qui plus olei quàm vini doctrinæ studio consumunt. Quare non est mirum, literas ipsas in ruinam cecidisse nostro tempore, quo nec seritur literatis, nec metitur. Vale.

Partus for-
tuna.

Audio esse nonnullos, qui credulitatem mul-
tuum rerum tibi insinuant, quique maria &
montes promittunt, ut amplissimis pollicitationi-
bus te trahant in suam familiam. Quorum verbis
delusus jam aded̄ insolescis, ut te alumnus fortu-
nae & partum existimes. Cave, mi Lentule, ne eo-
rum verbis qui hunc tibi faciunt fucum, sinistrè res
tibi cadat, si quid tuâ autoritate feceris. Nescis
Philosophorum permultos cum Diogene olera la-
vare maluisse, quàm cum Aristippo epulas sectari
regias? Cur irâ quæso? Nunquid libertatis causâ?
Utinam periculum fecisses, quàm acerbum sit &
importabile alienâ vivere quadrâ, & alterius pen-
dere arbitrio! Si hoc esses expertus, tu liberam
paupertatem opulentæ servituti anteponeseres. Vi-
de, mi Lentule, ne in eorum offensionem impin-
gas qui sibi negotium insinuant de rebus tuis. Malè
audies si quid feceris inconsultè. Nihil patimur
tibi deesse: nemo istic te objurgat: Tu es tui juris:
Vivis tuis legibus: Vadis dormitum, & expergisce-
ris quando lubet: Ludis, cœnas, prandes cum pla-
cet: Quæ omnia tibi auferentur, si te feceris mer-
cenarium. Adde etiam quodd qui te accersunt, mul-
tum fortasse de doctrinâ tua sibi promittunt: quam
si opinione reppererint minorem, occasionem pro-
tinus inquirent, quâ te destruant suâ domo: & si
nullam reppererint, fabricabunt tamen, & commi-
niscentur. Vide quâ fronte hoc perferes: tu dico,
qui ad libertatem natus es, & agere servitutem pa-
teris. Vale.

Epistola 69.

Nolebam tibi aperire, quàm funesta sint omnia domi vestræ: cum tamen, ejus rei gratiâ, aures meas precibus onerare non desinis, desiderium tuum explebo. Pater tuus intestatus mortuus est Calend. Januar. Mater morbo quartanæ laborat. Fratres tui sunt podagrici adeò, ut pedibus nequeant subsistere: Soror tua Lucretia, est paralytica: Patruus Lentulus, laborat morbo comitiali: Statius famulus, est calculosus: neptis Eugenia venit in suspicionem lepræ, quam arguunt livens paulatim caro, raucedo scabræ vocis, articulorum contractio, & rubri quidam nævi membris omnibus instar horrorum, innascentes: Matertera tua Julia, incidit in tantam phrenesim, ut phanatico nescio quo errore duci, & fœnum in cornu conclusum gerere, videatur: Avus tuus intus & in cute passim corroditur cancro, neque reperiri potest qui ejus morbo medeatur. Famulorum tuorum partim sunt cardiaci, alii coeliaci: nullus est, quem præ angustia non tædeat vitæ. Si perconteris ut valeat tuus coquus Taratalla, ætæ est de ejus vitâ, & conclamarum est cadaver; vivens, jam numeratus est in peculio Proserpinæ, & naulum Charonti præparat. In eo siquidem plurima cognovi, quæ evidens mortis argumentum promittunt. Nam stragulam complicit, dentes in somno collidit, membra præter decorum deregere non curat. Præterea, ejus labia contrahuntur, oculi glaucescunt, dentes albescunt plus solito, oculi ejus sunt profundiores quàm prius exstiterant, aspectum audirumque sine causa re-
 timet, & semi-apertis dormit oculis. Quæ omnia signa esse mortis, receptæ fidei authores dicunt. Vide ergò quomodò tam tristi spectaculo siccis oculis, & sine lacrymis, interesses. Superest, ut horum destitutus auxilio, prudenter tibi consulas. Vale.

Epistola

Lentulus
 Eugenia

Epistola 70.

Non parvâ dignus es notâ, qui aspectum
 amicorum sine causa refugias, & videndi
 tui copiam nemini facias. Quod si semper sece-
 ris, præstabis culpam sceleris alicujus, & gran-
 dis flagitij conscius tibi videbere: cujus horrore
 discedas e medio, & latebras inquiras. Quoniam
 etiam in suspicionem venisti, relictis literarum
 studiis, te uxorem duxisse. Quod si falsum est, cave
 ne fiat: te poeniteret matrimonii quamdiu vive-
 res. Nam quomodo pararestibi victum? Neque
 arare, neque literas nosti. Errares, si quicquam
 sperares à tuo patre. Si te videret manum ad sti-
 pem porrigere, si sanguinem si re, tui tamen non
 misereretur: neque obolum tibi daret ad emen-
 dam restim. Non est dissimulandum, quin sit ali-
 qua in conjugio voluptas: sed, si prospicienter
 observaveris quàm sit brevis, quot eam dolores,
 quanta sequatur poenitentia, nuptias vitabis cane
 pejus & angue. Consule Hipponactem, qui duos
 dixit uxoris dies dulcissimos, Nuptiarum videli-
 cet & Mortis. Refer ad Alexandrum, qui dixit
 nuptiarum diem multorum malorum initium.
 Nam si pauper divitem duxeris, dominam non
 uxorem acceperis; si pauperem, onus vitæ ferre
 non poteris; si turpem, dolebis: si pulchram, ha-
 bebis communem. Audi quid suadet Chæremon:
 Uxorem (inquit) præstat efferre quàm ducere. In-
 terrogatus Simonides, quid esset uxor, Viri (in-
 quit) naufragium, domus tempestas, quieris
 impedimentum, vitæ captivitas, poena quoridi-
 ana, pugna sumptuosa, bestia contubernalis,
 canis ornata, malum necessarium. Horum con-
 silio si oculos animumque admoveris, mutabis
 sententiam, & clò calculum reduces. Debes
 etiam

etiam apud te cogitare, multas puellas sursum ver-
sum videri formosas, quas deorsum versum nævis &
ulceribus crurum ubique scatent. Vale.

Epistola 71:

Non videatur tibi mirum, si nunc præ lætitia
oculus dexter mihi saliar, qui nudiusquartus
eram totus irrisibilis & agelastus. Accessit mihi,
quod frequenti voto semper cupiveram. Pater con-
stituerat annos plus quatuor me in scholis captivum
tenere: sed precibus amicorum, quos semper meæ
calamitatis miseruit, expugnatus, libertatem & exi-
tum mihi promisit pridie Nativitatis Domini. Quod
si præstiterit, Deus sum: Fortunam ipsam anteibo
fortunis meis. Nunquid enim servile & miserum ti-
bi videtur in hac languere carnificina, in qua nullus
nisi de inferendis verberibus sermo? Quales putas
qui nos erudiunt præceptores? diceres esse plagia-
rios, carnifices, & tortores vulnerarios; inter Lænas,
inter Lupas, & Tigres educatos. Si quid fortasse aber-
raverimus, si tantillum oculos dejecerimus, si vel
unguem latum recesserimus ab eorum mandato, to-
tâ vi consurgunt in pœnam. Denudant nos à calca-
neo, scapularum tenus; lacerant, rundunt, mutil-
lant, pedibus conculcant, parietibus illidunt. Nul-
lum in miseriam nostram non comminiscuntur im-
pietatis genus. Solâ oculorum torvitate & contra-
ctione superciliorum nos adeò plerumque terrent,
ut malleus in Orci culeum incidisse. Quodque
summæ infelicitatis & extremæ crucis est argumen-
tum, cum in nos ita sæviunt & debacchantur, non
audemus præ metu hiscere, nec my quidem aut gry
facere. Quod si addiderimus verbum, ictibus plu-
unt, & colaphis grandinant. Tam perimus, quam
qui jugulo implacatam jam habet restim. Excute-
rem tibi lacrymas, si cætera infortunia ad umbilicum
tantum perducerem. Vale.

Epist. 72.

Multi habent me suspectum latrocinii, quòd nunc
 sericatus appaream & purpuratus, qui prius
 eram mulio & auriga : neque sibi possunt persuade-
 re, tantas sine fuit accrevisse mihi divitias : Qui-
 bus utinam explorati essent labores quos pertuli pri-
 us, quàm eò rerum pervenerim ; non enim tam fa-
 cile de me judicarent, neque mirarentur me tanto
 erectum é stercore. Quascunque habeo fortunas,
 Diis acceptas refero : ausim tamen juramento con-
 tendere, me meis laboribus plura multò meruisse.
 Nam ex quo tempore excessi ex ephebis, non recordor
 di. m ullum sine linea præterisse me ; quod semper
 subiret in mentem Portij Catonis, qui detestari sole-
 bat, si qua dies per incuriam inanis effluxisset. Natus
 annos quindecim, servivi cuidam trapezitæ, moroso
 sup: à quàm sit credibile. Nam irascebatur ob rem
 nihili, ob floccos, ob unguem pravè sectum. Impera-
 bat ad nictum oculi. Conjectare plerunque me oport-
 rebat, quid digito creparet. Si vitrum rupissem, com-
 minuisset mihi caput sandalio. Iratus, quandoque
 aqua & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia ;
 neque me piguit : moriens enim hæredem me con-
 stituit, meorum memor obsequiorum. Quas ego divi-
 tias non tèmèrè prodegi, ut solent plerique : nam
 converti me ad studia ; ubi, quamvis adultus, brevi
 tempore adeò profeci, ut socios meos relinquerem à
 tergo, & multis præcessissem parasangis. Cùm ad-
 huc essim rudis, aliquid quandoque dabam muneris
 doctioribus ; neque me pudebat consulere juniores :
 cur enim puduisset, cum Socrates, philosophorum
 optimus, à mulieribus doceri, ind gnum Philosopho
 non duxerit ; Diotimam appellare magistram, &
 Alpasiam frequentare ? Hæc ad te scribo, Ligurine,
 ut exemplo meo, dominum tuum tantis obsequiis
 tibi demeraris, ut tuæ consulas paupertati. Vale.

Epistola

Epistola 73.

Quid habes, Pauline? Quid frontem caperas? Videris mihi tristior solito: facies tua mœroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam. Tu in primore fronte geris affectum animi. Non consueveras hoc modo, me præsentem, tristiari. Securè potes acerbitalis tuæ virus mihi evomere. Quicquid dixeris, perinde ac thesaurum continebo, & fortasse dolori tuo medebor, si modò capiat medicinam. Priusquam occurrebam tibi, mihi arridebas, & à tertio usque jugere porrigebas dextram. Cur sic demutatam video? Nescio an verba mea nuper cum stomacho exceperis, quibus te insimulabam pigritiæ; at ego alioversum loquebar, quàm ut bilem tibi excitarem. Propterea non ageres amicum, si hoc ipsum mali consuleres. Quicquid dixi, præterpropter movendam tibi choleram dixi; semper dedi operam nè quid detrimenti ulla in re caperes. Ama vi te à puero; & molliter educavi, fovique semper mitius quàm alumnum suum nutricula; neque gravatus sum studia mea sæpenumero interpellare, ut facerem quæ in rem tuam essent. Quare erratis vehementer, si aliam persuasionem indueres. Fac semper mei in te amoris periculum; non invenies me verbo tenus amicum. Si qua in re operâ meâ tibi fuerit opus, ad me semper velut anchoram confugas; qui te amet vehementius, habebis neminem. Verum & volo, ut me semper candidum amicum, & infucatum judices. Non sum ex ea hominum nota, qui in ostio tantum formosi palam blandiuntur, & clanculum mordent. Vale.

TEXTORIS

Epistola 74.

Credo horam illam fuisse mihi fatalem & inauspicatam, quâ primum Luteriam veni. Antea nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoserico, bysso, & Dalmatico. Nè multis agam, eram totus sericatus. Nunc verò incidi in tantam paupertatem & penuriam rerum, ut me oporteat domesticatim victum & ostiatim emendicare, & manum ad stipem porrigere. Vale.

Epistola 75.

Nullâ non horâ mihi caveo ab insidiis tuis : nam suspectum te habeo furti, & aliorum scelerum, quæ sunt turpissima relatu, & castas aures offendunt. Nullum fuit mihi frequentius votum, quàm ut virtutem amplectereris : nunc verò de te nullam spem mihi promitto, omnem in te despero probitatem. Nihilominus, quicquid ager, cave ne insolescas, &, (ut est in proverbio) exuvium leonis induas. Erunt enim qui resudent tibi arma, si secus egeris. Vale.

Epistola 76.

Quoniam auriculari nuper digitulo te percussisti, nullo die (ut multorum verbis ad me perlatum est) maledicere mihi desistis ubique locorum. Quod quare facias, miror summo opere. Ea non sunt humani ingenij, mansuetique animi officia. Convitiare tamen ut voles. Si insimulaveris me superbiæ, latrocinij, & aliorum id genus scelerum, non verterim manum. Si animus esset injuriam reponere, & hanc tuam petulantiam retaliare, patet amplissimus dicendi campus. Vale.

Epistola 77.

Saris superque conspicio, veracissimam esse parcemiam, quâ adversus fortunæ flatus non esse desperandum fertur, aut in prosperis minimè superbiendum

biendum. Complusculos enim videre est, gravibus infortuniis exagritos, quos molli gremio post paulò eadem complectitur fortuna. Contrà verò per plures non desunt, quos ab immensis opibus ad humilem pastoris conditionem compellit. Quocirca nosce teipsum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

Epistola 78.

Quamdiu fuisti probatis moribus, & spem bonæ indolis præ te tulisti, rebus tuis semper consului: nunc verò quoniam ablegasti virtutem, & hominum expectationem de te fefellisti, interdico tibi domo meâ. Quod minaris mihi satyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro: Si quid in me tamdiu parturis, parias quæso. Tanti facio verba tua, quanti nugas obstetricum, & delirantium jam vetularum. Si nihil pendis quod dico, multo minoris æstimo quod facias. Vale.

Epistola 79.

Malè agis & iniquè, si habes me suspectum insidiarum, aut alicujus in te conjurationis. Hoccine est credibile, me in eum insidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ acceptum referre debeo? Nutrivisti me à puero, fecisti è servo ut essem libertus, &, quod habuisti, summum pretium persolvisti mihi. Næ inhumanus essem, & plane incivilis, si tanta benevolentia excideret animo meo. Parce, quæso, furori tantisper, dum rei veritas innotescat tibi clarius. Demum si talem me reperias qualem suspicaris, interdicas mihi domo tuâ, ipsâque adeò consuetudine & familiaritate: nam & ero dignus tantâ notâ. Vale.

Epistola 80.

Demeruisti me tibi multis obsequiis: Dii faciant ut mihi liceat aliquando gratiam referre, & agnoscere beneficium. Si velis fieri certior rerum
F 4 mearum,

meorum ; Contineo me domi, neque amplius sequor
militiam ; partim quòd hæc professio non videatur
mihi magnæ frugis, partim etiam quòd præ senio
jam sim emeritus, & donatus rude. Quod rogas, ut
de fratre tuo bene merear, cùmque ad viam virtu-
tis reducam, illud factu perdifficile est : jam enim
adeò occalluit in sua nequitia, ut nul a sit spes ejus
revocandi. Ad hæc, aspectum meum reformidat
ac refugit quantâ maximâ potest operâ. Vale.

Epistola 81.

OMnes habent te suspectum ejus homicidii, quod
heri perpetratum est in suburbiis, horant circi-
ter nonam. Si res ita se habet, vitæ tuæ non parum
timeo. Non solum enim vapulabis à carnifice com-
pitatum, ac (quod longè deterius est) traheris ad
furcam. Vide quonam modo effugium tibi reperi-
as. Non poteris enim deprecari mortem, si quis
adversum te sententiam culerit. Præterea judices
instabunt, ut ratiocineris usque ad assem de pecu-
nia, quam uno abhinc anno temerè prodegisti. Vale.

Epistola 82.

Non est mirum, si parentes, ignaviam tuam per-
tæsi, omni ope te destituerint ; quoniam (ut
accipi) tu quotidie pernoctas in alea : præterea
insidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas
exhauriunt, & crumenam : à quibus nisi caveas, non
habebis tandem unde satisfacias tuis creditoribus,
& ab eorum ære te eximas. Vale.

Epistola 83.

Sæpe numero multis periculis vitam objeci, ut ab
histe redimerem quæ videbantur imminere tuo
capiti. Nihilominus, si quando opus est mihi operâ
tuâ, subterfugis astutè. Uttere tuis astutijs ut voles ;
futurum enim spero, ut nihil inde fructus consequâ-
re. Ad extremum, dabis pœnas tuæ ingratitude :
nam non est credibile, deos hoc scelus inultum re-
listuros. Vale.

Epistola

Epistola 84.

Mirari quidem satis nequeo impudentiam tuam. Vides corruptissimam tuam vitam probatissimis quibusque viris displicere: tu tamen nihili facis. Cum adhuc eras puerulus, omnes grande aliquid sibi promittebant de tua indole: nunc vero spem omnem futuræ in te virtutis ademisti. Vive tuis legibus: scies tamen parùm fugis ex hac vivendi ratione tibi futurum. Longè prudentius faceres, si eorum consilium sequerere, qui tuæ prospiciunt utilitati. Vale.

Epistola 85.

Dolenter & ægrè fero, quòd non facias frequentius tui videndi copiam, cum exploratissimum habeas meum in te amorem. Quotusquisque amicorum tuorum prospexit rebus tuis vigilantius quàm ego? Te oro, utere amico tuo familiarius. Nulla in re (quam petiveris) repulsam passurus es. Vale.

Epistola 86.

Dli immortales, quàm diversa est hominum natura! Qui hac tempestate volunt rem augere domesticam, eos oportet assentatores esse maximos, multa dissimulare, habere animum labiis dissimulantem: secus non dabitur locus aut ratio augendæ facultatis. Proinde, si facilem accessum velis tibi patere ad Principes, imprimis dicendum erit vale virtuti, repudianda veritas, atque etiam probandum grato & plausibili vultu, quicquid illi dixerint aut fecerint; vel si hominem interfecerint. Vide apud te, an justâ paupertate malis vivere, an per nefas ditescere: potior tamen mihi videtur honesta paupertas, quàm congregatæ per scelus divitiæ. Vale.

Epistola

Adimam tibi in :rum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cum quid tibi dixero quod à receptæ fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere suâ domo: exoravi tamen me- is precibus, ut propositum hoc immutaret. Da- operam, ut eum in amore tui contineas. Nemo e- nim est mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expe- ctationem non destituas. Vale.

Epistola 88.

USu plerumque accidit, ut illiterati gram- matistas multo pluris æstiment sese, quàm ho- mines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ inter- preres. Quod in te expertus sum. Luce clarius est, & vero verius, te adhuc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiae pedem eduxisse; adeo- ramen tibi places & blandiris, ut neminem præ te ducas homin- m. Quæso priusquam amplius inso- lescas, metire te tuo modulo. Putas te dignum Grammatici nomine, quod ineptas quasdam diffe- rentias, frivolasque etymologias didiceras? Hallu- cinaris plurimum, si tam brevi gyro Grammaticen concludas: cum oporteat perfectum Grammaticum, Philosophos, Oratores, Poetas, Jurisconsultos, omne denique scriptorum genus, excussisse. Vale.

Epistola 89.

FRequens fuit mihi votum ac desiderium, univer- sam vitam in bonis literis consumere: atqui ni- mia, aut, ut verius dicam, Orbiliana, præceptoris mei severitas usque adeo me divertit & absteruit, ut certum sit mihi, porcarium potius aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si gra- vare & dolenter ferat pater tuus, consule, quæso, quonam modo poterit occurrì aut iri obviam: Sum enim imparatus, neque consilii locum habeo, ne- que

Epistola.

87

que auxilii copiam, ut ait Terentianus ille Pamphilus : nec satis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam. Si ratione ullâ fieri possit, cavere volo, ne ea res mihi sit infamiae. Vale.

Epistola 90.

Quoniam percontaris sæpenumero, quomodo res nostræ sese habeant, volo explere animum tuum. Illud primum scito, nobis omnibus prosperè esse : laetè & genialiter satis vivimus. Unum est tamen quod malè nos habet, quia frequens est tibi consuetudo cum perditâ nescio quâ muliere, quæ facultates tuas omnes instar hirundinis exlugit, & te ipsum radit usque ad cutem. Utinam consultè & rectâ reputares viâ, quàm fraudulentæ sint diabolares huiusmodi meretriculæ ; animum tuum (ut conjicio) ad aliud negotium appelleres. Erit quod succenseamus tibi, si in re nihil tantum semper feceris sumptum. Proinde medeare huic malo & quàm poteris citissimè. Vale.

Epistola 91.

In morte patris fingebas te plurimum dolere : verum ea sollicitudo bidui solum extitit, aut tridui, fuitque ficta, & similis præficarum lacrymis : demum desisti dolere. Tu non refers par pari, si jam patris oblitus es, qui tamen nihil unquam tibi deesse passus est. Dabitur tibi magno probro, si hæc ingratitudo ad aures hominum pervenerit : propterea fac ut probum decet adolescentem. Vale.

Epistola 92.

Putas te fecisse pretium operæ, quòd triviales quosdam versiculos conscripseris : hisque perinde tibi places, ac si arduum aliquod opus & Arcopagitarum theatro dignum edidisses. Te oro per amicitiam nostram (quæ incepta à parvis, cum ætate accrevit simul) cave nè sis tibi Suffenus ; aut simias imjteris, quæ suos fœtus quamlibet deformes profor.

*Pedem re-
vocare.*

formissimis admirantur Non monerem te hujus rei, nisi certò viderem, plus inde futurum detrimenti, quàm utilitatis. Cæterùm audio te quibusdam flagitiis deditum esse & proclivem: à quibus pedem revoces, te quæso. Admodum enim difficile est, ab eo se malo extricare, cui quis ab incunte ætate insuevit, & innutritus est. Vale.

Epist. 93.

Petivi abs te decem aureos solatos muneri, nullà quidem coactus necessitate, aut indigentia, sed ut animum tuum pertentarem: nam (quod diis habeo gratiam) auri & argenti est mihi abundè. Passus sum abs te repulsam, quod in magnam me traxit admirationem. Hoc enim scio, me meis in te beneficiis meruisse, ut fortunas tuas, ipsamque adedò vitam prome exponeres. Quid? pollicebaris montes & maria, dicebasque me tibi esse chariorem tuis oculis. Hæccine est illa benevolentia? Quà fiducià id audes recusare, quod paulò ante promiseras? Nunc quoniam explorata est mihi fides tua, cave deinceps ne conspectui nostro te offeras: facile carebo operà tuà. Vale.

Epistola 94.

Nescio unde tibi creverit hic fastus, ut abjectionem me putes quàm quocum verba facias. Primum omnium (quantum conjicio) non sunt tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi; sed ut sint, debes propterea eò arrogantia conscendere, ut neminem præ te ducas hominem? Divitiæ tuæ (ut conjecturà colligo) hoc supercilium tibi non induunt. Nam licet patrem habueris, ut omnium hominum sapientissimum, ita & ditissimum; rem tamen domesticam, juxta & universum patrimonium sic prodigisti, ut parum absit, quin te oporteat emendicare victum ostiarim. Proinde te oro, Nosce te ipsum.

*Nosce teip-
sum.*

nec

nec tantum tibi tribuas, quantum consuevisti.
Vale.

Epistola 95.

Nescio quânam ratione factum sit, ut in odium tuum impegerim : nihil me omisisse puto, quod amicum fidelem deceat. Si forte conquereris, quod nihil pecuniarum pridie ad te miserim, non est quod conqueraris : nam ego, & nostrates fere omnes, tanta rerum omnium penuriâ laboramus, ut pauci admodum reperiantur, qui habeant, unde vel mediocriter vivant. Propterea non est credibile te jam prodegisse, quod pridie Dominicæ Nativitatis ad te misimus. Siquid aliud mœroris argumentum te pupugerit, maxime vellem cognoscere, ut possem resarcire & reparare, siqua per me jactura tibi contigisset. Vale.

Epistola 96.

Nullo fere non die te moneo atque vehementius insto, ut proficias in bonis literis, quò tuâ doctrinâ modum aliquem reperias vivendi: nam parentes tui omnes vix habent, unde seipsos nutriant vel tenuissimè. Itaque longe tuâ expectatione falleris, si eorum fiducia juventutem in torpore consumeres, & (quod dici solet) in utramque aurem dormires otiosus. Si nihil promoveris, tu solus eris in culpa : neque enim tibi deest ingenium, nec item boni præceptores, qui te bonas artes doceant. Vale.

Epistola 97.

Nihil unquam mihi respondet ex animi sententia; nec compertum habeo, unde inauspicatum hoc malum me semper confectetur, nisi quod aurem præsto nonnullis impostoribus, qui amicitiam vultu promittentes, furtim me decipiant, & latent;

TEXTORIS

Etant ; à quibus cum volo me extricare aut revocare, nequeo : acrius tum nituntur, & dant operam, ut me trahant in suas pedicas. Quod non adeo gravare ferrem, nisi deciperer à quibusdam, pro quorum salute vitam meam multis quandoque periculis exposui. Te oro, siquod huic malo remedium queat inveniri, exhibe te amicum : nullum etenim habeo præter te unum à quo ratio meæ utilitatis dependeat. Vale.

Epistola 98.

Consulo tibi frequentissimè, quoniam modo te coporteat vivere, quibuscum versari, quos refugere, quos imitari. Vidèris tamen parvi facere, quod moneo : nunquam reminisceris verborum meorum. Hoc unum certò scio, Neminem unquam extricasse, qui prospexerit rebus tuis vigilantius, quàm ego. Dii deæque omnes illum perdant pessimè, qui primum te divertit, nè virtutem amplectereris : nam (ut videre est) adeò te corrumpit, & perditis inebriavit moribus, ut liberandi tui nulla spes omnino relicta sit. Vale.

Epistola 99.

Videris tibi felix, & (quod aiunt) cœlum digito attigisse, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam ab eo mercedem habiturum, cujus nomini opus ipsum nuncupasti. Novi hominem intrus & in cute, ejusque mores mihi sunt exploratissimi. Est opulentus quidem, verum etiam adeò tenax & illiberalis, ut facilius sit elicere aquam ex pumice, quàm ex ejus crumena plumbeum nummum extorquere. Si speras blandis verbis ipsum ambire & inescare, nihil agis. Aurem faciliè præstat adulatoribus & parasitis : sed semper palpum obtrudit. Vale.

Epistola.

Epistola 100.

91

Quid habes, Nucerine? dissimulas & suppressis dolorem tuum quàm potes maxime, & adulterino quodam risu lætitiā promittis: est tamen aliquid, quod intus te torquet pessimè. Ubi primum te aspicio, arguo protinus animum tuum ex ipsa fronte. Mi animule, si me amas, noli te macerare. Cum te video vultuosā facie, & obductis superciliis, lacrymis nequo temperare. Potes citra metum arcanum mihi tuæ mentis committere. Non est enim (quantum conjicio) in tota mortalium vita, qui magis honori tuo & famæ timeat, quàm ego. Quod si nondum satis explorasti, experire certius, cum voles. Vale.

Epistola 101.

Verba tua, atque etiam mores, magnopere mihi placent; adeò inquam placent, ut incredibilis voluptas accrescat animo meo, cum jucundissimo tuo aspectu frui licet. Aliquantulum tamen displicet immoderata loquacitas, nec mihi tantum, at etiam plerisque magnæ celebritatis hominibus. Si velles aurem præstare meo consilio, parcius loquereris. Nam magna & heroica homini virtus, linguam cohibere, in convivis maxime: ubi cum quis imprudenter loquatur aliquid, aut inconsulte, non caret ebrietatis suspitione. *Linguam cohibere in convivis, homini virtus est* Aperte omnia dico: bene enim mihi *Heroica,* promitto de tua benevolentia juxta & humanitate, ut existimem te æqui bonique consulturum, & non laturum ægre, si vel acerbissime te objurgavero. Vale.

Epistola 102.

Dici profectò nequeat, quàm dolentè & ægre tulerim, quòd toto triennio, quo Luteriam habitas, ternas tantum literas ad me miseris, & eas quidem brevissimas. Quid? quo tempore discessisti à nobis, jurabas te scripturum unoquoque mense.

Vide

TEXTORIS

Vide quomodo constiteris tibi. Næ tu es egregiè malus, dignusque multis plagis & cicatricibus, quòd jam memoriâ tuâ exciderint, qui rerum tuarum semper & ubique sategerunt. Emoriar, nisi te poeniteat tuæ ingratitude. Si unquam videro te ad eam rerum inopiam redactum, quâ aliquando elaborasti, non miserebor tui, vel si sanguinem flevi-
veris. Vale.

Epistola 103.

*Suo se meti-
ri pede.
Sine felle
dicere.*

Nemo est qui te nimis temeritatis non arguat, quòd adeò superbè & clarè respondeas senatoribus; nec injuriâ sane. Periculosum est enim in eos temere murmurare & obloqui, penes quos vitæ nostræ, juxta & mortis, pender potestas. Jam hoc idem tibi prædixeram ante paulò, quàm discederes à me. Te oro, si antehac imprudenter vitam institueris, ut posthac in teipsum descendas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, sine felle dico: nam quamvis infra meritum, & citra quàm debuisti, meæ in te benevolentiae responderis, non possum tamen non benevolè te hortari. Cùm nuncius tuus ad me literas deferret, non pergat amplius ad antiquum meum domicilium: Nam habito è regione Gymnasij Navarrænsis, ubi nemo est qui à secundo jugere mihi non assurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

Epistola 104.

Fuit nescio quis apprime tibi familiaris, qui vitam tuam omnem ab ipsis (quod aiunt) crepundis mihi enarravit. At nihil vel modicâ dignum de te gloriâ intellexi; præterquam quod abstemius vivis. Nullo fere non die aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & messum tuam sumptum facis, & ultrà quàm tui parentes opinentur. Fieri nequir, quin pessime tibi vertat si voluntatibus
semper

semper indulgeas, ut hactenus consuevisti. Non ignoro te Lutetiam profectum esse, præter præter voluptates & ludos. Non respondes parentum de te opinioni: meam ipsius spem fecellisti maxime. Hucusque merui de te supra quàm debui: amavi ultra quàm tibi persuadeas. Verùm, nisi ab huiusmodi vanitatibus pedem revoces, ego relinquo te omni ope destitutum & interdicam tibi domum meam. Vale.

Epistola 105.

Utinam esset mihi otium ab his occupationibus, quæ me nullâ non horâ interturbant, & fere obruunt. Facerem ut intelligeres, quantum nomini tuo tribuam. Aliquot abhinc diebus misi ad te nonnihil pecuniarum, plus multò propediem missurus. Utrum autem acceperis, necne, clam me est. Si non acceperis, per me non stat: dedi enim cuidam homini, qui probatè admodum fidei mihi videbatur, atque etiam dignus quocum in tenebris turdò, & citra scrupulum micare possem. Porro desine quæso litigare cum Ligario. Certius & exploratius nôsti hominem, quàm ut depingi tibi debeat. Mores ejus domesticè tanquam tuos ungues tenes. Præterea vulgò dici solet, Gallinaceos in suo sterquilinio plurimùm valere. Si, unico verbo, factionem cum eo susceperis, fretus parentum fiduciâ, interficiet te. Cæterum, si Codrus domum tuam se contulerit, cæve maxime ne eum intromittas. Secus si feceris, te pigebit facti. Nam primâ (quâ mecum jacuit) nocte, pandos, culcitram, pulvinar, lodicem suppedaneum, braccas, cothurnos, soccos, cæteraque id genus vestimenta (honor sit auribus tuis) turpissime percacavæ & stercoravit. Vale.

Putabam eum animi candorem esse tibi congenitum, ut nunquam velles aliquid in me fraudis comminisci. Ubicunque enim occurrebam tibi, tu pellace vulpe benignior blandiebaris mihi, & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem esse fraudulentum, & nigrâ (quod aiunt) caudâ; atque animum habere à lingua & labiis dissentientem, & procul remotum. Nam cum pericula multa me circumsteterunt, non solum non subvenisti amico, at etiam amico de industria nocuisti. Nunquam per deum Herculem quiescam ex animi sententia, quin te cumulatissime, & cum multo sænore retaliavero. Quinque anni jam præterierunt, ex quo abunde & ambabus (ut aiunt) manibus omnia tibi suppeditavimus: at si te oporteret victum emendicare, non extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam restim. Vale.

Epistola 107.

Quotidie fere convertis omnium in te oculos, quod sericatus appareas, superbiûsq; induaris, quam ut fortunam tuam & facultatem deceat. Et, (quod est extremum dementiæ) quod omnes vertunt crimipi, tu laudi tribuis. Legistine unquam, hominum inconsulteissime, probo datum esse Quinto Horrenzio Oratori, quod compositè circumspicietque & multa cum mundicia indutus esset? Tu capillos unguento delibutos pectis ad speculum. Unico digi-
tulo (quod aiunt) caput scalpis. Insuescis lecticæ & plumis Sardanapali. Oculi tui sunt ludibundi & ebriosi, manus inter agendum gestuosæ. Putas hæc omnia carere suspitione mali, quod per lædritatem nominare non licet? Si me amas, & honori tuo vis prospicere, abstineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

Epist. 108.

Solus sum quem diligunt Dii immortales, si nulla
 aegritudo voluptatibus meis intercesserit. Pater
 meus (quod Diis habeo gratiam) prosperè se habet
 & pugilicè. Mater abunde pecuniarum mihi attulit.
 Quid queam expectare majus, aut felicius? Si fortè
 fortunâ aliquis me morbus invaserit, sub manu &
 dicto citius præstò aderunt infiniti medici, qui mor-
 bo meo medeantur. Unum tamen est dontaxat, quod
 me excruciat miserimè: Ego sum plane ignavus; li-
 teras nē à limine quidem salutavi, aut primoribus
 degustavi labiis: hoc si ceterem infortunio, ceteros
 mortalium præ me uno infelicissimos crederem. Vale.

Epistola 109.

Dum quid scribis, opera tui tibi rident adeò &
 blandiuntur, ut digna protinus existimes quæ
 eventulari & in lucem prodire debeant. Quâ in re,
 non parùm timeo nē sis tibi Suffenus, ac simias imi-
 tēre, quæ suos scetus quamlibet deformes pro for-
 mosissimis admirantur. Si sciperes, ab aliena potius
 arbitrio penderes, quàm tuo. Cave ne his aulem
 præbeas, qui te magnis laudibus palàm efferunt, om-
 nēsque Latinae linguae principes præ te uno rudes &
 agrestes esse prædicant: etiam verò, medio te mon-
 strant digito. Fallaces hoc genus parasiti perbellè ti-
 bi imponunt, & te molliter inescant, ut aliquid sem-
 per trahant in suam nassam. Finem faciam huius epi-
 stolæ, nē verbis meis defatigatus perarideas: quam-
 vis justâ objurgatione ingressam. Si perconraris, ut
 valeam: bene sanè. Nulla est aegritudo, quæ animi
 mei serenitatem obnubilet, præter tuam illam ce-
 citatem. Hoc si abesset malum, cætera lætus essem.
 Vale.

G

Epistola

Epistola 100.

A Ntea, cum accersēbam te domum meam, à ter-
tio (quod dici solet) jugere & stadio mihi ar-
ridebas; eorum omnino similis, qui in ostio tantum
sunt formosi, videnturque pellace vulpe benigniores.
Ne multis agam, aded blandiebaris, ut indubitata fi-
de omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen aper-
te video, te ex eorum esse numero, qui montes &
maria pallicantur; demum ubi res ipsa postulat, ni-
hil omnino præstans. Abhinc paucis diebus te oravi,
ut aliquid contra jus & æquitatem ageres, ut exi-
meres me à quodam periculo quod imminere capiti
meo. Respondisti, nulla omnino de causa declinan-
dum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitarent
convitijs. Sed dic mihi, hominum æquissime, unde
novi isthuc religione incessu, & suborta est? Chio,
præstabilis homo sapientiæ, nunquid conservandi
amici gratiæ falsum dedit consilium? Nunquid &
Pericles promisit se te commodaturum amicis usque
ad aras? Sed de his hætenus. Si quando acciderit
tempus, quo indigeas operâ meâ, tu rationem accipi-
es. Vale.

Epistola 111.

Longè tu te fallis opinio, si putes nos aulicos
ceteris mortalibus esse feliciores. Nos quidem
lautè & genialiter vivimus. Habemus affarim divi-
tiarum, induimur bysso & purpurâ, superbe & plus
quàm tragice incedimus palam populo. At multi fo-
rinsecus magnam præ se ferunt & promittunt opu-
lentiâ, quibus res est angusta domi, & curta sup-
pellex. Alii usque aded obruuntur ære alieno, ut ip-
sam quoque debeant animam. Præterea, putant sub
elegantissimis nostris tuniculis multam sordem
quandoque delitescere? Plerique intus & in cute à
calce ad verticem capitis sunt scabiosi. Alii omnino,
podagrici, & membrorum impotes, & (quod in
maximam

maximam miseriz partem repono, vivendum est nobis, non arbitrio nostro, sed alienâ (ut aiunt) quadrâ. Si quis nostrum in morbum quemlibet gravem incideret, nullo penitus indicio dolorem suum audebit exprimere, nè rideatur ut mollis & effeminatus. Præterea (si me audis) noli commutare solitam tuam professionem. Vale.

Epistola 112.

Conquereris, & plus nimio, quod nudius quartus brevem quandam pecuniam amiseris: quod me maximè reddit mirabundum, cum præsertim levis & impænitenda sit jactura, & quæ nullo fere labore compensari queat, & resarciri. Studerem tibi dolorem hunc ex utere, nisi vererem mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reverteris ad pristinam professionem, cum præsertim ea sit quaestiosa & exploratissimæ commoditatis? Aliud est, quod te monitum velim: Cum quis in odium tuum impegit, in eum protinus ructas & evomis quicquid in buccam venit. Contrà verò cum quempiam amicum tibi delegisti, primâ statim fronte patefacis intima tuæ mentis arcana. Te oro ex consilio Chilonis, Sic ames, tanquam aliquando osurus; hætenus demum oderis, tanquam postea amaturus. Vale.

Epist. 113.

In aprico nuper quiescebamus ego & pater tuus; cum autem unâ fabularemur, accessit protinus nescio quis nuntius, agrestis plane & inelegans, qui prædicabat se familiarissimum tibi fuisse, & eidem præceptori operam dedisse. Propterea, percontati sumus, ut valeres, urque in literis profecisses. Respondit ille, te mortalium omnium pigerrimum, & (quod aiunt) Epimenidis somnum tuæ indormire negligentiz. Id ubi primum pater tuus intellexit, turpibus is verbis & indignis relatu temperare non

potuit. Si vis ut eum in amorem tui revoce[m], exper-
giscere, & ab ejusmodi nota, quàm maxime poteris,
cave. Vale.

Epistola. 114.

Contrahis tibi pessimum nomen, quòd nihil ha-
beas frequentius in ore, quàm verba obscena, &
quæ castas aures offendunt maximè: & (ut nihil
dissimule[m]) non desunt qui ex ea procacitate lin-
guæ, & illoto sermone, mores tuos arguant & meti-
antur, dicantque vitam ipsam orationi respondere.
Non est quòd mihi succenseas, si te benevole & ami-
cè corripiam: quoniam nostræ omnium aures jam
calent turpissimo illo rumore, qui passim de te cir-
cumfertur. Cave tibi, nam si nota illa diutius incre-
verit, nunquam eluetur, & tu ipse vix poteris in bo-
nam vulgi opinionem intrare. Nemo est paren-
tum tuorum, quem tantæ non pudeat turpitudinis.
Et certe periculum est, ne turpissima tua vita desi-
nat haberi in pretio. Vale.

Epistola. 115.

Pater tuus graviter & iniquo animo tulit, quòd
audiverit nullam esse tibi frequentius votum,
quàm ut uxorem ducas: nec dubito, quin pessimè
tibi verrat, nisi enitaris qualicunque viâ irrepere ad
demerendam ejus benevolentiam. Sed dic, per deos
omnes, undenam tibi incessit mutandæ conditionis
desiderium? Non ignoro multas esse in tua professio-
ne miseras; verum hæ majoribus emolumentis pen-
santur & ob iterantur. Eâ causa ad te scribo, ut te à
proposito divertam & absterream: certius enim quàm
tu video quantam si æturus sis jacturam, si ab ejus
mandato vel unguem latum recesseris. Vale.

Epistola 116.

Olim cum quid ad me scribebas, epistolæ tuæ legebantur palam, & sine ulla vitij suspicionē circumferebantur. Nunc verò cum quid scribis, manifestarius error tertio quoque verbo deprehenditur. Quæ in re homines non solum multâ lectione exercitati, at etiam tennes, & obscuro loco natj te derident: neque est quisquam aure adeò surdâ & jacenti, quin faciliè perspiciat & animadvertat hanc inscitiam. Timeo ne longa studiorum desuetudo hac barbarie te contaminaverit. Si velis redire ad intermissum interruptumque & interpolatum calorem, erit quòd speremus te nonnihil profecturum: at si diutius insueveris huic negligentiz, jacta est *Facta est* est alea, & nos de te omninò desperamus. Vale. *alea.*

Epistola 117.

Multi, & sapientiâ & auctoritate præditi, con- queruntur sæpenumero de quibusdam sciolis ineptulisque & triobolaribus grammaticis, qui pedibus (quod aiunt) illoris ad sacrosanctas Legum & Philosophiæ disciplinas divertunt, aut frequentibus auditoriis palam profitentur; cum tamen nihil unquam bonarum literarum, nisi fortè in transcurso, degustaverint. Sunt etiam (proh Jupiter!) qui Platonem legere velint, non vitæ ornandæ, sed Linguæ orationisque comendæ gratiâ; nec ut modestiores fiant, sed lepidiores. Utinam, utinam jactantissimi isti nebulones, nugarum tenuis docti, inniterentur vestigiis discipulorum Pythagoræ, quorum nemini prius licebat aut commentari, aut verba facere, quàm factus esset eruditus silentio. Horum igitur periculo tibi magnopere cavendum est, ne conscendas altiores disciplinas, quæ & ingenii & doctrinæ caput longe exsuperant. Vale.

*Pythagoræ
discipuli so-
lentis eru-
diti.*

TEXTORIS

Epistola 811.

Dolui jampridem, atque indies ingravescente ani-
mi mei ægrotudo, quod universum patrimoni-
um vix toto vertente animo prodegeris. Fater tuus
nunquam minoris cenavit, quam decem aureis:
nunquam minoris habitavit, quam decem millibus
aureorum. Tamen ex tot tamisque opibus, quas
reliquit moriens, vix superest ut ceus, aut fictilis la-
gena. Sed certe nil mirum: vili enim vendidisti,
quod magno emerat. Multi, me præsentis, stultitiæ
te insimulârunt: semper tibi patrocinarus sum: sed
noli deinceps expectare patrocinium meum, dum te
videro immutatum. Vale.

Epistola 119.

Vidēris ex eorum esse numero, qui, cum nihil
refert, pudent; ubi verò pudendum est, tunc
eos deserit pudor. Nudiusquartus cum insimulavi-
mus te ignorantie protinus demissa fronte erubisti.
Ubi vero adulteria tua in medium protulimus, culpæ
tuæ patrocinari cœpisti; tantum abest ut pœniten-
tiâ ducereris. Miror quâ fronte tot probrosas de te
consumelias perpeti possis. Bis ad subsellia judi-
cum tractus extrema stetisti fortuna; & ita decessi-
sti, non quod innocens crederis, sed ne iudices
pejorasse dicerentur. Cave ne divina ultio (quæ
lento gradu ad vindictam sui procedit) ampliori
exicio te reservet, tarditatemque supplicii gravitate
compenset. Multis enim fortuna parcis in pœnam, &
quem sæpe casus transit, aliquando invenit, ut in-
quit ille. Vale.

Valerius
Maxim.

Epistola 120.

Fater tuus publice profiteatur Æneidem Virgi-
lii, magna doctrinæ suæ ostentatione: utinam
tanto auditorum fructu & plausu. Non satis scio
quam gratiam inde relaturus sit, nihilominus tanta
est discipulorum nostri temporis ingratitude, ut ubi
pri-

Ingratitudo
discipulo-
rum nostri
temporis.

primum decesserunt à conspectu præceptorum, statim obliviscantur veteris beneficii, neque agnoscant per quos profecerint. Expertus & scias loquor. Multi enim ex officina & umbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo plus æstimant, quàm porcarium, aut mulionem abjectissimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugis referunt. Cæterum, quod me consulis, An debeas aulicam sequi vitam; si me audis, immorare solitæ tuæ professioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melior est enim libera paupertas, quàm vel opulentissima servitus. Vale.

Epistola 121.

Cum te objurgo, & impietatis insimulo, quod rarissimè proficiscaris ad templum, culpam tuam excusas, causasque te esse prodagricum. Eo morbo proximè, atque tu, aut etiam æque (ut juxtà mecum ipse nosti) laboro; neque tamen mihi satisfacio, aut apud me conquiescere possum, quin tertio quoque die templum adeam, votivas preces Deo immolaturus, persolaturus, & oblaturus. Nemo est æque spernendus, quàm qui pietatis obliviscitur & religionis. Amo te plurimum, nec hodie vivit quisquam mihi amicor ac tu. Nisi tamen perspexero te alio ingenio atque olim fuisti, fieri vix poterit quin amicitia nostra refrigescat & minuat. Vale.

Epistola 122.

Vetum est quod scribit Lucanus, Nescit plebs *Lucanus:* jejuna timere. Quoniam magna est rerum omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, multi qui labore & quæstu suæ professionis quærere sibi victum nequeunt, coguntur ad atrocina & expilationes divertere, aut viatoribus insidias moliri; licet certò videant, se suspensum iri, si corripiantur. Sed quid facias? fames est adeò intolerabilis, & malefua, ut ad quodvis discrimen vitæ perferendum *Fama malefua.* pro-

propellat. Ego & aliquot alii nuper ibamus rusti-
catum colligendi animi gratiā : vix aberamus à
Lutetia iter quinque stadiorum, cum ibi protinus
quatuor sanguinarii grassatores, in dumis & vepri-
bus delitescentes, in nos præter spem imperum fece-
runt, animo malevolo & gladiatorio; quibus nisi
intrepidè & aperto Marte resistissemus, actum esset
de nostra omnium vita : nec tamen usque adeò vi-
tam tutari potuimus, quin unusquisque nostrum ali-
quod vulnus acceperit. Hoc innuit, eos non satis
prudenter sibi confidere, qui foràs proficiscuntur soli,
nisi suprema quædam necessitas adurgeat. Vale.

Epistola 103.

Ignoscere videndi tui desiderium jampridem me
tenuit, adeò ut nulla nox prætereat, quin imago
tua oculis meis obversetur & oberrat. Et, si liceret
citra ullum discrimen ad te commigrare, commi-
gravem prorinus, viamque ipsam (quod aiunt)
raptim devorarem. Sed multa sunt quæ ab hoc ani-
mi mei desiderio me remorantur & avocant. Nam
præterquam quodd agere hodie, & difficulter vivitur
ob magnam annonæ caritatem, multi ubivis loco-
rum reperiuntur milites, aut (ut verius dicam)
grassatores. Literis tuis scire velim, quonam modo
vivant vestræ. Nam qui apud nos degunt, multis
miseriis & calamitatibus obruuntur, Et nisi dii im-
mortales res nostras clementius intueantur & cu-
stodiant, periculum est ne iniquissimè nobiscum agat
fortuna. Vale.

Epistola 124.

Liberares hanc urbem magnâ sæce & perditio-
rum hominum colluviè, si eos tecum foràs du-
ceres, qui nullo non die de nostro omnium interi-
tu cogitent & machinentur, atque etiam eorum sa-
luti fortasse prospiceres. Nobiscum enim domi ver-
sari

fari nequeunt, qui vitæ omnium & cervicibus parant insidias. Et si qui fortè fortunâ remanserint, observantur vigilantissimè, multisque prædiis opprimuntur, nè commovere se contra Rempublicam possint. Nemo te habet suspectum conjurationis. Si alienus est animus tuus ab hominum expectatione, muta mentem: mihi crede. Et tenim teneberis undique, & luce clariora nobis erunt consilia tua omnia. Vale.

Epistola 125.

Quod ad me tribus abhinc diebus misisti opus, formosum satis & elaboratum supernè in hi visum est: ipsūque (ni fallor) grande aliquid profiteretur, & inauditum. Vereor tamen, ne non sis ubique similis tui. Si me audis, cave ne quid facias Horatiano monstro simile, neve unum & alterum affuens pannum, ad intempestivas digressiones prodigaliter evageris. Lectores enim risum tenere nequeunt, cum quis ab ipso principio verbis sesquipedalibus ampullatur, demum remisso & languente paulatim stylo serpit humi. Stude brevitati, quantâ maximâ poteris diligentia, modò tamen propterea non fias obscurus. Cave ab ampullosis illis & confragosis dictionibus, sed eatenus, ut propterea nervi & animi non deficiant. Vale.

Epistola 126.

Tantum scelerum te notant omnes, ut, si vera sint quæ de te passim prædicantur, sperem te propediem damnatum iri capitis. Nemo est quem tuæ turpitudinis corruptissimæque vitæ non pudeat: ubi tamen tuæ salutis quis te monet, verba sunt mortuo. Nihil mea refert satagere rerum tuarum: cum tamen reminiscor periculi cervici tuæ imminētis, non possum non misereri. Cum ad iudicium subsellia protrahēris, tuorumque viriorum accusabere, inficiare quantum voles, verba tua non habebunt fidem: præterea facillimum erit convincere: pridem enim facta
cua

tua turpissima omnibus innotuerunt, & venerunt in apicum. Vale.

Epist. 117.

Pater tuus ægre satis & indignanter tulit, quod audiverit te bonam ætatis partem contrivisse in humanis & politoribus literis, in quibus nihil est omnino frugis, nullum penitus emolumentum; sed illeætrices tantum, & velut quædam verborum meretriculæ, quæ nihil aliud profunt, quàm aures titillant, & inebriant. Certius nôsti quàm ut moneri debeas, quam curta sit domus vestræ suppellex. Non est quod à patre amplissimas divitias tibi polliceari, nisi tuâ unius industriâ tibi ipse fabrices fortunam. Quare, si sapias, converte animum ad alias artes. In his enim tibi nec seritur, nec metitur. Quod autem scribis de perdito quodam nebulone, qui passim tibi detrahit, vis audire quid sentiam? Bibe surdis auribus omnia ejus convitia; patere etiam, si tuis oppedat naribus. Si enim velles eum retaliare & eâdem re percutere e maledicentia, periculum esset, ne insanum eum redderes, qui tantum desipit.

Epistola 128.

Pridè cum redisti Lutetia, putabas amicos omnes obviis ulnis tibi gratulatuos, tuumque adventum admodum plausibilem fore. Nihilominus nemo omnium repertus est, qui tibi arriserit; imò verò cachinnum sustulerunt omnes. Causam si perconraris, non pudebit dicere. Eò te miseramus, ut bonis literis proficeres; quam tamen de te conceperamus opinionem, fefellisti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormivisti pedibus & in utramvis aurem, nec prima elementa didicisti. Si hoc feceris fiducia nostri, erras haud dubie; non enim movebimur tuis infortuniis, vel si fleveris sanguinem. Vale.

Epistola

Epistola 129.

Poscebaris mihi mercedem amplissimam, si doctrinā meā ab ignorantie tenebris te educerem: non peperci labori, docui te quantā maximā potui diligentia, adeo ut jam prælectore non indigeas, possisque (ut aiunt) nare sine cortice. Antea distuli mercedem meam reposcere, quod fortuna tua videretur mihi exilis & modica: Nunc vero opes tuæ creverunt, omnia tibi suppetunt ad vocum, & virgulā (quod fertur) divinā. Quid igitur in causa est, quamobrem non reponis beneficium? Atrogasne tuæ unius virtuti, si quid in bonis literis profeceris? Ista tua ingratitude non adeo esset intoleranda, siquam rerum patereris penuriam: at (ut jam dixi) habes omnia ex animi sententiā, tu es velut bos apud acervum & meris citra arationem, citraque semendam. Non satis aperte video, quoniam modo culpæ patrocinari possis. Vale.

Nare sine cortice.

Virgula divina.

Epistola 130.

Non parum mihi displicuit, quod heu! in quodam convivio juvenareris verbis impudicis, creparesque immunda & relatu turpissima. Sed tua ista culpa non omnino caret veniā: putabas enim fortasse id ab omnibus laudatum iri, quod à quibusdam abjectissimis homunculis, cicerisque & fractæ nucis emptoribus, comprobatur. Diu satis desipuisti, meā quidem sententiā: nunc tibi relinquendæ sunt nuges. Sudabis fateor non parum, priusquam priscum illum vivendi modum dedideris: at ubi desieris aliquandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

Epistola 131.

Monui te frequentissimè ut relicto studio poetico ad orationem solutam animum converteras: nam versus tui, quorquor scribis, prodeunt invira (quod aiunt). Minerva, & Musis collacrymantibus

bus. Nihil est penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi compareret, quin potius facis te publicam & communem vulgi fabulam: adeo ut jam notissimus apud omnes invaluerit rumor, te esse velut asinum ad lyram. Multo prudentius ageres, si tuo te pede metireris, nihilque, non æquum viribus tuis, assumeres. Vale.

Epistola 132.

In solentiam tuam, satis ridere nequeo. Pater tuus patentesque, omnes pauperissimi sunt, nudi tanquam ex matre (ut apertè nosti;) victum emendicant ostentant, manum ad stipem porrigunt; paucis, non habent unde restim emant: Tu tamen, loci natalis nullam penitus habens rationem, superbia non aliter, quàm si esses rex tragicus. Cui animi & capitis tui morbo quomodo possit occurrì, non satis video. Cum enim viri prudentes rerum tuarum volunt satagere, & suadere quod factu sit utile, aures occludis, perinde ac si per te satis sapires, effesque remotus ab omni vitio. Non adeo vitis tuis offenderemur, si paucos essent: ac tam multæ flagitiorum species vitam tuam contraminant, ut nullus relinqui possit venie locus. Vale.

Epistola 133.

Semper de te bene merui, sperans te aliquando Sifone frangi hominem, censoremque omnium: ac spes totius futuræ in te probitatis omnino adempta est. Nam (ut audio) bonam juventutis partem stolidè contrivisti, dilapidasti que universum patrimonium in alea, fritillis & sphaeristerio. Si essem liber laborum, qui me nunc circumstant & opprimunt, ad te quàm citissimè convolare, vitâ ipsâ (ut eum Sidonio loquar) devorata; idque sum facturus, cum per occupationes licebit. Quod si rem ita compe-

reſpo, ut communis prædicat fama; ſcias animum meum fore multò remiſſiorem, ſegniſque in cui amore, quàm prius, iritatum iri. Vale.

Epistola 134.

Cum quid ſcripſiſti, ſoles me adhibere iudicem tuis operibus: at dum ſuadeo ut ambitioſa recidas ornamenta, reddâſque incudi quæ non bene ornata ſunt & poliſta, mavis defendere delictum quàm invertere. Propterea ames te & tua ſine rivali, nullum enim verbum aſſumam ultra. Quod autem percontaris, quid hic rerum agatur; Res creditu difficilis, & maximum riſum tibi excitatura, noviffimis diebus accidit. Lentulus, qui genialiter adeo & luxurioſe prius vivebat, quique omnia prodigebat per luxum, nunc avarus uſque adeò factus eſt, ut inexplebilis ſit ejus cupiditas. Nunc quoniam non ſuppetit otium ſcribendi pluribus verbis; qui hæc ad te deferet literas, totum hominem ſuis coloribus graphice depinget. Vale.

Epistola 135.

Non parum mihi diſplice; nec mihi tantum, at hiſ omnibus qui tecum aliquando verſari ſunt, quòd ſis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipſius laudem propenſus & proclivis. Ante omnia peſſimè audis, & magno probro tibi vertitur, quòd palàm te prædices bellicolum, Comminaris egregiè; verba tua nihil non Martis ſpirant: at ſi quis te aggrederetur, fugam protinus arripereſ, totus animus tibi in pedes decideret. Quod qui nôrunt, remperare nequeunt à riſu, cum audiunt hæc inanes de te gloriolas. Vale.

Epistola 136.

Non ſatis ſcio, quâ cauſâ amicitiam contraxeris cum Cornelio Dolabella, aut unde frequens adeò familiaritas tibi cum perditiffimo illo nebulone, & (quod aiunt) terræ inteſtino, interceſſerit,

rit. Qui, ut aperte nôsti & patrimonio, & gentilibus hereditatibus mulctatus est ob infinita flagitia, quibus ab ipsa jam tum infantia fuit innutritus. Corruptam adeo egit juventutem, ut sæpenumero ad subsellia judicum pertractus esset; & in extrema steteret fortuna, nisi pecuniâ se redemisset ab inquisitoribus. Ubi verò ad virilem pervenit ætatem, nihilo secundiore, imo verò deteriore famâ, usus est. Unde nunc quoque (ut plane vides) discedere à medio, & (quanquam morbo quartano aggravante) per singulas noctes latebras commutare, cogitur. Potuissem versari cum seò si libuisset: at semper ab ejus societate abstinui, licet quotidianis fere precibus invitaret. Vale.

Epistola 137.

Quid è patria Lutetiam te contulisti, simul ad declinandam perditissimam quorundam nebulonum invidiam, qui te oderant, quique per jocum nonnunquam tibi comminabantur; partim, ut per otium & requiem Apollonio Miloni, clarissimo dicendi magistro operam dares; factum tuum probò. Nihilominus, velis nolis, redeas oportet. Nam res vestrae domesticæ pessime se habent, & jam eunt pessum, nisi per te unum tantæ occurrat calamitati. Turpissimum tibi esset in amicorum discrimen decidere, patris præsertim, cui fortunas tuas omnes ipsamque adeo vitam debes cum anima. Vale.

Epistola 138.

Familiaris ille tuus Gellius, mortalium avarissimus, dives est quidem; at ejus omnes divitiæ ex occulto scœnore creverunt, & rapinis. Ut paucis omnia complectar, est bipedum omnium nequissimus quosque terra sustinet sceleratissimus, ut de Jugurtha scribit ille. Usque adeo tamen hominem ipsum diligis, ut in ejus verba jurasse videaris. Si velis

velis aurem commodare culturæ, facile te diver-
tam & revocabo : at si omnia privatâ autoritate ve-
lis agere, ego te relinquam, & missum faciam, ut
adolefcentem perditum, & mihi desperatum. Vale,
& probè monentem sequere.

Epistola 139.

Nihil unquam tentavi aut molitus sum, quin
optimates & ditissimi quique frequentes & ob-
stinati confluerint ad resistendum mihi : nec
unquam desierunt præpedire quicquam, quod mi-
hi esse voluptiferum perspexerint. Proinde con-
stitui in reliquum tempus abstinere curiâ. Nam
etiam lites illæ forenses macrum me faciebant, &
extenuabant penitus. Præterea, quid amplius op-
tandum est mihi, cui jam contigit abunde, quod
ad vivendum lautè satis est? Qui sunt inexplebi-
les, & nullum suis votis finem præscribunt, pau-
perissimi videntur, hisque multò infeliciores, qui
victum emendicant. Vale.

Epistola 140.

Si fortuna ad animi votum mihi arrisisset, ab hu-
mili privatâque conditione ad amplissimos ho-
nores potuisssem pervenire. Nam populi multitudo
semper mihi favit, & ad me confluit, ultro operam
suam omni in re promittens. Soli divites, adver-
sarios et oppugnatores se præstiterunt. Quorum de-
creto ut primum compari paratos esse qui vi ac ar-
mis me corripere, sententiâ mutatâ pro tempo-
rum conditione quieturus sum. Erat in manu mea
terrorem maximum eis injicere : at si hoc fecissem,
incredibilis invidia me in posterum mansisset. Vale.

Epistola 141.

Cornelius, quocum tibi familiaritas est & fre-
quens consuetudo, nuper tractus fuisset in carce-
rem, nisi Sponsorum interventu se à creditoribus

H

rede-

redemisset. Qui, ut eum eriperent, suas omnes fortunas, ipsam & adeo vitam cum tota supellestile voluerunt oppignorare. Heri tamen abiit per posticum furtim, & insalutato quidem hospite: Incertum merùne novi discriminis; an quò maturius subveniret imploranti patri, qui in repentinum quèdam morbum fertur incidisse. Porro frater tuus apud omnes suspectus habetur cujusdam homicidii: propterea scibi gentium tibi occurreret, dic ei tacitè & in aurem, ut maturè sibi caveat. Nam si corripatur, nullis precibus, quamlibet importunis, consequi poterit, ut legibus solvatur in homicidas constitutis. Dic salutem meo nomine n. fratibus amicis; atque etiam, siquà ratione fieri possit, reconcilia me patri, mihi irato, quod literis ejus cunctantiùs paulò responderim. Vale.

Epistola 142.

OMnia tibi contigerunt ex animi sententia: Idq; adeo, ut nihil majus queam vovere. Unum est tamen in quo non usquequaque mihi places, quod interim excrucies teipsum. Si fomenta ista curarum posses relinquere, viveres multò diutius. Nihil enim est, quod magis hominis vitam imminuat, quam molestæ animi ægritudines. Propterea da operam, ut medearis & occurras huic malo. Ante omnia cave, nè adeo immorjaris lucro, ut propterea nolis te quand que labori surripere. Nam nihil est in rerum naturâ, quod, exemplo dierum ac noctium, alternas vices feriarum quandoque non desideret. Vale.

Epistola 143.

ADmiror ingenium tuum, atque etiam plurimi facio paratam tuam in scribendo celeritatem, quòd priusquam vestigio pedem educas, multos sub manu versus evomas; instar illius Chryssippi, cujus meminit Valerius. Hoc tamen non eò valet, ut
protinus

protinus eventilare debeas, quæ raptim adeo & tumultuariè componis. Nam quò quæque res est acceleratio, eò minùs perfectà: contrà verò quò lenius incrementum suscipit, eò quoque tardius desinit. Saluta meo nomine Hermodorum, eumq; diver-
tas, ne à scholastica vita ad aulicam se convertat. Principes isti sunt admodum liberales & prodigi verborum, suisque famulis montes & maria promittunt, ac verborum inducunt credulitatem: At ubi diu satis eorum operà usi sunt, verba emittunt proforma. Vale.

Epistola 144.

Non parum mihi displices; nec mihi tantum, at omnibus etiam quibuscum aliquando fuit tibi frequens & familiaris consuetudo, quòd unumquemque crimineris, & palàm vituperes: cum tamen hodie sceleratiores te vivat nemo. Consultius multo & prudentius ageres, si tuam ipsius carperes vitam. Nam (ut in Salustium scribit Cicero) Carere debet omni vitio, qui in alterum dicere est paratus. Fateor, Neminem esse mortalium, qui omnibus horis sapiat: Nihilominus intolerabile est, cum quis pergit male semper agere. Cœterum scis quid in aurem tibi nuper dixerim: Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito; à quo nisi desuescas, tandem veniet in lucem. Veritas enim filia est temporis, & dies omnia revelat. Neque est quicquam tam arcanum quin aliquando eventiletur, & è tenebris prodeat in apicem. Vale.

Nemo mortalium omnibus horis sapit.

Epistola 145.

Eram vegetis viribus & expedito corpore, priusquam ad perdiscendas literas animum appul-
lissem; nihil penitus dolebat mihi nocturnæ lucubrationes usque adeo me attenuârunt & confecerunt, ut pedibus infirmis subsistere nequeam. Desinas ergò mirari, si ægre & invitus fere repeto ludum

literarium. Nam quotiescunque illuc redeo, videre videor locum mœroris & tristitiæ plenum, & quandam (ut aiunt) Trophonii speluncam. Præterea, toto fere triennio oleum & operam lusi. Nam dedi operam seminario cuidam & pœnitendo magistello, sub quo parum aut nihil omnino profeci : quod tamen negligentia meæ non est adscribendum, at potius ejus ignorantia. Erat enim plane rudis & illiteratus, nec unquam bonas literas ne à limine quidem salutaverat. Ut finiam, universam ejus doctrinam vitiosa nuce non emerim. Vale.

Epistola 146.

Mirantur nonnulli, vitam rusticam tantis à me commendari laudibus, & (quod aiunt) ad cœlum ferri : qui, si cognoscerent, quantum sit in ea voluptatis, relictis urbibus vellent rusticari. Vivo imprimis convenienter naturæ : nihil est quod divellat mihi somnum, nihil quod studium interpeller. Sed scæ, nobis rusticis non multum esse divitiarum : quid inde ? Num tamen propterea damnum certius aut propius medullis accipimus, quam vel maxime nummati ? Vos urbani, & qui servitis divitibus, genialiter quidem & laute vivitis : at caretis libertate, quam omnibus Arabum divitiis longe præpono : perpetuam servitis servitutem : vobis observandum est quid domini digito crepent. Si vobiscum immaniter & centaurice loquantur, surdis auribus perferendæ sunt omnes contumeliæ, nec licet hiscere præ metu. Nolim te incastigatum relinquere : Nam videris mihi attentior ad rem quam satis est. Quod autem dicis, ne quibusdam ridiculum esse & contemptibilem ob meam istam penuriam & paupertatem, non verte im manum. Si perconteris ut valeam ; sunt læta omnia, excepto quod durum est mihi tam diu carere fructu jucundissimæ tuæ consuetudinis. Vale.

Epist.

Operam meam, ipsamque adeo pecuniam tibi puero gratuitam semper contuli; nec minore studio adultum prosecutus sum. Non memini me unquam abrogasse tuis mandatis. Si quid in me beneficii contuleris, abunde, aut etiam cum scenore rependi. Propterea finem facias tuis calumniis, neque pergas me fraudulentum & impostorem dicere. Nemo est omnium, qui non fateatur me hominem apertum, sine fuco, & extra omnem doli suspicionem. Et, si facultas mea sufficeret ad sublevandam & resarciendam istam tuam penoriam, faceres adhuc periculum manifestius amoris erga te mei: at paupertas tua major est multo quam quæ opibus meis sublevari possit. *Æ*qui bonique consulas hæc mea verba: nam aliorum tendunt, quam ut bilem & stomachum tibi moveant. Vale.

Epistola 148.

Falleris plurimum, si quid expectas gloriæ ex eo opere quod in lucem nuper edidisti: nam præter plurima (quæ deprehenduntur passim) errata, peccasti in ipso quoque operis ingressu; & insulse adeo, ut nullus pateat excusationi locus. Fefellisti plurimum quam de te ceperant omnes expectationem. Publicus erat rumor, te jam in literis abunde promovisse; at res longe aliter se habet, ut video. Si animus tuus aspirat ad divitias, te oportet consultius rerum tuarum satagere. Hæc enim viâ non pervenitur ad honores & magistratus. Si me audis, dissuesce ab antiqua illa morum consuetudine. Vale.

Epistola. 149.

Cum culpæ impunitas, & liberior peccandi licentia, atque etiam levitas pœnæ augere solent vitia, non constitui in delictis vestris connivere. Si boni eritis, amabo vos unice, nulli rei magis stude-

studebo, quàm utilitati vestræ : & , quamdiu pecu-
 niæ mihi suppetent, non permittam vobis deesse
 quicquam. Contra verò, si, posthabita virtute, di-
 vertatis ad corruptissimos mores, & degeneretis à
 parentibus, quorum inculpatissima fuit vita, auge-
 bo poenas facinorum : tantum abest ut eas immi-
 nuere velim. Si desideretis proficere in schola mea,
 fores apertæ sunt. Nullum penitus laborem detre-
 cto, dummodo videam vos benevolos, & animo in
 me propenso. Ut spero, non pigebit vos meæ do-
 ctrinæ : nam (quod de Isocrate fertur) innumeri
 linguæ Latinæ principes ex meo ludo literatio,
 tanquam ex equo Trojano, prodierunt. Nemo ve-
 strum propter adultam jam ætatem debet erube-
 scere, quo nimis proficiat. Nam & Cato jam octoge-
 narius operam dedit literis Græcis : Et parens elo-
 quentiæ Cicero, post amplissimos in Repub-
 lica Magistratus, adhuc se dedit reco-
 quendum Apollonio Miloni, claris-
 simo tunc dicendi magistro.
 Valere.

Ad

Ad Lectorem.

HAbes, candidissime Lector, Textoris, viri perpaucorum hominum, aliquot Epistolas non vulgaris eruditionis. Quem, si fata diutius nobis servassent incolumem, ausim, vel invidia teste, aut Momo iudice, contendere; ceteros omnes nostræ tempestatis homines multis fuisse parasangis præcessurum, multisque præcursurum stadiis. Sed quid facias? sic unumquemque sua manent fata. Stat Parcarum constans ordo & invariabilis. Superest, Lector optime, ut mortuo, seu potius è morte ad vitam vocato, bene precêris; mortuum petulantissima non insecteris lingua: sic vetat honestas juxta & pietas, Mortuum ledere.

Tetraſtichon, ad eundem pium
Lectorem.

Quid tantis luges lacrymæ? cur impia clamas
Numina? Textorem sic periisse putas?
Num periit, clausâ quem condunt sydera sorte!
Desine, Textoris molliter ossa cubant.

FINIS.

Agood Myth

I will yoe know

I will go h

to m

~~to m~~

11-7

Logoray

Logoray Smith

Logoray

Logoray Smith

II

I will go home

uolr

... Smith is a kind and ardent boy
... who has been and will be good
... of Charles T

" will not be
... fault of ...
... for ...

W V D W W

... of ...

... of ...

Robert
Robert

W V W W W

Robert

Robert

Franciscus Rex et
Abbas Josephus hunc librum
quem deo annu et digne
scripsit et digne
scripsit et digne
scripsit et digne